

δελτίο

ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2006

ΑΡΙΘΜΟΣ
ΤΕΥΧΟΥΣ

47

Διοίκηση ΕΕΤ

Διοικητικό Συμβούλιο

Πρόεδρος

Τάκης Αράπογλου

Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Α' Αντιπρόεδρος

Δημήτριος Μαντζούνης

Διευθύνων Σύμβουλος Alpha Bank

Β' Αντιπρόεδρος

Νικόλαος Νανόπουλος

Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank

Μέλη

Μιχάλης Σάλλας

Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Δημήτρης Μηλιάκος

Διοικητής ΑΤΕbank

Αντώνιος Κροντηράς

Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος

Παναγιώτης Τσουπίδης

Πρόεδρος Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου

Χρήστος Σορώτος

Γενικός Διευθυντής Citibank

Κωνσταντίνος Βασιλακόπουλος

Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Κύπρου

Τρύφων Κουταλίδης

Πρόεδρος Geniki Bank

Βασίλειος Θεοχαράκης

Πρόεδρος Εγνατίας Τράπεζας

Σπύρος Φιλάρετος

Πρόεδρος Εκτελεστικής Επιτροπής ΕΕΤ

Χρήστος Γκόρτσος

Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εκτελεστική Επιτροπή

Πρόεδρος

Σπύρος Φιλάρετος

Γενικός Διευθυντής
Alpha Bank

Αναπληρωτής Προέδρου ΕΕ

Βύρων Μπαλλής

Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Eurobank

Μέλη

Γιάννης Πεχλιβανίδης

Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

Λεωνίδας Ζώννιος

Γενικός Διευθυντής
Emporiki Bank

Θεόδωρος Πανταλάκης

Αντιπρόεδρος και Αν. Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας Πειραιώς

Λάμπρος Δημοσθένους

Chief Financial Officer Greece
Citibank

Γιώργος Τανισκίδης

Διευθύνων Σύμβουλος
Novabank

Χρήστος Γκόρτσος

Γενικός Γραμματέας
Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Περιεχόμενα

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ
Ελληνική Ένωση Τραπεζών

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ
Μαρία Μαγγιώρου

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
Μέλη Επιστημονικού
Συμβουλίου ΕΕΤ:
Νικόλαος Καραμούζης
Γιώργος Βαφειάδης
Μιχάλης Μασουράκης
Δημήτριος Μόσχος
Πάυλος Μυλωνάς
Ιωάννης Παπαδάκης
Γκίκας Χαρδούβελης

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΥΛΗΣ
Αλεξάνδρα Μανιάτη

**ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΚΑΙ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ**
Τίνα Σταματοπούλου

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ
ΚΕΙΜΕΝΩΝ**
Κατερίνα Ηλιοπούλου
Τίνα Σταματοπούλου

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
Αναστάσιος Λάκκας

ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΔΟΚΙΜΙΩΝ
Χάρις Γκότζη

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ/ΕΚΤΥΠΩΣΗ
s.m. graphics adv. Ε.Π.Ε.

Τιμή Τεύχους 0,01€

ISSN 1105-9923

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΑΜΕΡΙΚΗΣ 21Α, 106 72 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ. 210 3386500

■ Με τα λόγια του Εκδότη	2-3
■ Αφιέρωμα: Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	4-41
■ Παναγιώτη Κυριακόπουλου: Συνοπτική παρουσίαση του Παραρτήματος 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006	5-10
■ Χρήστου Βλ. Γκόρτσου: Το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: μια συστηματική επισκόπηση	11-25
■ Θάνου Στεφανίδη: Οι επιπτώσεις στα πιστωτικά ιδρύματα από την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006	27-32
■ Βασίλη Παναγιωτίδη: Η σημασία της εκπαίδευσης στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας	35-41
■ Μόνιμη στήλη: Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ	
■ Κώστα Ταβλαρίδη, Βασίλη Παναγιωτίδη: Οι πρωτοβουλίες για την προώθηση της χρήσης τους σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο	43-48
■ Ηλεκτρονική τραπεζική. Στροφή από τις τράπεζες στα εναλλακτικά δίκτυα. Καλύτερη εξυπηρέτηση για τον καταναλωτή	49-56
Επιμέλεια: Έφη Καραγεώργου	
■ Συστήματα CRM. Ενοποιούν εναλλακτικά δίκτυα και καταστήματα και αναβαθμίζουν τη σχέση πελάτη-τράπεζας	57-59
Επιμέλεια: Αλέκος Λιδωρίκης	
■ Έκθεση της ΕΚΤ για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα Κωνσταντίνου Τασάκου	61-64
■ Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα: Ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος	65-68
Αλκιβιάδη Αγγελακόπουλου	
■ Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία II) στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος	69-78
Φαίδωνα Καλφάογλου	
■ Τραπεζικά θέματα από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ	79-98
■ E-learning: Καιρός για εκπαίδευση vs πού καιρός για εκπαίδευση	99-108
Γιώργου Κατσουράνη	
■ Νέα συνεργασία ETI - CFA	109-113
■ Ιδρυτική διάσκεψη του δικτύου TTnet Ελλάδος: Μπροστά στις εξελίξεις	115-118
Κωνσταντίνου Παπαευσταθίου	

WWW.
HBA.

GR

Χρήστος Βλ. Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

Η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), που εδρεύει στο Παρίσι, εξέδωσε, τον Οκτώβριο 2003, τις 40 αναθεωρημένες Συστάσεις για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Επιπλέον, με τις εννέα Ειδικές Συστάσεις, που είχαν εκδοθεί τον Οκτώβριο 2001, και οι οποίες τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν το 2004, καθιερώθηκαν διεθνή πρότυπα που αφορούν και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Κοινότητας εκδόθηκε, το Νοέμβριο 2005, η Οδηγία 2005/60/ΕΚ, η οποία ενσωμάτωσε στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο τις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις του 2003 και ορισμένες από τις εννέα Ειδικές Συστάσεις της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης.

Σε συνέχεια των παραπάνω, με την Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/2006, που εξέδωσε η Τράπεζα της Ελλάδος τον Οκτώβριο 2006, ορίστηκε το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Οι αυξημένες απαιτήσεις ως προς την ταυτοποίηση και πιστοποίηση της ταυτότητας της πελατείας των πιστωτικών ιδρυμάτων, η ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών, αλλά και η προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο, αποτελούν, σύμφωνα με την Απόφαση, τους σημαντικότερους νέους άξονες της πολιτικής και των διαδικασιών που θα πρέπει να αναπτύξουν τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα.

Η Ελληνική Ένωση Τραπεζών συνεργάστηκε στενά με την Τράπεζα της Ελλάδος για τη διαμόρφωση της παραπάνω Απόφασης, η οποία είναι αποτέλεσμα επίπονης εργασίας εκ μέρους ειδικών με αναγνωρισμένο κύρος στην ελληνική τραπεζική κοινότητα. Στο αφιέρωμα που

παρουσιάζεται στο παρόν τεύχος του Δελτίου, μας τιμούν με την ουσιαστική τους συμβολή, για την καλύτερη κατανόηση της νέας Απόφασης και των επιπτώσεων εφαρμογής του πλαισίου αρχών της, οι κ.κ. Π. Κυριακόπουλος, Θ. Στεφανίδης και Β. Παναγιωτίδης, τους οποίους και ευχαριστώ θερμά.

Στο παρόν τεύχος εγκαινιάζεται επίσης μια νέα μόνιμη στήλη σχετικά με τον Ενιαίο Χώρο Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA). Στόχος μας είναι η παρουσίαση επίκαιρων θεμάτων στο πλαίσιο της

εντατικής προσπάθειας των τραπεζών για υλοποίηση των αιτημάτων του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ, καθώς και η ενημέρωση της πελατείας τους για το νέο περιβάλλον διενέργειας πληρωμών, που διαμορφώνεται στη χώρα μας. Τη στήλη θα επιμελούνται ο Διευθυντής του Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ, κ. Κ. Ταβλαρίδης, και ο Ειδικός Σύμβουλος της ΕΕΤ, κ. Β. Παναγιωτίδης, οι οποίοι στο τεύχος αυτό παρουσιάζουν τις πρωτοβουλίες των ευρωπαϊκών και ελληνικών τραπεζών για την προώθηση της χρήσης του κωδικού που προσδιορίζει την τράπεζα (BIC) και του διεθνούς αριθμού τραπεζικού λογαριασμού (IBAN), ως ακρογωνιαίους λίθους για τη διενέργεια ηλεκτρονικών μεταφορών πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων στο περιβάλλον του SEPA.

Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Αφιέρωμα

για τη νομιμοποίηση εσόδων
από εγκληματικές δραστηριότητες και
τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Γράφουν οι:
Παναγιώτης Κυριακόπουλος
Χρήστος Βλ. Γκόρτσος
Θάνος Στεφανίδης
Βασίλης Παναγιωτίδης

Συνοπτική παρουσίαση του Παραρτήματος 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντή, Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, Τράπεζα της Ελλάδος

Εισαγωγή

Η αποτροπή του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας αποτελεί ένα από τα πιο σημαντικά θέματα στην ατζέντα της διεθνούς οικονομικής κοινότητας (FATF, IMF, ΕΕ, κ.λπ.) και κατά ανάλογο τρόπο αντιμετωπίζεται από τον έλληνα νομοθέτη, σύμφωνα με το ν. 2331/1995 (όπως τροποποιείται με το ν. 3424/05). Ο πρόσφατος νόμος έχει εξουσιοδοτήσει (άρθρο 4 παρ. 9α, β) τις αρμόδιες εποπτικές αρχές να λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για αποτελεσματική εφαρμογή, όχι μόνο σύμφωνα με το γράμμα, αλλά και το πνεύμα του.

Η επιτυχής αντιμετώπιση της προτεραιότητας αυτής συναρτάται άμεσα με την ύπαρξη κουλτούρας πρόληψης της εγκληματικής αυτής συμπεριφοράς που πρέπει να ενσωματώνεται στη στρατηγική, όχι μόνο των εποπτευόμενων επιχειρήσεων, αλλά και όλων των εμπλεκόμενων αρχών.

Στο πλαίσιο της ανάγκης αυτής, μετά τις αλλαγές που επέφερε ο νέος νόμος 3424/2005, υπήρξε επιβεβλημένη η αλλαγή της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τραπέζης της Ελλάδος 16/2004, με την ένταξη του αντικείμενου της πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας στο γενικότερο εποπτικό πλαίσιο των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών ιδρυμάτων, της ΠΔΤΕ 2577/2006 με τις αναγκαίες προσαρμογές.

Και αυτό γιατί η ΤτΕ θεωρεί ότι το θέμα αυτό προϋποθέτει ολοκληρωμένη αντιμετώπιση, καθώς δεν αποτελεί αντικείμενο μιας τυπικής υποχρέωσης συμμόρφωσης σε ένα μεμονωμένο εποπτικό αντικείμενο, αλλά ένα σημαντικό κίνδυνο, τον οποίο οι ίδιες οι τράπεζες οφείλουν να εντοπίζουν, παρακολουθούν και περιορίζουν στο μέγιστο βαθμό.

Ως προς τις αρχές που θεσπίζει ο ν. 3424/2005, την εξειδίκευση από εποπτικής πλευράς, μέσω του Παραρτήματος 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, και τη συνεπακόλουθη προσαρμογή στην εποπτική προσέγγιση της ΤτΕ, θα ήθελα να επισημάνω τα εξής:

1. Ο νόμος 3424/2005 (άρθρο 5)

Ο νόμος αυτός προβλέπει ότι η ΤτΕ και οι λοιπές αρμόδιες αρχές μπορούν με αποφάσεις τους, μεταξύ άλλων:

- να εξετάζουν όχι μόνο τη φύση των συναλλαγών αλλά και στοιχείων που αφορούν συναλλασσόμενους με βάση την κατά κίνδυνο προσέγγιση,
- να εξειδικεύουν τα κριτήρια που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τα εποπτευόμενα από αυτές πρόσωπα κατά τον έλεγχο τυχόν σύνδεσης συναλλαγών με ML/FT, καθώς και
- να ορίζουν πρόσθετες υποχρεώσεις των προσώπων αυτών για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων του νόμου.

Στο πλαίσιο αυτό η ΤτΕ σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες των πιστωτικών ιδρυμάτων προχώρησε στην υλοποίηση των παραπάνω υποχρεώσεων, αναμορφώνοντας το εποπτικό και ρυθμιστικό πλαίσιο, εντάσσοντας το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο γενικότερο Σύστημα Εσωτερικού Ελέγχου των Τραπεζών (ΣΣΕ) της ΠΔΤΕ 2577/2006, θεωρώντας ότι ο κίνδυνος που δημιουργείται είναι εξίσου σημαντικός με τους λοιπούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι τράπεζες.

2. Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006

Εξειδικεύοντας τις ως άνω γενικές αρχές, μέσω του Παραρτήματος 4 που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της ΠΔΤΕ 2577/2006, το ξέπλυμα χρήματος αντιμετωπίζεται ως εξής:

- Με τη θέσπιση υποχρέωσης ύπαρξης στρατηγικής και πολιτικών τόσο σε επίπεδο τράπεζας όσο και σε επίπεδο ομίλου (*Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, Γενικές Διατάξεις*).
- Με τη θεσμοθέτηση σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της λειτουργίας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης και, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, με τη σύσταση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (*ΠΔΤΕ 2577/2006 κεφ. Vγ*). Ο επικεφαλής της κανονιστικής συμμόρφωσης αναλαμβάνει ειδικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό, εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες (*Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006, κεφ. 5.1.4*).

Τα πιστωτικά ιδρύματα οφείλουν να προσαρμόσουν τις πολιτικές και τα συστήματά τους απέναντι στους πελάτες τους με κύριες παραμέτρους:

- Την διαρκή παρακολούθηση πελατών και συναλλαγών, βάσει σύγκρισης της αναμενόμενης συναλλακτικής συμπεριφοράς με την κίνηση του λογαριασμού και αξιολόγησης των αποκλίσεων.
- Την υποχρέωση της κατά κίνδυνο αξιολόγησης των πελατών και συναλλαγών των εποπτευόμενων ιδρυμάτων και την εφαρμογή των αντίστοιχων μέτρων επιμέλειας.

Αναπόσπαστο τμήμα των προσαρμογών αυτών είναι η θέσπιση διαδικασιών πιστοποίησης της εφαρμογής. Για το λόγο αυτό προβλέπεται, μεταξύ άλλων, ότι οι συντασσόμενες εκθέσεις της εσωτερικής επιθεώρησης, καθώς και των εξωτερικών ελεγκτών για την αξιολόγηση του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου (ΣΕΕ) μιας τράπεζας προκειμένου να θεωρούνται πλήρεις, θα πρέπει να περιλαμβάνουν ειδική αναφορά ως προς την τήρηση διαδικασιών πρόληψης ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης τρομοκρατίας και ειδικότερα ως προς την αξιολόγηση και ταξινόμηση κατά βαθμίδα κινδύνου των πελατών/συναλλαγών και του συνδυασμού τους.

Αναγνωρίζεται ότι η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική χωρίς τη συνδρομή της πληροφορικής. Η ανάπτυξη εξειδικευμένων πληροφοριακών συστημάτων μειώνει δραστικά το χρόνο εντοπισμού, διερεύνησης, εξακρίβωσης και επίσημης αναφοράς στα αρμόδια θεσμικά όργανα τέτοιων περιπτώσεων.

Κυριότερα χαρακτηριστικά αυτών των συστημάτων θα πρέπει να είναι:

- Η δυνατότητα κεντρικής επεξεργασίας των πληροφοριών που λαμβάνονται από όλες τις βασικές τραπεζικές εφαρμογές.
- Η ύπαρξη ποσοτικών και ποιοτικών κανόνων-κριτηρίων με βάση τους οποίους θα χαρακτηρίζονται ως «ύποπτες» οι συναλλαγές και οι συναλλακτικές συμπεριφορές και η ενσωμάτωση της τυπολογίας της ΤτΕ, την οποία οφείλουν να προσαρμόσουν με βάση τις εξελίξεις ή και νέες πρακτικές που αναπτύσσονται στον τομέα αυτό και απαιτούν κατάλληλη εκπαίδευση και ενημέρωση των υπαλλήλων.

Η παραμετροποίηση των κανόνων-κριτηρίων, με αντίστοιχης έκτασης προσαρμογές, είναι εξίσου αναγκαία.

Εντάσσεται λοιπόν η αντιμετώπιση του ξεπλύματος χρήματος στα συστήματα εσωτερικού ελέγχου των τραπεζών με προφανείς συνέπειες και στη διαμόρφωση της εποπτικής προσέγγισης του θέματος από την ΤτΕ.

Εποπτική προσέγγιση της ΤτΕ

Είναι φανερό ότι ο έλεγχος της τήρησης των κανόνων, μέσω ελέγχου παραστατικών, δεν μπορεί και δεν θα είναι πλέον το μοναδικό πεδίο αξιολόγησης των πολιτικών και διαδικασιών από την ΤτΕ. Γι' αυτό σημαντικό ελεγκτικό αντικείμενο αποτελεί η συνολική αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας των συστημάτων που το εποπτευόμενο ίδρυμα έχει υιοθετήσει για την αντιμετώπιση του κινδύνου να χρησιμοποιηθεί για ξέπλυμα χρήματος ή χρηματοδότηση τρομοκρατίας.

Στα πεδία αξιολόγησης περιλαμβάνονται:

- Η αξιολόγηση της στρατηγικής της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και της κατανομής αρμοδιοτήτων, η επάρκεια της πολιτικής και η εμπλοκή της διοίκησης σε θέματα CDD είναι η κρίσιμη προϋπόθεση για τη θεραπεία των προβλημάτων που είχαν παρουσιαστεί στο παρελθόν, ως αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και της έμφασης στο βραχυπρόθεσμο κόστος σε μεγαλύτερο βαθμό από το μακροπρόθεσμο όφελος σε όρους εμπιστοσύνης του κοινού προς τις τράπεζες.
- Κατά την εφαρμογή των πολιτικών αξιολογείται η επάρκεια των κριτηρίων αποδοχής ή μη της σχέσης με τους πελάτες με τυποποιημένες διαδικασίες, και
- Η ταξινόμηση των πελατών σε συνδυασμό με το είδος της συναλλαγής. Η ταξινόμηση αλλά και το profile του πελάτη δεν είναι μια στατική εικόνα αλλά μια δυναμική διαδικασία, στην οποία τα αρμόδια στελέχη πρέπει να έχουν ενεργή συμμετοχή ώστε να προσαρμόζονται στις διαρκώς εξελισσόμενες τεχνικές του ML. Η αποκάλυψη, για παράδειγμα, της ταυτότητας του beneficial owner με σχετική δήλωση από το νόμιμο εκπρόσωπο off shore εταιρείας δεν ισχύει μόνο για τις νέες αλλά και για τις παλαιές εταιρείες-πελάτες. Η δυναμική αξιολόγηση του κινδύνου σημαίνει διαφορετικές οδηγίες κατά περιοχή δραστηριότητας, καθώς και κατά είδος και εύρος κινδύνου, θέμα που μαζί με την ενσωμάτωση στη στρατηγική του ιδρύματος αποτελεί τη σημαντικότερη παράμετρο για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των μέτρων και ενδιαφέρει άμεσα τις εποπτικές αρχές. Η ανάγκη αυτή απαιτεί διαρκή εκπαίδευση των υπαλλήλων.
- Η θέσπιση και εφαρμογή των κατάλληλων διαδικασιών σε επίπεδο ομίλου, που αποτελεί ένα από τα πιο κρίσιμα θέματα που τίθενται σε νέα βάση.
- Τα αντίστοιχα συστήματα ελέγχου για όλα τα προηγούμενα πεδία δηλ., την περιοδική αξιολόγηση του σχεδιασμού και της εφαρμογής ως προς τις διαδικασίες αποδοχής, ταξινόμησης κ.λπ.

Η ολοκληρωμένη αξιολόγηση από την ΤτΕ θα οδηγήσει σε σχηματισμό κρίσης τόσο για το σχεδιασμό όσο και για την εφαρμογή των πολιτικών.

Η ΤτΕ, έχοντας να αντιμετωπίσει το γενικό θέμα που τίθεται από τα εποπτευόμενα ιδρύματα και τους φορείς, θεωρεί ότι η μετάβαση από την προσέγγιση της αξιολόγησης προκαθορισμένων κριτηρίων στην προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο και τον έλεγχο της ύπαρξης των κατάλληλων μηχανισμών, απαιτεί διαφοροποιήσεις ανάλογα με την τράπεζα στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας, χωρίς όμως να θίγεται η αποτελεσματικότητα των ρυθμίσεων.

Σημαντική αλλαγή όμως απαιτείται και στην «αντίδραση» της εποπτικής αρχής σε περίπτωση που εντοπισθούν ουσιαστικές αδυναμίες του Συστήματος Εσωτερικού Ελέγχου. Ένα σχετικό θέμα που συζητήθηκε αρκετά κατά τη φάση των διαβουλεύσεων με την ΕΕΤ, είναι ο προβληματισμός των τραπεζών του κατά πόσο η μετάβαση σε ένα νέο σύστημα αξιολόγησης θα δημιουργήσει ερμηνευτικά προβλήματα στην πράξη και βαθμό αβεβαιότητας.

Είναι γεγονός ότι η διάκριση μεταξύ καθορισμού γενικών ή εξειδικευμένων κανόνων διέπει όλα τα επίπεδα και τομείς της εποπτικής παρακολούθησης και αξιολόγησης.

Όμως τα θέματα που ανακύπτουν δεν θεωρώ ότι είναι τόσο σημαντικά και θα επιλυθούν σε εύλογο διάστημα με βάση την προαναφερθείσα αρχή της αναλογικότητας, ανάλογα δηλαδή με την πολυπλοκότητα των συναλλαγών, την ταχύτητα προσαρμογής και βέβαια την ιστορία των παραλείψεων κάθε περίπτωσης. Πάντως τόσο η ΤτΕ όσο και οι ξένοι φορείς αναγνωρίζουν ότι η εφαρμογή είναι πολύ πιο απαιτητική από τη διατύπωση αρχών.

Είναι όμως αναπόφευκτο ότι οι τυχόν ελλείψεις ή αδυναμίες θα αντιμετωπίζονται από την ΤτΕ συνολικότερα ως αδυναμία μηχανισμών και έλλειψη κατάλληλων στελεχών, κουλτούρας, πολιτικών, σχεδιασμού και ιδίως ελέγχου των διαδικασιών. Έτσι, όπως και στις άλλες περιπτώσεις κινδύνων, οι εν λόγω αδυναμίες θα συνεκτιμούνται κατά την ικανοποίηση αιτημάτων όπου η αξιολόγηση της επάρκειας των συστημάτων έχει πρώτη εποπτική προτεραιότητα.

Από την άλλη πλευρά η αξιολόγηση των τραπεζών από την ΤτΕ σε χαμηλή βαθμίδα επάρκειας απαιτεί τη συχνότερη παρακολούθησή τους.

Αυτό θα επιτρέψει την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινων πόρων κατά τους επιτόπιους ελέγχους.

Προκλήσεις

Οι σημαντικότερες προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε ως εποπτική αρχή, κατά την εφαρμογή της νέας προσέγγισης, στο πλαίσιο συστημάτων εσωτερικού ελέγχου βάσει της ΠΔΤΕ 2577/2006 και τη μετάβαση από μια rule-based approach σε μια κυρίως risk-based approach:

- Μετατόπιση του βάρους από τα υποκαταστήματα στον Compliance Officer.
- Αξιολόγηση αποτελεσματικότητας AML/CFT συστήματος σε επίπεδο ομίλου (οριστικοποιείται η υπουργική απόφαση για προσδιορισμό ομίλου). Ειδική βαρύτητα σε χώρες όπου παρατηρείται σημαντική επέκταση των ελληνικών τραπεζών.
- Ενεργή παρακολούθηση της διαδικασίας υιοθέτησης πληροφοριακών συστημάτων από τα εποπτευόμενα ιδρύματα (καταληκτική ημερομηνία 31.5.2007).
- Συνεχής αναβάθμιση της τυπολογίας μέσω τεχνικών κειμένων FATF, ώστε να υπάρχει έγκαιρη αντίδραση στις σύνθετες τεχνικές ML που παρατηρούνται σε διεθνές επίπεδο.

Θεωρούμε τέλος ότι η ριζική αναδιοργάνωση και ενίσχυση της Εθνικής Αρχής, που προβλέπεται με το ν. 3424/2005, θα συμβάλει ουσιαστικά στη συνεργασία με τις εποπτικές αρχές και ιδίως την ΤτΕ. Η ανατροφοδότηση από την Εθνική Αρχή έχει ζωτική σημασία για την αποτελεσματική εποπτεία του πιστωτικού συστήματος.

Συνεργασία σε διεθνές επίπεδο

Τέλος, στο πλαίσιο της ευρύτερης συζήτησης σε ευρωπαϊκό επίπεδο για μείωση του διοικητικού κόστους των ρυθμίσεων ή και των επικαλύψεων, η ΤτΕ συμβάλλει αποφασιστικά με τη συμμετοχή της στην Anti-Money Laundering Task Force, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της υπό την καθοδήγηση της CEBS και επικεντρώνει το ενδιαφέρον της στην ενοποίηση των εποπτικών πρακτικών και στη διασφάλιση ίσων όρων ανταγωνισμού.

Παράλληλα η πρόσφατη ανακοίνωση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, σχετικά με τη δημιουργία Συντονιστικής Επιτροπής, στην οποία θα συμμετέχουν οι τρεις εποπτικές αρχές του χρηματοπιστωτικού τομέα (Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και Επιτροπή Εποπτείας Ιδιωτικής Ασφάλισης) θεωρείται ότι θα συμβάλει στον πλέον αποτελεσματικό συντονισμό, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποδοτικότητα της εποπτείας και στον τομέα αυτό, με την αποφυγή επικαλυπτόμενων ρυθμίσεων και υποχρεώσεων.

Το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας: μια συστηματική επισκόπηση

ΤΟΥ **ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ***

Επικουρου Καθηγητή Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Γενικού Γραμματέα Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (πρακτική γνωστή στην αγγλική ορολογία ως “money laundering” και στην ελληνική ως «ξέπλυμα χρήματος») και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας καθορίζεται πλέον, από το Νοέμβριο του 2006, στην ομώνυμη απόφαση 231/4/13.10.2006 (εφεξής απόφαση) της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος¹, η οποία συμπληρώνει, ως Παράρτημα 4, την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006², σχετικά με το πλαίσιο αρχών λειτουργίας και κριτηρίων αξιολόγησης της οργάνωσης και των Συστημάτων Εσωτερικού Ελέγχου των πιστωτικών και χρηματοδοτικών ιδρυμάτων και σχετικές αρμοδιότητες των διοικητικών τους οργάνων.

Η απόφαση, η οποία χωρίζεται σε δέκα κεφάλαια και περιέχει τρεις πίνακες³, τροποποιεί σε σημαντικό βαθμό το καθεστώς που ίσχυε από το 2004 βάσει της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος 16/2.8.2004, η οποία καταργήθηκε. Η τροποποίηση αυτή κρίθηκε

* Επιθυμώ να εκφράσω θερμές ευχαριστίες στον κ. Βασίλη Παναγιωτίδη για ιδιαίτερα χρήσιμες παρατηρήσεις επί του κειμένου. Λάθη ή παραλείψεις βαρύνουν αποκλειστικά τον γράφοντα.

¹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, ΦΕΚ Β 1626.

² ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, ΦΕΚ Α 59.

³ Ο Πίνακας υπ' αριθμ. ΙΙΙ, λόγω του περιεχομένου του (τυπολογία ύποπτων συναλλαγών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας) κρίθηκε σκόπιμο να μη δημοσιευθεί στο Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.

αναγκαία στο μέτρο που η Εγκύκλιος Διοίκησης 16/2.8.2004, αν και αποτέλεσε μια έγκαιρη –για το χρονικό σημείο υιοθέτησής της, δηλαδή πριν την ενσωμάτωση της 2ης Κοινοτικής Οδηγίας⁴ στο ελληνικό δίκαιο– και συστηματική προσέγγιση των βασικών αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας:

- δεν ανταποκρινόταν πλέον στα σύγχρονα δεδομένα λειτουργίας των πιστωτικών ιδρυμάτων στο πλαίσιο ομίλων, ενώ
- δεν λάμβανε, εκ των πραγμάτων, υπόψη τις σημαντικές τροποποιήσεις που επήλθαν στο ρυθμιστικό πλαίσιο της συγκεκριμένης θεματικής κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την έκδοσή της.

Οι αυξημένες απαιτήσεις που εισάγονται σε ό,τι αφορά ιδίως τις διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών, της επίδειξης δέουσας επιμέλειας και της προσέγγισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο, αποτελούν τρεις από τους σημαντικότερους νέους άξονες του πλαισίου αρχών που καθορίζονται με την απόφαση.

Οι ρυθμίσεις που καθιερώνονται με την απόφαση 231/4/13.10.2006 μπορούν συστηματικά να ενταχθούν σε δύο κύριες κατηγορίες:

- εκείνες που καθορίζουν τις βασικές αρχές και τα κριτήρια προσέγγισης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο⁵, και
- εκείνες που αναφέρονται στην υλοποίηση επαρκών πληροφοριακών συστημάτων για τη διαρκή παρακολούθηση και αντιμετώπιση του κινδύνου και τις αρμοδιότητες της μονάδας κανονιστικής συμμόρφωσης⁶.

Στόχος του παρόντος άρθρου είναι η συστηματική επισκόπηση του περιεχομένου της νέας απόφασης και η ανάδειξη των σημαντικότερων τροποποιήσεων που επήλθαν με αυτή σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς. Για το σκοπό αυτό εξετάζονται:

- η επίδραση στη διαμόρφωση της απόφασης του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου (υπό 1),
- το πεδίο εφαρμογής της απόφασης (υπό 2),
- το πλαίσιο αρχών και η υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών (υπό 3),

⁴ Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2001 για την τροποποίηση της Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ΕΕ L 344, 28.12.2001, σελ. 76.

⁵ Απόφαση 231/4/13.10.2006, κεφάλαια 1, 2, 3 και 5, παρ. 5.1.

⁶ *Ibid*, κεφάλαια 2, παρ. 2.3. και 4 έως 9.

- τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (υπό 4),
- η εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού (υπό 5), και
- οι λοιπές διατάξεις και οι πίνακες της απόφασης (υπό 6).

1. Το διεθνές και ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο

Τόσο σε διεθνές όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο συναντώνται ειδικές νομικές πράξεις αναφορικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁷. Οι νομικές πράξεις και τα πρότυπα αυτά, έκδοσης μεταγενέστερης της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004, έχουν ληφθεί σε μεγάλο βαθμό υπόψη σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο της απόφασης και υπαγορεύουν αρκετές από τις διατάξεις της. Ειδικότερα:

(α) Ο κύριος φορέας από τον οποίο εκπορεύονται οι κανόνες του διεθνούς δικαίου⁸ για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες είναι η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, στη συνέχεια η “FATF”). Ο εν λόγω φορέας, ο οποίος δεν είναι διεθνής οργανισμός και υποστηρίζεται γραμματειακά από τον ΟΟΣΑ, συστάθηκε το 1989, μετά από πρωτοβουλία των αρχηγών των κρατών-μελών του G-7 κατά τη διάρκεια της ετήσιας Συνόδου του στο Παρίσι. Μέλη της FATF είναι 31 κράτη (στα οποία περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, τα επτά ιδρυτικά κράτη του G-7 και η Ελλάδα), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο Συνεργασίας του Περσικού Κόλπου.

Το έργο της FATF συνίσταται στην καθιέρωση διεθνών προτύπων που στα πρώτα χρόνια λειτουργίας της αφορούσαν αποκλειστικά την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τώρα πλέον όμως αφορούν και την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Για την επίτευξη του σκοπού της:

⁷ Για μια λεπτομερέστερη ανάλυση του διεθνούς και κοινοτικού κανονιστικού πλαισίου για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και την ενσωμάτωσή του στην ελληνική έννομη τάξη βλέπε, Χ.Β. Γκόρτοσος, «Το διεθνές και κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η ενσωμάτωσή του στην ελληνική έννομη τάξη», Δελτίο ΕΕΤ, Δ' Τρίμηνο 2005, αριθμός τεύχους 43.

⁸ Οι κανόνες που παράγουν οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί και fora στο πλαίσιο της λειτουργίας τους διακρίνονται με βάση τη δεσμευτικότητά τους:

- σε κανόνες με νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα που αφορούν σχεδόν αποκλειστικά την εσωτερική λειτουργία τους, και
- σε συστάσεις και κανόνες εν γένει «ήπιου διεθνούς οικονομικού δικαίου» (soft international economic law), είτε γενικής εφαρμογής (με τη μορφή προτύπων καλής συμπεριφοράς), είτε προς συγκεκριμένους αποδέκτες.

Στη δεύτερη αυτή κατηγορία εμπίπτουν οι κανόνες διεθνούς δικαίου που εκπορεύονται από την FATF (όπως και από την κατωτέρω αναφερόμενη Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία). Βλέπε σχετικά Στεφάνου – Γκόρτοσος (2005), Διεθνές Οικονομικό Δίκαιο, Νομική Βιβλιοθήκη, σελ. 3-5.

- ως προς το πρώτο σκέλος, εξέδωσε το 1990 **40 Συστάσεις** “*Forty Recommendations on Money Laundering*”⁹, οι οποίες ισχύουν σήμερα όπως διαμορφώθηκαν μετά την τροποποίησή τους το 1996 και το 2003, προκειμένου να ληφθούν υπόψη οι εξελίξεις που έλαβαν χώρα εν τω μεταξύ στις πρακτικές και μεθόδους νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να υπάρξει πρόνοια για την αντιμετώπιση μελλοντικών κινδύνων,
- ως προς το δεύτερο σκέλος, εξέδωσε το 2001 **9 Ειδικές Συστάσεις** “*Nine Special Recommendations on Terrorist Financing*”¹⁰, οι οποίες ισχύουν σήμερα όπως τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν (με την έκδοση και ένατης) το 2004.

(β) Περαιτέρω, σε διεθνές επίπεδο η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, στο πλαίσιο ενός εκ των επικουρικών της στόχων, έχει διατυπώσει κατά καιρούς τις θέσεις της σε θέματα πρόληψης της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και καταστολής της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με στόχο την προώθηση της ομοιομόρφης ερμηνείας και αντιμετώπισης από τις εθνικές εποπτικές αρχές-μέλη της των βασικών ζητημάτων που ανακύπτουν. Στο πλαίσιο αυτό εκδόθηκε, μεταγενέστερα της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004, η έκθεση με τίτλο “Consolidated KYC (Know Your Customer) Risk Management”¹¹, η οποία περιέχει διεξοδικές αρχές αναφορικά με τη διαχείριση του κινδύνου στο πλαίσιο της ακολουθούμενης διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών.

(γ) Το ισχύον κοινοτικό κανονιστικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας βασίζεται σε τέσσερις νομικές πράξεις:

- την Οδηγία 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας¹²,
- την Οδηγία 2006/70/EK της Επιτροπής, της 1ης Αυγούστου 2006, για τη θέσπιση μέτρων εφαρμογής της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου όσον αφορά τον ορισμό του «πολιτικώς εκτεθειμένου προσώπου»

⁹ Οι 40 Συστάσεις, καθώς και τα ερμηνευτικά τους κείμενα, είναι δημοσιευμένες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.fatf-gafi.org/

¹⁰ Οι εννέα Ειδικές Συστάσεις, καθώς και τα ερμηνευτικά τους κείμενα, είναι δημοσιευμένες στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

www.fatf-gafi.org/

¹¹ Οκτώβριος 2004.

¹² ΕΕ L309, 25.11.2005, σελ. 15.

και τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και την εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση¹³,

- τον Κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1781/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Νοεμβρίου 2006, περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών¹⁴, και
- την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της 26ης Ιουνίου 2001 για το ξέπλυμα χρήματος, τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό, τη δέσμευση, την κατάσχεση και τη δήμευση των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος¹⁵.

Η Οδηγία 2005/60/ΕΚ (εφεξής 3η Οδηγία), η οποία θα πρέπει να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο τις αναθεωρημένες 40 Συστάσεις του 2003 και ορισμένες από τις Ειδικές Συστάσεις της FATF. Η Οδηγία αυτή αντικατέστησε πλήρως την Οδηγία 91/308/ΕΟΚ¹⁶, όπως αυτή ίσχυε μετά τις τροποποιήσεις που επήλθαν με την Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 4ης Δεκεμβρίου 2001¹⁷.

Η Οδηγία 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής, η οποία θα πρέπει επίσης να ενσωματωθεί στην έννομη τάξη των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έως την 15η Νοεμβρίου 2007, ρυθμίζει ορισμένα μέτρα εφαρμογής της βασικής Οδηγίας 2005/60/ΕΚ¹⁸.

Ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1781/2006, ο οποίος ισχύει από 1η Ιανουαρίου 2007, ενσωματώνει στο ευρωπαϊκό ρυθμιστικό πλαίσιο την Ειδική Σύσταση υπ' αριθμ. 7 (SR VII) της FATF, η οποία αφορά τις πληροφορίες που πρέπει να συνοδεύουν τον πληρωτή μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμό λογαριασμού) σε οποιοδήποτε νόμισμα και οποιαδήποτε χώρα, από και προς πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τέλος, με την Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ τα κράτη-μέλη κλήθηκαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να μη διατυπώνουν ούτε να διατηρούν επιφυλάξεις όσον αφορά τα άρθρα 2 και 6 της Σύμβασης του Στρασβούργου (μέτρα δήμευσης και

¹³ ΕΕ L214, 4.8.2006, σελ. 29.

¹⁴ ΕΕ L345, 8.12.2006, σελ. 1.

¹⁵ ΕΕ L 182, 5.7.2001, σελ. 1. Νομική βάση αυτής της πράξης είναι τα άρθρα 31 (στοιχεία α, γ και ε) και 34 (παρ. 2, στοιχείο β) της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁶ ΕΕ L 166, 28.6.1991, σελ. 77.

¹⁷ ΕΕ L 344, 28.12.2001, σελ. 76.

¹⁸ Βλέπε ανωτέρω την υποσημείωση αρ. 13.

αδικήματα σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αντίστοιχα)¹⁹. Καθιερώθηκαν επίσης διατάξεις σε σχέση με τις επιβαλλόμενες από τα κράτη-μέλη κυρώσεις επί των εγκλημάτων της παρ. 1 του άρθρου 6 της εν λόγω Σύμβασης, της δήμευσης περιουσιακών στοιχείων αξίας αντίστοιχης προς εκείνη των προϊόντων του εγκλήματος, καθώς και τον τρόπο αντιμετώπισης των αιτήσεων αμοιβαίας συνδρομής²⁰.

(δ) Καταληκτικά, αν και δεν εντάσσεται αμιγώς στην έννοια του διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου, δεν θα πρέπει να διαφύγει της προσοχής μας η επίδραση που άσκησε στη διαμόρφωση της απόφασης η έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2006, για την αξιολόγηση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της Ελλάδας (Financial System Stability Assessment - FSSA)²¹.

2. Πεδίο εφαρμογής

Στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης υπάγονται όλα τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν έδρα στην Ελλάδα, καθώς και τα υποκαταστήματα στην Ελλάδα πιστωτικών ιδρυμάτων με έδρα σε χώρα μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου ή και εκτός αυτού.

Η απόφαση εφαρμόζεται επίσης στα χρηματοδοτικά ιδρύματα που λαμβάνουν άδεια λειτουργίας και εποπτεύονται από την Τράπεζα της Ελλάδος. Ωστόσο, η Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος δύναται, κατ' εφαρμογή της εξουσιοδότησης του κεφαλαίου VII της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, να προσαρμόσει την έκταση ορισμένων υποχρεώσεων σε κατηγορίες χρηματοπιστωτικών οργανισμών με βάση την αρχή της αναλογικότητας²².

Ειδική πρόβλεψη γίνεται για τα υποκαταστήματα στην αλλοδαπή των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα στην Ελλάδα²³. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφ. ΙΙΙ και κεφ. Vγ της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006, τα πιστωτικά ιδρύματα πρέπει να εφαρμόζουν σε επίπεδο ομίλου²⁴

¹⁹ Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου 2001/500/ΔΕΥ, άρθρο 1.

²⁰ *Ibid*, άρθρα 2-4.

²¹ IMF, "Greece: Financial System Stability Assessment, including Reports on the Observance of Standards and Codes on the following topics, Banking Supervision, Insurance Supervision, Securities Regulation, and Anti-Money Laundering and Combating the Financing of Terrorism", 6 Ιανουαρίου 2006. Η έκθεση του ΔΝΤ είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/sct/2006/cr0606.pdf>

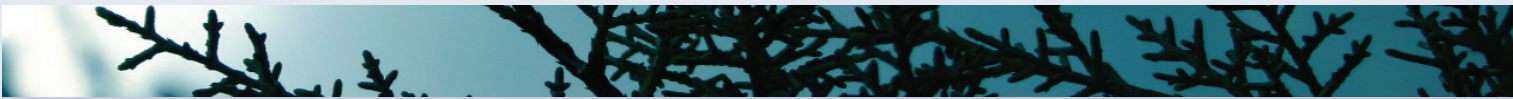
²² Απόφαση 231/4/13.10.2006, Εισαγωγή.

²³ *Ibid*, Κεφάλαιο 6, παρ. 6.3.

²⁴ Με την επιφύλαξη, σύμφωνα με το άρθρο 4, παρ. 10 του ν. 2331/1995 όπως ισχύει, των Αποφάσεων του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών με τις οποίες θα ορίζεται η νομική έννοια του ομίλου και τα κριτήρια προσδιορισμού της μεγαλύτερης εταιρείας κάθε ομίλου.

πολιτικές, διαδικασίες και ελέγχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και να ενημερώνουν την Τράπεζα της Ελλάδος για τυχόν αποκλίσεις της νομοθεσίας στη χώρα υποδοχής.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου τα πιστωτικά ιδρύματα και οι χρηματοδοτικοί οργανισμοί που υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης θα αναφέρονται ως εποπτευόμενα ιδρύματα (Ε.Ι.).

3. Πλαίσιο αρχών και υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης λογαριασμών και συναλλαγών

3.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Οι ρυθμίσεις του πλαισίου αρχών για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και η υιοθέτηση αποτελεσματικών διαδικασιών διαρκούς παρακολούθησης λογαριασμών και συναλλαγών, οι οποίες επιφέρουν σημαντικές αλλαγές σε σχέση με την Εγκύκλιο Διοίκησης 16/2.8.2004, περιλαμβάνονται στα κεφάλαια 1, 2 και 3 της απόφασης. Εκεί καθορίζονται διεξοδικά οι ακολουθούμενες από τα εποπτευόμενα ιδρύματα διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών τους, η εφαρμογή πολιτικών και διαδικασιών αποδοχής νέων πελατών και κατηγοριοποίησής τους με βάση τον κίνδυνο, καθώς και οι προϋποθέσεις ανάθεσης σε ενδιάμεσους ή τρίτα πρόσωπα της διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη.

3.2. Διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών και επίδειξης δέουσας επιμέλειας

Με την απόφαση εισάγονται τρεις βασικές υποχρεώσεις προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς:

- Απαγορεύουν το άνοιγμα και την τήρηση μυστικών και ανώνυμων λογαριασμών ή λογαριασμών που δεν εμφανίζονται με το πλήρες όνομα του δικαιούχου του λογαριασμού σύμφωνα με τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητας.
- Απαιτούν την αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας των συναλλασσομένων (α) κατά τη σύναψη κάθε είδους συμβάσεων²⁵ και (β) κατά την εκτέλεση οποιασδήποτε συναλλαγής²⁶, το ποσό της οποίας είναι ισότιμο των 15.000 ευρώ τουλάχιστον, είτε διενεργείται με μια πράξη, είτε με περισσότερες που γίνονται την ίδια ημέρα ή ανάγονται στην ίδια έννομη σχέση.
- Οφείλουν να ζητούν από τον πελάτη, φυσικό ή νομικό πρόσωπο²⁷, εκείνα τα έγγραφα πιστοποίησης της ταυτότητάς του που είναι δύσκολο να παραποιηθούν ή να αποκτηθούν με παράνομο τρόπο, ανεξάρτητα από τον τύπο του τραπεζικού λογαριασμού ή των υπηρεσιών που παρέχονται²⁸.

Τέλος, τα εποπτευόμενα ιδρύματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης διασφαλίζουν ότι τα στοιχεία ταυτότητας των πελατών τους ενημερώνονται πλήρως καθ' όλη τη διάρκεια της επιχειρηματικής σχέσης.

²⁵ Όπως ενδεικτικά αίτηση ενοικίασης τραπεζικής θυρίδας ή άνοιγμα κοινού λογαριασμού.

²⁶ Όπως για παράδειγμα συναλλασσόμενος που ενεργεί για λογαριασμό τρίτου φυσικού προσώπου.

²⁷ Ειδικά για τις υποχρεώσεις διαφάνειας που θα πρέπει να ακολουθούν, στο πλαίσιο των όσων ορίζει η 3η κοινοτική Οδηγία, τα πιστωτικά ιδρύματα κατά την ταυτοποίηση των νομικών προσώπων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διεξάγει από τις αρχές Ιανουαρίου 2007 σχετική μελέτη κόστους-ωφελειών. Η εν λόγω μελέτη αναμένεται να ολοκληρωθεί έως το τέλος Μαρτίου.

²⁸ Ιδιαίτερης επισήμανσης χρήζει το γεγονός ότι η επέκταση των εγγράφων πιστοποίησης της ταυτότητας που ενδεικτικά μπορούν πλέον να χρησιμοποιήσουν τα εποπτευόμενα ιδρύματα (π.χ. πρόσφατος λογαριασμός οργανισμού κοινής ωφελείας, βεβαίωση του εργοδότη, εκκαθαριστικό σημείωμα οικονομικής εφορίας, επαγγελματική ταυτότητα κ.λπ.) κάλυψε την αναντιστοιχία που υπήρχε στο άρθρο 4, παρ. 1 του νόμου 2331/1995, όπως ισχύει, μεταξύ των απαιτούμενων στοιχείων ταυτότητας που οφείλουν να συλλέγουν τα εποπτευόμενα ιδρύματα και των εγγράφων πιστοποίησης που μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν (δηλαδή δελτίο αστυνομικής ταυτότητας, διαβατήριο ή άλλο δημόσιο έγγραφο).

3.3. Προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο

Σύμφωνα με την ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006²⁹ θα πρέπει να υφίστανται πολιτική και διαδικασίες αντίστοιχες με τον κίνδυνο κάθε πελάτη ή/και συναλλαγής. Βάσει της απόφασης³⁰, η οποία εξειδικεύει τις σχετικές διατάξεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, η πολιτική αυτή εκφράζεται με τη διαβάθμιση των πελατών σε τρεις τουλάχιστον κατηγορίες κινδύνου (α) χαμηλού, (β) κανονικού και (γ) υψηλού, και βασίζεται σε κριτήρια τα οποία αντανakλούν τις πιθανές αιτίες κινδύνων³¹. Η διαβάθμιση συνοδεύεται με αντίστοιχα μέτρα επιμέλειας, περιοδικής παρακολούθησης και ελέγχων που διαφοροποιούνται κατά κατηγορία πελατών ή/και συναλλαγών, ώστε να είναι σε θέση το Ε.Ι. να αποφασίσει εάν θα συνεχίσει ή θα διακόψει την επιχειρηματική σχέση.

Επιπλέον, τα εποπτευόμενα ιδρύματα οφείλουν να υιοθετήσουν, μέχρι την 31η Μαΐου 2007, επαρκή πληροφοριακά συστήματα και αποτελεσματικές διαδικασίες για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών, προκειμένου να ανιχνεύονται, να παρακολουθούνται και να αξιολογούνται συναλλαγές και πελάτες υψηλού κινδύνου.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διεθνή και ευρωπαϊκή εμπειρία³², η απόφαση καταγράφει τις κατ' ελάχιστον κατηγορίες υψηλού κινδύνου (ανά πελάτη, συναλλαγή, χώρα ή γεωγραφική περιοχή) για τις οποίες τα εποπτευόμενα ιδρύματα υποχρεούνται να επιδεικνύουν *αυξημένη δέουσα επιμέλεια* ως προς τη διαβάθμιση των πελατών, επαναξιολογώντας τουλάχιστον ετησίως τους πελάτες και τη συναλλακτική τους σχέση. Οι κατ' ελάχιστον κατηγορίες υψηλού κινδύνου αφορούν ειδικότερα τα εξής:

- λογαριασμούς πελατών μη κατοίκων,
- λογαριασμούς πολιτικώς εκτεθειμένων προσώπων τρίτων χωρών, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- λογαριασμούς εταιρειών με ανώνυμες μετοχές,
- λογαριασμούς υπεράκτιων εταιρειών και εταιρειών ειδικού σκοπού,

²⁹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο II, παρ. 14.1-14.3.

³⁰ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.1.

³¹ Ενδεικτικές παράμετροι ενός συστήματος αξιολόγησης και διαβάθμισης του κινδύνου αναφέρονται στο Κεφάλαιο 2, παρ. 2.2. της απόφασης 231/4/13.10.2006.

³² Συστάσεις 6, 7, 8 και 11 της FATF, άρθρο 13 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ, και άρθρο 2 της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής.

- λογαριασμούς ενώσεων προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα,
- λογαριασμούς διαχείρισης χαρτοφυλακίου σημαντικών πελατών,
- συναλλαγές χωρίς φυσική παρουσία του πελάτη,
- διασυνοριακές σχέσεις τραπεζικής ανταπόκρισης με τρίτες χώρες, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, και
- συναλλαγές από και προς χώρες οι οποίες δεν εφαρμόζουν επαρκώς τις συστάσεις της FATF.

Τέλος, προβλέπονται οι προϋποθέσεις³³ για την εφαρμογή μέτρων *απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας* ως προς τον πελάτη, λαμβάνοντας υπόψη το άρθρο 11 της Οδηγίας 2005/60/EK³⁴, η δυνατότητα κατάρτισης από τα εποπτευόμενα ιδρύματα «Πίνακα Εξαιρέσεων», στον οποίο θα καταχωρούνται οι πελάτες τους των οποίων η οικονομική δραστηριότητα δικαιολογεί μεγάλο αριθμό συναλλαγών³⁵, και ο προσδιορισμός κριτηρίων ως προς τα χαρακτηριστικά πελατών και συναλλαγών μη αποδεκτού κινδύνου³⁶.

3.4. Εφαρμογή της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη

Ακολουθώντας τις διατάξεις του διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου³⁷, η απόφαση ρυθμίζει τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες τα εποπτευόμενα ιδρύματα μπορούν να αναθέτουν σε ενδιάμεσους ή τρίτα πρόσωπα³⁸ τη διενέργεια της διαδικασίας αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη, με την επίδειξη της απαιτούμενης στις συναλλαγές επιμέλειας και υπό τον όρο ότι την τελική ευθύνη για την αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας θα φέρει το εποπτευόμενο ίδρυμα³⁹.

³³ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.5.

³⁴ Τα μέτρα εφαρμογής του άρθρου 11, παρ. 2 της Οδηγίας 2005/60/EK (άρθρο 3 της Οδηγίας 2006/70/EK της Επιτροπής), δεν ελήφθησαν υπόψη στην απόφαση.

³⁵ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.6.

³⁶ *Ibid*, Κεφάλαιο 2, παρ. 2.7.

³⁷ Σύσταση 9 της FATF και άρθρα 14 έως 19 της Οδηγίας 2005/60/EK.

³⁸ Σύμφωνα με την απόφαση ως «τρίτα πρόσωπα» νοούνται τα εποπτευόμενα ιδρύματα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της απόφασης ή αντίστοιχα ιδρύματα που βρίσκονται σε τρίτη χώρα, εφόσον (α) υπόκεινται σε υποχρεωτική καταχώριση αναγνωρισμένη από το νόμο, (β) εφαρμόζουν μέτρα δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη και μέτρα φύλαξης αρχείων, και (γ) υπόκεινται σε εποπτεία.

³⁹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 3.

4. Καθήκοντα και αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης

4.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Στο Κεφάλαιο V, ενότητα Γ της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006 ρυθμίζονται τα καθήκοντα και οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης που οφείλουν να έχουν τα πιστωτικά ιδρύματα υπό προϋποθέσεις⁴⁰. Ένα από τα ειδικότερα καθήκοντα της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης⁴¹ είναι να διασφαλίζει ότι το πιστωτικό ίδρυμα συμμορφώνεται με το κανονιστικό πλαίσιο που σχετίζεται με την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ο επικεφαλής μπορεί, κατά την κρίση του πιστωτικού ιδρύματος, και για λόγους αποτελεσματικότητας ή κόστους/οφέλους να αναλαμβάνει και τις ειδικές θεσμικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό κατά τα προβλεπόμενα στην ισχύουσα νομοθεσία⁴², να εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και να λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας, για τα θέματα ευθύνης του, με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες.

4.2. Τήρηση αρχείου⁴³

Με την απόφαση καθιερώνονται τρεις βασικές υποχρεώσεις προς τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς:

- η τήρηση για πέντε τουλάχιστον χρόνια, εκτός αν επιβάλλεται από διάταξη νόμου η τήρησή τους για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, των στοιχείων σχετικά με τις συμβάσεις και συναλλαγές,
- η διασφάλιση παροχής μιας σειράς πληροφοριών προς την Εθνική Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες⁴⁴ (εφεξής «Εθνική Αρχή»), και

⁴⁰ Υποχρέωση σύστασης αυτής της Μονάδας καθιερώνεται εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα έχει εισαγάγει τις μετοχές του σε οργανωμένη αγορά ή το εντός και εκτός ισολογισμού ενεργητικό του υπερβαίνει το ποσό των 10 δισ. ευρώ ή διατηρεί θυγατρικές εταιρείες ή υποκαταστήματα στο εξωτερικό. Εναλλακτικά, οι αρμοδιότητες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης μπορούν να ανατίθενται σε εξουσιοδοτημένους προς τούτο υπαλλήλους, μετά από έγκριση της Τράπεζας της Ελλάδος.

⁴¹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο V, ενότητα Γ, παρ. 5.7.

⁴² Νόμος 2331/1995, όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3424/2005, Εγκύκλιος ΤτΕ 16/2.8.2004, όπως εκάστοτε ισχύει.

⁴³ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 4, παρ. 4.1-4.3.

⁴⁴ Γνωστή και ως «Επιτροπή του άρθρου 7» του νόμου 2331/1995.

- η φύλαξη των στοιχείων και εγγράφων που σχετίζονται με έρευνες οι οποίες είναι σε εξέλιξη μέχρις ότου η Εθνική Αρχή επιβεβαιώσει ότι η διερεύνηση έχει ολοκληρωθεί και η υπόθεση έχει κλείσει⁴⁵.

4.3. Εντοπισμός, χειρισμός και αναφορά ύποπτων συναλλαγών⁴⁶

Η Μονάδα Κανονιστικής Συμμόρφωσης και ειδικότερα το αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁴⁷ οφείλουν να εξετάζουν με τη δέουσα επιμέλεια κάθε ύποπτη και ασυνήθη συναλλαγή που από τη φύση της μπορεί να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα⁴⁸.

Εφόσον, μετά την εξέταση των συναλλαγών αυτών, υφίστανται αμφιβολίες ως προς τη νόμιμη προέλευση των κεφαλαίων, ακολουθείται η διαδικασία που ορίζεται στο άρθρο 4, παρ. 10, του νόμου 2331/1995, όπως ισχύει. Επιπλέον, οι αναφορές προς την Εθνική Αρχή πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα στοιχεία, ενώ οι αναφορές των υπαλλήλων, καθώς και οι αναφορές που εκδίδονται από τα πληροφοριακά συστήματα των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, τηρούνται σε ειδικό φάκελο και φέρουν ημερομηνία και υπογραφή των υπαλλήλων⁴⁹.

Τέλος, προβλέπονται τα κατ' ελάχιστον καθήκοντα του αρμόδιου στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και καθορίζονται οι κατάλληλες διαδικασίες και τα πρότυπα αναφορών των ύποπτων συναλλαγών προς την Εθνική Αρχή, σε εφαρμογή των αρχών του Κεφαλαίου V, ενότητα Γ παρ. 5.7. και 5.8. της ΠΔΤΕ 2577/2006.

⁴⁵ Σύμφωνα με την παράγραφο 4.3., εδάφιο β) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, η τήρηση του αρχείου μπορεί να γίνεται και με άλλες μορφές, εκτός από την τήρηση των πρωτοτύπων εγγράφων, π.χ. σε ηλεκτρονική μορφή.

⁴⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 5, παρ. 5.1 και 5.2.

⁴⁷ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.1.4., εδάφιο α) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, τα εποπτευόμενα ιδρύματα οφείλουν να ενημερώνουν την Τράπεζα της Ελλάδος για την ταυτότητα των προσώπων που ασκούν τα καθήκοντα του Αρμόδιου Στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και για κάθε μεταβολή της.

⁴⁸ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.1., εδάφιο β) της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 ως ασυνήθης νοείται η συναλλαγή που δεν έχει προφανή οικονομικό ή νόμιμο σκοπό. Ως ύποπτη συναλλαγή νοείται εν γένει εκείνη που μπορεί να θεωρηθεί ότι είναι ασυμβίβαστη με τις γνωστές και νόμιμες εργασίες του πελάτη ή τις προσωπικές του δραστηριότητες ή με το συνηθισμένο κύκλο εργασιών του συγκεκριμένου λογαριασμού.

⁴⁹ Σύμφωνα με την παράγραφο 5.3. της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 οι αναφορές μπορούν να τηρούνται σε ηλεκτρονικά αρχεία υπό την προϋπόθεση ότι θα πληρούν όρους ελεγχόμενης πρόσβασης, χρήσης κωδικού ταυτοποίησης χρήστη (user id) και ημερομηνίας.

4.4. Διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας⁵⁰

Με τις διατάξεις του έκτου κεφαλαίου της απόφασης συμπληρώνονται και εξειδικεύονται οι σχετικές ρυθμίσεις της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006⁵¹. Ειδικότερα θα πρέπει:

- όλοι οι υπάλληλοι να γνωρίζουν το πρόσωπο στο οποίο θα αναφέρουν τις πληροφορίες τους αναφορικά με συναλλαγές που πιστεύουν ή υποψιάζονται ότι στοχεύουν στο ξέπλυμα χρήματος ή στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,
- να υπάρχει ευκρινής και όσο το δυνατό πιο σύντομη οδός επικοινωνίας μέσω της οποίας διαβιβάζονται οι πληροφορίες για ύποπτες ή/και ασυνήθεις συναλλαγές στο αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας,
- να κατανέμονται σαφείς ευθύνες και καθήκοντα για διασφάλιση της αποτελεσματικής διαχείρισης της πολιτικής και των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και την επίτευξη συμμόρφωσης με την απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος,
- να εφαρμόζονται σε επίπεδο ομίλου πολιτικές, διαδικασίες και έλεγχοι για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και να ενημερώνεται η Τράπεζα της Ελλάδος για τυχόν αποκλίσεις της νομοθεσίας της χώρας υποδοχής⁵², και
- να περιλαμβάνεται στην έκθεση των εξωτερικών ελεγκτών και η αξιολόγηση της επάρκειας και της αποτελεσματικότητας λειτουργίας του συστήματος πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁵³.

4.5. Παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος⁵⁴

Στο Κεφάλαιο 9 της απόφασης καθιερώνονται διατάξεις αναφορικά με την υποχρέωση γνωστοποίησης, από τα εποπτευόμενα ιδρύματα στη Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος της Τράπεζας της Ελλάδος, ετήσιας έκθεσης, η οποία θα πρέπει να περιλαμβάνει τις ακόλουθες πληροφορίες⁵⁵:

- ονοματεπώνυμο, θέση και στοιχεία της πράξης διορισμού του αρμόδιου στελέχους για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και του αναπληρωτή του,

⁵⁰ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 6, παρ. 6.1-6.4.

⁵¹ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Κεφάλαιο II, παρ. 14.1-14.3 και Κεφάλαιο V, ενότητα Γ, παρ. 5.8.

⁵² Βλέπε το σχετικό σχόλιο της υποσημείωσης υπ' αριθμ. 21 του παρόντος.

⁵³ ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006, Παράρτημα 3, Κεφάλαιο IIε.

⁵⁴ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, Κεφάλαιο 9.

⁵⁵ Η ετήσια έκθεση θα πρέπει να υποβάλλεται εντός του Μαρτίου έκαστου ημερολογιακού έτους.

- αντίγραφο των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας που έχει εγγράφως θεσπίσει για να προλαμβάνει και εμποδίζει τη διενέργεια συναλλαγών που συνδέονται με νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και συνοπτικές πληροφορίες για τα σημαντικά μέτρα που λήφθηκαν ή/και διαδικασίες που υιοθετήθηκαν κατά τη διάρκεια του έτους⁵⁶,
- έλεγχοι που διενεργήθηκαν και τυχόν αδυναμίες που εντοπίστηκαν⁵⁷,
- αριθμός αναφορών ύποπτων ή/και ασυνήθιστων συναλλαγών που υποβλήθηκαν από υπαλλήλους προς το αρμόδιο στέλεχος και αριθμός αναφορών ύποπτων ή/και ασυνήθιστων συναλλαγών που υποβλήθηκαν από το αρμόδιο στέλεχος στην Εθνική Αρχή,
- εκπαιδευτικά σεμινάρια που παρακολούθησε το αρμόδιο στέλεχος και το περιεχόμενό τους, και
- πληροφορίες αναφορικά με την εκπαίδευση/επιμόρφωση που έγινε στο προσωπικό κατά τη διάρκεια του έτους, αναφέροντας τον αριθμό των σεμιναρίων που οργανώθηκαν, τη διάρκειά τους, τον αριθμό και τη θέση των υπαλλήλων που συμμετείχαν.

5. Εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού⁵⁸

Στο κεφάλαιο 7 της απόφασης καθιερώνονται οι υποχρεώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων και των χρηματοπιστωτικών οργανισμών να εκπονούν, παρακολουθούν και παρέχουν εκπαιδευτικά προγράμματα για τους υπαλλήλους τους. Η εκπαίδευση και επιμόρφωση, τόσο σε επίπεδο οργάνων διοικητικής διαχείρισης και υπηρεσιακών μονάδων των πιστωτικών ιδρυμάτων, όσο και σε επίπεδο προσωπικού έχει αποδειχτεί ότι συμβάλλει σημαντικά στην αποτελεσματικότητα του συστήματος αντιμετώπισης του κινδύνου από το ξέπλυμα χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας⁵⁹.

⁵⁶ Με σκοπό τον περιορισμό του διοικητικού κόστους των εποπτευόμενων ιδρυμάτων, τα σχετικά με τις διαδικασίες και τους κανονισμούς στοιχεία δεν υποβάλλονται στην Τράπεζα της Ελλάδος εκ νέου, παρά μόνον εάν οι μεταβολές είναι σημαντικές και τροποποιούν το σύνολο των ρυθμίσεων.

⁵⁷ Οι πληροφορίες αυτές δεν διαβιβάζονται χωριστά εάν έχουν περιληφθεί στην Ετήσια Έκθεση της Μονάδας Εσωτερικής Επιθεώρησης, κατά τα οριζόμενα στο κεφ. Va, παρ. 2.13.2. και κεφ. VI, παρ. 1.

⁵⁸ Για τη σημασία της επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των Ε.Ι. στη συγκεκριμένη θεματική, βλέπε σχετικό άρθρο του κ. Β. Παναγιωτίδη στο αφιέρωμα του παρόντος Δελτίου ΕΕΤ.

⁵⁹ Χαρακτηριστική εν προκειμένω είναι και η πρόβλεψη της Σύστασης 15 της FATF, καθώς και το άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

6. Λοιπές διατάξεις και πίνακες

Στα κεφάλαια 8 και 10 της απόφασης καθιερώνονται, τέλος, διατάξεις αναφορικά με τις υποχρεώσεις των εποπτευόμενων ιδρυμάτων κατά τη διενέργεια ηλεκτρονικών μεταφορών κεφαλαίων και ζητήματα επιβολής κυρώσεων.

Σε σχέση με τις ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων και με την επιφύλαξη της θέσης σε ισχύ του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου «για τις πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών»⁶⁰, τα εποπτευόμενα ιδρύματα που λαμβάνουν εντολές για διασυνοριακή ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, οφείλουν να περιλαμβάνουν στα σχετικά μηνύματα το ονοματεπώνυμο, τη διεύθυνση και, εφόσον τα προς μεταφορά κεφάλαια προέρχονται από λογαριασμό καταθέσεων που τηρείται στο πιστωτικό ίδρυμα που πραγματοποιεί τη μεταφορά, τον αριθμό λογαριασμού του εντολέα⁶¹.

Σε ό,τι αφορά τις κυρώσεις, ορίζεται ότι σε περίπτωση τυχόν παραβίασης διατάξεων της απόφασης, επιβάλλονται κυρώσεις σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος και του άρθρου 22 του νόμου 2076/1992, όπως ισχύει⁶².

Τέλος, οι επισυναπτόμενοι πίνακες της απόφασης περιλαμβάνουν πληροφορίες οι οποίες αφορούν:

- τα εποπτευόμενα πιστωτικά ιδρύματα και χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς για τους σκοπούς της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006,
- τις χώρες και οργανισμούς που είναι μέλη της FATF, και
- τυπολογία ύποπτων συναλλαγών ξεπλύματος χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, βασισμένη στην αντίστοιχη τυπολογία της FATF.

⁶⁰ Ακριβώς 35 ημέρες μετά τη δημοσίευση της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός (ΕΚ) 1781/2006 που ρυθμίζει κατά ομοιόμορφο τρόπο τις υποχρεώσεις των παρόχων υπηρεσιών πληρωμών που είναι εγκατεστημένοι στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη διενέργεια μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς χρημάτων.

⁶¹ Σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 7 του νόμου 2331/1995 όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 3424/2005. Εν προκειμένω χρήζει ειδικής επισήμανσης το γεγονός πως οι σχετικές διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 1781/2006, ο οποίος εφαρμόζεται από 1.1.2007, διαφοροποιούνται και υπερισχύουν έναντι αυτών του νόμου 2331/1995.

⁶² Νόμος υπ' αριθ. 2076/1992, Ανάλυση και άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και άλλες συναφείς διατάξεις, ΦΕΚ Α 130.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Σεμινάριο ενημέρωσης

Σκοπός:

- Η συστηματοποιημένη αποτύπωση του νέου θεσμικού και ρυθμιστικού πλαισίου σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο, η παρουσίαση των βασικών χαρακτηριστικών του, η καταγραφή των πηγών και η επιλεκτική ανάλυση του περιεχομένου του διεθνούς και ευρωπαϊκού νομισματικού και χρηματοπιστωτικού δικαίου, καθώς και της ενσωμάτωσής του στην ελληνική νομοθεσία.
- Ο εφοδιασμός των συμμετεχόντων με έναν «κατάλογο αναφοράς» (reference list), καθώς το εκπαιδευτικό υλικό που συνοδεύει το σεμινάριο περιλαμβάνει, πέραν των σημειώσεων του εισηγητή,
 - ευρετήριο της σχετικής νομοθεσίας,
 - χρηστικό κατάλογο όλων των σχετικών ηλεκτρονικών διευθύνσεων σε CD ROM.

Συμμετέχοντες:

Στελέχη που απασχολούνται σε:

- μονάδες εσωτερικού ελέγχου,
 - μονάδες κανονιστικής συμμόρφωσης,
 - μονάδες διαχείρισης κινδύνων,
 - νομικές υπηρεσίες,
- καθώς και διευθυντές καταστημάτων τραπεζών.

Εισηγητής:

Χρήστος Βλ. Γκόρτσος: Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ και Επικ. Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Διάρκεια: 8 ώρες

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Ενότητα κύκλου πιστοποίησης «Διαχείριση κινδύνων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων»

Συμμετέχοντες:

Στελέχη και υπάλληλοι των Μονάδων

- Διαχείρισης Κινδύνων
- Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Εσωτερικού Ελέγχου
- Οργάνωσης
- Πληροφορικής
- Προσωπικού

χωρίς να αποκλείονται και στελέχη άλλων Μονάδων, καθώς ο λειτουργικός κίνδυνος ελλοχεύει σε κάθε τομέα δραστηριότητας των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Εισηγητές:

Γεώργιος Κούτσιας: Στέλεχος της Υποδιεύθυνσης Λειτουργικού Κινδύνου, της Διεύθυνσης Διαχείρισης Κινδύνων της τράπεζας και του ομίλου της ΕΤΕ

Γεώργιος Παπαδημητρίου: CFA, FRM, PRM, Senior Manager, Risk Advisory Services Team, Ernst & Young

Λεωνίδας Χατζηκωνσταντής: Ph.D., Senior Manager, Risk Advisory Services Team, Ernst & Young

Κωνσταντίνος Τασάκος: Στέλεχος του Τομέα Ρυθμιστικών Θεμάτων της ΕΕΤ, υποψήφιος διδάκτορας Τμήματος Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών Παντείου Πανεπιστημίου Αθηνών

Διάρκεια: 12 ώρες

Οι επιπτώσεις στα πιστωτικά ιδρύματα από την εφαρμογή στην πράξη των διατάξεων του Παραρτήματος 4 της ΠΔ/ΤΕ 2577/9.3.2006

ΤΟΥ **ΘΑΝΟΥ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ**

Head of Compliance and Audit, HSBC Bank plc – Greece και ACO Greece του Ομίλου HSBC

Αισθάνομαι μεγάλη χαρά που μου δίνεται η ευκαιρία να παρουσιάσω τις απόψεις μου επί ενός θέματος που εκτιμώ ότι έχει απασχολήσει όλον τον τραπεζικό τομέα στην Ελλάδα το τελευταίο τρίμηνο: την εφαρμογή δηλαδή, της Απόφασης 231/4/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος ως Παράρτημα 4 της Πράξης Διοικητή 2577/9.3.2006 και τις επιπτώσεις που αυτή θα έχει στα πιστωτικά ιδρύματα και τους συναλλασσόμενους με αυτά.

Με τη δημοσίευση της Απόφασης 231 το Νοέμβριο 2006, η Τράπεζα της Ελλάδος έκανε μια δυναμική και αποφασιστική κίνηση προς το μέλλον, δίνοντας ένα προβάδισμα στη χώρα μας έναντι των υπολοίπων κρατών-μελών, με την ενσωμάτωση στο εθνικό μας κανονιστικό πλαίσιο των διατάξεων της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (3η Οδηγία). Ταυτόχρονα η Τράπεζα της Ελλάδος ανταποκρίθηκε με την Απόφαση αυτή σε πρόταση που περιλαμβάνεται στην έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (IMF), που δημοσιεύτηκε τον Ιανουάριο του 2006, σύμφωνα με την οποία η συνολική αποτελεσματικότητα στον τομέα της πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έπρεπε να ενισχυθεί.

Οι επιπτώσεις που μια τέτοια πρωτοβουλία έχει για τη χώρα μας είναι αναμφισβήτητα θετικές, καθώς συμβάλλει στην ενίσχυση της εκτίμησης που επιθυμεί να απολαμβάνει η Ελλάδα από τους αρμόδιους φορείς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι επιπτώσεις όμως αυτές συνοδεύονται και από σημαντικές προκλήσεις, στις οποίες ο τραπεζικός τομέας αγωνιά να ανταποκριθεί επάξια, στην προσπάθεια να επιτύχει μια αρμονική ισορροπία μεταξύ της πιστής

εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων της Τράπεζας της Ελλάδος και της διατήρησης της ανταγωνιστικότητάς του, τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά.

Έχοντας υπόψη τις πιο πάνω, εν μέρει αντιτιθέμενες, επιπτώσεις θα ήθελα στη συνέχεια να αναφερθώ σε ορισμένα κύρια, κατά την εκτίμησή μου, σημεία των διατάξεων της Απόφασης 231, των οποίων η εφαρμογή στην πράξη θα έχει σημαντικό αντίκτυπο στα πιστωτικά ιδρύματα και κατ' επέκταση και στην πελατεία τους.

Αναγνώριση και πιστοποίηση της ταυτότητας του πελάτη (customer identification-verification)

Μια υποχρέωση που τα τελευταία χρόνια επιβαρύνει όλο και περισσότερο τα πιστωτικά ιδρύματα με σύνθετες και χρονοβόρες διαδικασίες που έρχονται σε αντίθεση με την επιτακτική ανάγκη τους να αυξήσουν, ή έστω να διατηρήσουν, το μερίδιό τους σε μια αγορά που γίνεται ολοένα πιο ανταγωνιστική, με το λιγότερο δυνατό κόστος και γραφειοκρατία.

Κατανοητός, βεβαίως, ο στόχος της Τράπεζας της Ελλάδος και δεν μπορεί παρά να είναι απόλυτα αποδεκτός από τα πιστωτικά ιδρύματα, τα οποία ασφαλώς θα συμβάλλουν στην κοινή προσπάθεια καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας «εκπαιδεύοντας», εκτός των άλλων, το συναλλακτικό κοινό επί της ευρύτερης σημασίας της «πιστοποίησης της ταυτότητας». Οι συναλλασσόμενοι θα πρέπει να διδαχθούν ότι επιβάλλεται, πλέον, να εντάξουν στην τραπεζική πρακτική τους την ανάγκη να φέρουν μαζί τους, όταν επισκέπτονται ένα πιστωτικό ίδρυμα, μια σειρά από έγγραφα για να αποδείξουν τα απαιτούμενα προσωπικά τους στοιχεία που μέχρι τώρα είχαν συνηθίσει απλά να «δηλώνουν». Ανάλογες υποχρεώσεις έχουν πλέον και οι εταιρείες, και κυρίως οι υπεράκτιες, που πρέπει να υποβάλουν επιπλέον νομιμοποιητικά έγγραφα.

Πιστεύω πως πολλοί από εμάς που ήμασταν στον τραπεζικό τομέα το 1995, όταν εκδόθηκε ο Νόμος 2331, θα θυμόμαστε τη σθεναρή αντίσταση που είχε αρχικά προβάλλει το συναλλακτικό κοινό στο να δώσει την ταυτότητά του στα πιστωτικά ιδρύματα για να κρατηθεί μια φωτοτυπία στα αρχεία των τελευταίων – κάτι που όμως ξεπεράστηκε με την πάροδο του χρόνου. Εδώ και αρκετά χρόνια δεν αποτελεί αυτό λόγο διένεξης μεταξύ πιστωτικών ιδρυμάτων και συναλλασσομένων.

Κατά τον ίδιο λοιπόν τρόπο εκτιμώ ότι η αναμενόμενη αρνητική στάση των συναλλασσομένων στο αρχικό στάδιο εφαρμογής της Απόφασης 231 θα μεταβληθεί με την πάροδο του χρόνου. Οι δυσκολίες θα είναι, ομολογουμένως, αρκετές, κυρίως για τους «πωλητές» των πιστωτικών ιδρυμάτων, τη λεγόμενη «μπροστινή γραμμή», καθώς προφανώς θα αποτελεί ανασχετικό παράγοντα της πώλησης το να επιμείνουν να προσκομίσουν οι πελάτες τα έγγραφα, είτε προσωπικά είτε εταιρικά, που πλέον απαιτούνται.

Οι εν προκειμένω Κανονιστικές Διατάξεις της Τράπεζας της Ελλάδος έχουν «τρέξει» πολύ πιο γρήγορα απ' ό,τι οι συνήθειες και η κουλτούρα του συναλλακτικού κοινού στην Ελλάδα μπορούν να αφομοιώσουν, με αποτέλεσμα να καλούνται σήμερα τα πιστωτικά ιδρύματα να βρουν τρόπους να καλύψουν τη διαφορά σε μηδενικό χρόνο και χωρίς κόστος.

Παρά ταύτα, όσο και ανυπέρβλητες να μοιάζουν στο στάδιο που βρισκόμαστε σήμερα οι δυσκολίες, είμαι πεπεισμένος ότι σε μερικούς μήνες θα αποτελούν παρελθόν. Προς αυτή την κατεύθυνση αναμένεται να συμβάλει σημαντικά και το διατραπεζικό φυλλάδιο που εκπονήθηκε με πρωτοβουλία της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, και το οποίο με τρόπο απόλυτα κατανοητό ενημερώνει το συναλλακτικό κοινό για τις νέες του υποχρεώσεις έναντι των πιστωτικών ιδρυμάτων. Ευκαίριο θα ήταν, στην επόμενη έκδοση του εν λόγω διατραπεζικού φυλλαδίου, να συμμετέχει και η Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία με το κύρος της και το σεβασμό που απολαμβάνει στην ελληνική κοινωνία μπορεί να δώσει πρόσθετη αξία και βαρύτητα στην εν λόγω πρωτοβουλία.

Άλλο ένα πλεονέκτημα της εφαρμογής της πιστοποίησης της ταυτότητας του πελάτη βάσει αξιόπιστων εγγράφων σε αυτήν τη δεδομένη χρονική στιγμή είναι το γεγονός ότι προετοιμάζει τη χώρα μας καλύτερα για την ενσωμάτωση στο κανονιστικό μας πλαίσιο των σχετικών διατάξεων της 3ης Οδηγίας, καθώς έτσι καλύπτεται έγκαιρα ένα σημαντικό μέρος της πορείας που έτσι κι αλλιώς θα πρέπει να διανύσουμε. Συγχρόνως, όμως, δίνει –έστω πρόσκαιρα– και ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε πιστωτικά ιδρύματα σε άλλες χώρες κράτη-μέλη, στις οποίες δεν έχουν εφαρμοστεί ακόμα τα ανάλογα μέτρα. Σε μια εποχή όπου τα σύνορα δεν αποτελούν πλέον εμπόδιο στη διασυνωριακή ροή των κεφαλαίων, η πιθανότητα να διαφύγουν κεφάλαια εκτός Ελλάδος λόγω της γραφειοκρατίας, έστω και για τους μήνες που θα χρειαστούν για να εφαρμοστούν τα αντίστοιχα μέτρα σε όλα τα κράτη-μέλη, είναι υπαρκτή. Ομολογουμένως, όμως, εξίσου υπαρκτή είναι και η ικανότητα των στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας να μεθοδεύσουν τη μετάβαση στα νέα δεδομένα της 3ης Οδηγίας κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διατηρηθεί η ισορροπία στην αγορά.

Προσέγγιση με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach)

Το επόμενο σημείο της Απόφασης 231 στο οποίο θα ήθελα να σταθώ αφορά την προσέγγιση για την αποτροπή του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach).

Αυτού του είδους η προσέγγιση παρέχει διόλου ευκαταφρόνητες δυνατότητες στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς τους δίνεται η ευκαιρία να προσαρμόσουν στα δικά τους δεδομένα την πολιτική και τις διαδικασίες που απαιτούνται εν προκειμένω να εφαρμοστούν. Κατ' αυτόν τον τρόπο το κάθε πιστωτικό ίδρυμα έχει λύσεις απόλυτα προσαρμοσμένες στις ανάγκες του και δεν περιορίζεται στα πλαίσια μιας δογματικής και άκαμπτης γενικής πολιτικής.

Όπως βέβαια συμβαίνει με τις περισσότερες μακροπρόθεσμες επενδύσεις, έτσι και σε αυτήν την περίπτωση τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει αρχικά να πραγματοποιήσουν μία σημαντική, από πλευράς κόστους, εργασίας και οργάνωσης, επένδυση σε μηχανογραφικά συστήματα και εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού, έτσι ώστε να οικοδομήσουν το μηχανισμό που απαιτείται για την κατάταξη της πελατείας του σε κατηγορίες κινδύνου, τον εντοπισμό των ειδικών κινδύνων κατά πελάτη, προϊόν και συναλλαγή και τη διαρκή παρακολούθηση και έλεγχο των λογαριασμών και συναλλαγών.

Είναι σίγουρο πάντως ότι τα πιστωτικά ιδρύματα την επένδυση αυτή θα την αποσβέσουν σύντομα και η υποχρέωση να στήσουν τον πιο πάνω μηχανισμό εντός ολίγων μηνών θα τα ωθήσει στη βέλτιστη αξιοποίηση των απαιτούμενων πόρων για να υλοποιηθεί ένα έργο που, υπό διαφορετικές συνθήκες, θα πραγματοποιούνταν με αργούς ρυθμούς. Αξίζει επίσης να θυμόμαστε ότι το έργο αυτό είναι ένα σημαντικό εργαλείο για το κάθε πιστωτικό ίδρυμα, καθώς έχει πολλαπλά οφέλη. Είναι ένας σύγχρονος τρόπος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, καθώς: α) βασίζεται λιγότερο στην κοστοβόρα χειρωνακτική παρακολούθηση των συναλλαγών και λογαριασμών και περισσότερο στην αυτοματοποιημένη παρακολούθησή τους βάσει σύνθετων παραμέτρων, β) δίνει ευκαιρίες πώλησης στους πωλητές του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση της ευρύτερης εικόνας (profile) οικονομικής επιφάνειας και συναλλακτικών/επενδυτικών συνηθειών του πελάτη, και γ) προστατεύει το συμφέρον και την ακεραιότητα της πελατείας του πιστωτικού ιδρύματος, καθώς ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο χρησιμοποίησης των λογαριασμών τους από επίδοξους εγκληματίες.

Ένα ακόμα πλεονέκτημα της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο είναι ότι δίνει την ελευθερία σε κάθε πιστωτικό ίδρυμα να ορίσει την έκταση και το βαθμό δέουσας επιμέλειας, επικαιροποίησης αρχείου και συνεχούς παρακολούθησης που θα υιοθετήσει για τον κάθε πελάτη του, ανάλογα με το πλήθος και την ποιότητα πληροφοριών που έχει γι' αυτόν κάθε στιγμή.

Έτσι ίσως είναι δυνατό να αποφευχθεί και το φαινόμενο της διενέργειας συνεχών επιτόπιων ελέγχων σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα από την Τράπεζα της Ελλάδος, ώστε τα πρώτα να μπορέσουν να επωφεληθούν από μία εποπτεία που μπορεί μεν να είναι ενισχυμένη, σε σχέση με το παρελθόν, αλλά θα χαρακτηρίζεται από την κριτική αξιολόγηση της ποιότητας της πολιτικής και της πληρότητας/αποτελεσματικότητας των διαδικασιών που το κάθε πιστωτικό ίδρυμα θα έχει εν τω μεταξύ αναπτύξει και εφαρμόσει.

Η υποχρέωση ανάπτυξης και υιοθέτησης, μέχρι τις 31 Μαΐου 2007, πληροφοριακού ηλεκτρονικού συστήματος και διαδικασιών λειτουργίας για τη διαβάθμιση πελατών, προϊόντων και συναλλαγών σε κατηγορίες κινδύνου και για τη διαρκή παρακολούθηση λογαριασμών και συναλλαγών με βάση τον κίνδυνο, είναι ίσως μία από τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν αυτόν τον καιρό τα πιστωτικά ιδρύματα στη χώρα μας. Συγχρόνως, όμως, αποτελεί και μία ευκαιρία εκπαίδευσης του προσωπικού τους και συνεχούς βελτίωσης της λειτουργίας τους, καθώς είναι μια διαδικασία που δεν σταματά στις 31 Μαΐου 2007, αλλά αντίθετως απαιτεί συνεχή επανέλεγχο και αναθεώρηση για να συμβαδίζει με τις εξελίξεις και μεταβολές της χρηματοοικονομικής αγοράς και των συναλλακτικών πρακτικών.

Πολιτική αποδοχής πελατών (customer acceptance policy)

Το τελευταίο σημείο στο οποίο θα ήθελα να αναφερθώ αποτελεί και αυτό τμήμα της προσέγγισης με βάση τον κίνδυνο: αναφέρομαι στην υποχρέωση ανάπτυξης και εφαρμογής μιας πολιτικής αποδοχής νέων πελατών.

Παρ' ότι είναι η πρώτη φορά που εισάγεται ρητά η υποχρέωση αυτή σε Απόφαση της Τράπεζας της Ελλάδος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, θεωρώ πως, ως φιλοσοφία, υπήρχε ανέκαθεν, έστω έμμεσα στους διάφορους σχετικούς με το θέμα Κανονισμούς της. Μπορεί τα πιστωτικά ιδρύματα να μην είχαν καταγράψει ποτέ ποια ήταν τα χαρακτηριστικά πελατών και συναλλαγών μη αποδεκτού κινδύνου, αλλά στην πραγματικότητα εφαρμόζαν μια ανάλογη πολιτική, καθώς δεν δέχονταν να συνάψουν συμβατική σχέση με έναν υποψήφιο πελάτη, ο οποίος δεν πληρούσε κάποια, μη ρητώς πάντοτε καθοριζόμενα, κριτήρια.

Η καταγραφή όμως της εν λόγω πολιτικής σε ενιαίο κείμενο θα γίνει κτήμα όλων των εμπλεκόμενων στο άνοιγμα λογαριασμών υπαλλήλων, θα εξασφαλίσει ενιαία εφαρμογή και θα προφυλάξει τα πιστωτικά ιδρύματα από λάθη και παραλείψεις που θα επέτρεπαν την αποδοχή πελατών επικίνδυνων για τη φήμη και την ακεραιότητά τους.

Συμπεράσματα

Εκτιμώντας συνολικά τις αναμενόμενες επιπτώσεις, θετικές ως επί το πλείστον, της εφαρμογής στην πράξη της Απόφασης 231 της Τράπεζας της Ελλάδος, θα συμφωνήσω με την άποψη που διατυπώνεται στην εν λόγω Απόφαση, ότι «η συλλογή και η κατοχή επαρκών πληροφοριών για έναν πελάτη, η χρήση τους για την εξακρίβωση της ταυτότητάς του, καθώς και η αξιολόγηση της συνολικής του εικόνας (profile) αποτελεί τη βάση όλων των διαδικασιών πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το πιο αποτελεσματικό μέσο για την προστασία από αρνητικές επιπτώσεις στη φερεγγυότητα και τη φήμη των εποπτευόμενων ιδρυμάτων».

Η ενισχυμένη εποπτεία του τραπεζικού τομέα από την Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί παράγοντα διασφάλισης της ομαλής λειτουργίας του και εξασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των πιστωτικών ιδρυμάτων και την προστασία των συμφερόντων των πελατών τους. Η επιβολή κανονιστικών μέτρων οφείλει πάντως να είναι πάντοτε εστιασμένη σε συγκεκριμένα προβλήματα και να είναι πρακτικά εφαρμόσιμη και αποτελεσματική. Πάνω απ' όλα, όμως, να συμβάλλει στην ανταγωνιστικότητα, τοπική και διεθνή, των τραπεζών που λειτουργούν στην Ελλάδα.

Για τους προαναφερθέντες λόγους, οι κανονιστικές ρυθμίσεις δεν θα πρέπει να επιφέρουν υπέρμετρο κόστος εφαρμογής στα πιστωτικά ιδρύματα που καλούνται να συμμορφωθούν. Επίσης, θα πρέπει να εποπτεύεται η εφαρμογή τους με την ίδια ακριβώς αυστηρότητα προς κάθε κατεύθυνση. Πριν απ' όλα, όμως, θα πρέπει της καθιέρωσης οποιωνδήποτε ρυθμίσεων να προηγείται εκτεταμένη διαβούλευση με τους ενδιαφερόμενους φορείς. Κάτι που η Τράπεζα της Ελλάδος έπραξε με ιδιαίτερη ευαισθησία κατά το χρόνο που προηγήθηκε της έκδοσης της Απόφασης 231, «τίνουσα ευήκοον ους» στις παρατηρήσεις και τους προβληματισμούς των πιστωτικών ιδρυμάτων όπως αυτοί της μεταφέρονταν μέσω του άρτια οργανωμένου μηχανισμού διαβούλευσης της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών.

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΠΑΙΤΟΥΝΤΑΙ
ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΟΥΝ
ΝΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΟΥΝ
ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΥΤΑ
(ανάλογα με την περίπτωση)

Στοιχεία Ταυτότητας

- Δελτίο Αστυνομικής Ταυτότητας
- Διαβατήρι

Παρούσα Διεύθυνση
Κατοικίας

Ασκούμενο Επάγγελμα
και Παρούσα
Επαγγελματική Διεύθυνση

Αριθμός
Μητρώου

Συστηθήκατε;

Αν όχι...
...κάντε το τώρα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ
www.hba.gr

Διατραπεζικό φυλλάδιο

για την παροχή στοιχείων ταυτοποίησης της πελατείας των τραπεζών

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ

www.hba.gr

Νέοι ρόλοι,
νέες δραστηριότητες,
νέα φιλοσοφία

Από τη φύση και τη λειτουργία του, ένας διαδικτυακός τόπος πρέπει να ενσωματώνει και να αποδίδει με ευκρίνεια και σαφήνεια το εταιρικό προφίλ και τις πληροφορίες που χαρακτηρίζουν το φορέα του. Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη ότι η ιστοσελίδα της ΕΕΤ απευθύνεται τόσο σε τραπεζικούς, όσο και στο ευρύ κοινό, προχωρούμε στο σχεδιασμό και τη δημιουργία ενός νέου διαδικτυακού τόπου, με στόχο την περαιτέρω βελτίωση της προβολής των ήδη διαθέσιμων αλλά και νέων στοιχείων που αφορούν το τραπεζικό σύστημα της χώρας μας.

Για την αξιοποίηση του μέγιστου των δυνατοτήτων του πλέον σύγχρονου επικοινωνιακού μέσου, ο νέος διαδικτυακός τόπος της ΕΕΤ αλλάζει δομή και τεχνολογία, αναπτυσσόμενος με βασικό γνώμονα την πληρότητα του περιεχομένου, την ευκολία στην περιήγηση, την ασφάλεια και τη σύγχρονη αισθητική. Η δομή της νέας ιστοσελίδας θα αποτελείται από τις εξής κύριες ενότητες:

- Η Ένωση
- Τομείς Δραστηριότητας
- Εκπαίδευση – ETI
- Στατιστικά Στοιχεία
- Εκδόσεις
- Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- Ομιλίες – Παρουσιάσεις
- Χρήσιμες Διευθύνσεις

Στο νέο διαδικτυακό τόπο της ΕΕΤ ο επισκέπτης θα μπορεί να αντλήσει τις πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν, είτε η περιήγησή του οφείλεται σε επαγγελματικούς/ακαδημαϊκούς λόγους, είτε επιθυμεί απλώς να ενημερωθεί για τις δραστηριότητές μας.

Η σημασία της εκπαίδευσης στην πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

ΤΟΥ **ΒΑΣΙΛΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ**
Ειδικού Συμβούλου, ΕΕΤ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Με την Απόφαση 231/4/13.10.2006 (εφεξής Απόφαση) της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος¹, καθορίζεται, για τα πιστωτικά ιδρύματα και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς, το νέο πλαίσιο αρχών για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Η ουσιαστική διαφοροποίηση της φιλοσοφίας και του πνεύματος του νέου αυτού πλαισίου, έναντι του καθεστώτος που ίσχυε βάσει της Εγκυκλίου Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος 16/2.8.2004, έγκειται στην προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο², και στην απομάκρυνση από περισσότερα στατικά μοντέλα, βασισμένα σε ποσοτικά κριτήρια συναλλαγών³.

¹ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, ΦΕΚ Β 1626.

² Προσέγγιση γνωστή στην αγγλική ορολογία ως Risk-Based Approach (RBA), με βάση την οποία θα πρέπει να προβλεφθούν διαφορετικές κατηγορίες λήψης μέτρων δέουσας επιμέλειας προς τους πελάτες (απλουστευμένη, κανονική και ενισχυμένη).

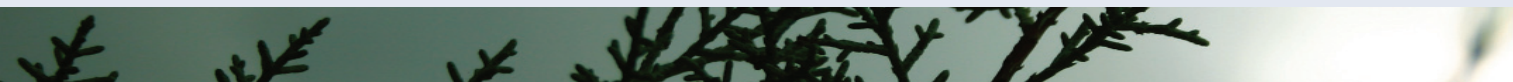
³ Χρήσιμη εν προκειμένω κρίνεται η αντιπαραβολή του κεφαλαίου 4 της Εγκυκλίου Διοίκησης 16/2.8.2004 με το κεφάλαιο 2 της Απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006.

Όπως είναι ευνόητο, αυτή η αλλαγή φιλοσοφίας του ρυθμιστικού πλαισίου που διέπει τη συγκεκριμένη θεματική έχει επιπτώσεις στις καθημερινές λειτουργίες και την οργάνωση του πιστωτικού ιδρύματος, προκειμένου να επιτύχει την κανονιστική συμμόρφωσή του και την αύξηση της αποτελεσματικότητάς του. Σε αυτό το πλαίσιο η επιμόρφωση και η εκπαίδευση του προσωπικού, τόσο σε επίπεδο εμπλεκόμενων υπηρεσιακών μονάδων, όσο και σε επίπεδο καταστημάτων, θα πρέπει να επιτύχει τρεις βασικούς στόχους:

- την κατανόηση ότι όταν οι διαμεσολαβούντες χρηματοπιστωτικοί φορείς -και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα- χρησιμοποιούνται ως δίαυλοι για τη νομιμοποίηση του προϊόντος παράνομων δραστηριοτήτων, η φερεγγυότητα και η σταθερότητα του ενεχόμενου φορέα, αλλά και η αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος στο σύνολό του, μπορούν να κλονιστούν σοβαρά, με αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό,
- την κατανόηση των υποχρεώσεων, των δικαιωμάτων, των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων που απορρέουν από το υφιστάμενο ρυθμιστικό πλαίσιο, και
- την αποτελεσματική εφαρμογή της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο.

Στη συνέχεια του παρόντος άρθρου θα εξεταστεί συνοπτικά η σημασία της εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων για την επίτευξη των παραπάνω στόχων. Συγκεκριμένα εξετάζονται:

- οι προβλέψεις της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 και η επίδραση του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου στη διαμόρφωσή τους (υπό 1),
- η διάκριση μεταξύ επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 2),
- ο ρόλος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στην επιμόρφωση των αρμόδιων στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 3), και
- ο ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της ΕΕΤ στην εκπαίδευση του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό 4).

1. Προβλέψεις της απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 για την εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων και η επίδραση του σχετικού διεθνούς και ευρωπαϊκού ρυθμιστικού πλαισίου

Σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο συναντώνται στις σχετικές νομικές πράξεις, γενικές αναφορές ως προς την υποχρέωση των πιστωτικών ιδρυμάτων να παρέχουν στο προσωπικό τους προγράμματα διαρκούς εκπαίδευσης και επιμόρφωσης⁴. Η Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις γενικές αναφορές, τις εξειδικεύει περαιτέρω στα κεφάλαια 7 και 9. Σχετική πρόβλεψη υπήρχε και στην προγενέστερη Εγκύκλιο Διοίκησης 16/2.8.2004⁵, ωστόσο οι ρυθμίσεις της Απόφασης είναι λεπτομερέστερες, δεδομένου ότι προβλέπουν τα εξής⁶:

- την παροχή εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τους υπαλλήλους, μεταξύ των οποίων και προγράμματα ενημέρωσης μέσω του διαδικτύου (web training),
- την ενημέρωση των υπαλλήλων αναφορικά με τη νομοθεσία, τις υποχρεώσεις του προσωπικού που απορρέουν από τις ισχύουσες διατάξεις και τις διαδικασίες που έχουν υιοθετηθεί από το πιστωτικό ίδρυμα,
- την κατάλληλη προσαρμογή του χρόνου διενέργειας και του περιεχομένου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων ανάλογα με την κατηγορία του προσωπικού, και
- την επανάληψη σε τακτά χρονικά διαστήματα εκπαιδευτικών προγραμμάτων, έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι το προσωπικό γνωρίζει τα καθήκοντα και τις υποχρεώσεις του και τηρείται ενήμερο για οποιεσδήποτε νέες εξελίξεις.

Παράλληλα, τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, στις πληροφορίες της ετήσιας έκθεσης που οφείλουν να υποβάλλουν στην Τράπεζα της Ελλάδος⁷:

- τα εκπαιδευτικά σεμινάρια που παρακολούθησε το αρμόδιο στέλεχος για την πρόληψη του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και το περιεχόμενό τους⁸, και
- πληροφορίες αναφορικά με την εκπαίδευση/επιμόρφωση που έγινε στο προσωπικό κατά τη διάρκεια του έτους, αναφέροντας τον αριθμό των σεμιναρίων που οργανώθηκαν, τη διάρκειά τους, τον αριθμό και τη θέση των υπαλλήλων που συμμετείχαν⁹.

⁴ Βλέπε ειδικότερα Σύσταση 15, σημείο β) της FATF, καθώς και το άρθρο 35, παρ. 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ.

⁵ Εγκύκλιος Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος αριθμ. 16/2.8.2004, κεφάλαιο 10.

⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, κεφάλαιο 7, παρ. 7.2.

⁷ Η εν λόγω έκθεση θα πρέπει να υποβάλλεται στη Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος εντός του μηνός Μαρτίου κάθε ημερολογιακού έτους. Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006, κεφάλαιο 9, εδάφιο α.

⁸ *Ibid*, κεφάλαιο 9, παρ. 9.6.

⁹ *Ibid*, κεφάλαιο 9, παρ. 9.7.

2. Η ανάγκη επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού των πιστωτικών ιδρυμάτων

Η κατανόηση της ανάγκης πρόληψης της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελεί την αφετηρία για την επιτυχή εφαρμογή αποτελεσματικής πολιτικής και διαδικασιών από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Για μεθοδολογικούς σκοπούς, θα μπορούσε να γίνει διάκριση ως προς την έννοια, το περιεχόμενο και τον προσδιορισμό των εργαζομένων του πιστωτικού ιδρύματος που αφορά η επιμόρφωση και η εκπαίδευση.

Σε σχέση με την επιμόρφωση, η οποία αφορά κυρίως το αρμόδιο στέλεχος για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και τα στελέχη/υπαλλήλους της υπηρεσιακής μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, αυτή μπορεί, μεταξύ άλλων, να περιλαμβάνει:

- παρακολούθηση των σύγχρονων τάσεων και των πρακτικών αντιμετώπισής τους, έτσι όπως αυτές προκύπτουν από μελέτες και εκθέσεις διεθνών οργανισμών και fora¹⁰,
- ανταλλαγή απόψεων μέσω της διατραπεζικής συνεργασίας, όπως αυτή συντονίζεται στις κλαδικές ενώσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων, και
- συμμετοχή σε διεθνή και ευρωπαϊκά συνέδρια, στα οποία συζητούνται θέματα πρακτικής υλοποίησης του ρυθμιστικού πλαισίου και ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας.

Σε ό,τι αφορά την εκπαίδευση, η οποία θα πρέπει να παρέχεται σχεδόν σε όλο το προσωπικό του πιστωτικού ιδρύματος, αυτή κατηγοριοποιείται ανάλογα με τα ακόλουθα κριτήρια:

- της διάκρισης και ευελιξίας του διδακτικού περιεχομένου ανάλογα με το είδος της τραπεζικής εργασίας (λιανική τραπεζική, επιχειρήσεις, διαχείριση κεφαλαίων κ.λπ.),
- της χρησιμοποιούμενης εκπαιδευτικής μεθοδολογίας (αίθουσα, εξ αποστάσεως, διαδίκτυο),
- της κατηγοριοποίησης του προσωπικού στο οποίο απευθύνεται το εκπαιδευτικό πρόγραμμα (νέο προσωπικό, προσωπικό εξυπηρέτησης πελατών, προσωπικό που ασχολείται με την προσέλκυση νέων πελατών κ.λπ.), και
- της συχνότητας επανάληψης.

¹⁰ Ενδεικτικά αναφέρονται το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, το Wolfsberg Group κ.λπ.

3. Ο ρόλος της ΕΕΤ ως φορέα εκπροσώπησης των πιστωτικών ιδρυμάτων

Ο ρόλος της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών στην επιμόρφωση των αρμόδιων στελεχών των πιστωτικών ιδρυμάτων είναι πολύπλευρος και συνίσταται στα ακόλουθα:

(α) Επεξεργάζεται τις δρομολογούμενες ρυθμιστικές εξελίξεις και ενημερώνει έγκαιρα τις τράπεζες μέλη της, μέσω της αρμόδιας προς το σκοπό αυτό Διατραπεζικής Επιτροπής. Ειδικά στη σημερινή συγκυρία, κύρια πηγή των ρυθμιστικών παρεμβάσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα αποτελούν οι νομικές πράξεις που θεσπίζονται σε κοινοτικό επίπεδο στο πλαίσιο της προσπάθειας που καταβάλλεται για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στην Κοινότητα¹¹.

(β) Αξιολογεί τις συνέπειες των υιοθετούμενων ρυθμίσεων, με γνώμονα την αποτελεσματική κανονιστική συμμόρφωση του τραπεζικού συστήματος. Η ΕΕΤ αναδεικνύει το ρόλο και τη σημασία της κανονιστικής συμμόρφωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, διότι μόνο έτσι μπορούν να αντιμετωπιστούν κίνδυνοι επιβολής νομικών κυρώσεων, σημαντικών οικονομικών ζημιών, αλλά και απώλεια φήμης.

(γ) Υποστηρίζει το έργο των τραπεζών μελών της που δραστηριοποιούνται στο εξωτερικό (ιδίως δε στις βαλκανικές χώρες), είτε μεμονωμένα είτε σε συνεργασία με αντίστοιχες ενώσεις τραπεζών, κυρίως σε επίπεδο σεμιναριακής υποστήριξης και ανταλλαγής απόψεων μεταξύ εξειδικευμένων για το συγκεκριμένο θέμα τραπεζικών στελεχών.

(δ) Εφιστά την προσοχή των μελών της στην παρακολούθηση και το συντονισμό των δράσεών τους για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένης της τρομοκρατίας, σε επίπεδο ομίλου.

¹¹ Προς το σκοπό αυτό η ΕΕΤ συμμετέχει ενεργά στην Anti-Money Laundering Committee της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (FBE) και παρακολουθεί τις εργασίες της European Banking Industry Committee (EBIC) στη συγκεκριμένη θεματική.

4. Ο ρόλος του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου ως εκπαιδευτικού φορέα της ΕΕΤ

Με αφορμή την έκδοση της Απόφασης ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 της Τράπεζας της Ελλάδος και της Απόφασης 23/404/22.11.2006 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς¹², το ΕΤΙ έχει δρομολογήσει τη διαμόρφωση ενός νέου εκπαιδευτικού προγράμματος¹³, με στόχο την ικανοποίηση των διαρκώς μεταβαλλόμενων και σύνθετων αναγκών εκπαίδευσης σε μια θεματική ενότητα που αφορά το σύνολο των εργαζομένων σε τράπεζες, επενδυτικές και ασφαλιστικές επιχειρήσεις, αλλά και τρίτων¹⁴.

Το νέο αυτό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, η δομή του οποίου παρουσιάζεται σχηματικά στον ακόλουθο πίνακα, επιδιώκει την κάλυψη των αναγκών εκπαίδευσης των υπαλλήλων των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών και λειτουργεί επικουρικά προς τα εκπαιδευτικά προγράμματα που θα αναπτύξει το κάθε εποπτευόμενο ίδρυμα, περιγράφοντας αναλυτικά την πολιτική και τις διαδικασίες του για την αποτελεσματική εφαρμογή του πλαισίου αρχών¹⁵ των αποφάσεων της Τράπεζας της Ελλάδος και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς¹⁶.

¹² ΦΕΚ Β' 1803/2006.

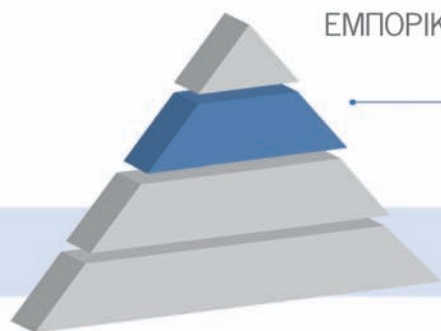
¹³ Το ΕΤΙ παρέχει εκπαιδευτικά προγράμματα αίθουσας και εξ αποστάσεως στη θεματική της καταπολέμησης του ξεπλύματος χρήματος από το 1996, σε συνέχεια της έκδοσης του Νόμου 2331/1995. Τα εν λόγω εκπαιδευτικά προγράμματα επικαιροποιούνται κάθε φορά που επέρχονται ουσιαστικές μεταβολές του κανονιστικού πλαισίου.

¹⁴ Το νέο εκπαιδευτικό πρόγραμμα του ΕΤΙ θα αρχίσει να προσφέρεται σταδιακά, από τον Απρίλιο του 2007.

¹⁵ Όπως η ταυτοποίηση και πιστοποίηση της ταυτότητας των πελατών, η τήρηση αρχείου, ο χειρισμός ύποπτων συναλλαγών και η εσωτερική αναφορά.

¹⁶ Απόφαση ΕΤΠΘ 231/4/13.10.2006 και Απόφαση Διοικητικού Συμβουλίου 23/404/22.11.2006 αντίστοιχα.

Δομή εκπαιδευτικού προγράμματος ΕΤΙ		
Χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες	Ομάδα εκπαιδευομένων	Εκπαιδευτική μεθοδολογία
ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ	1. Νέο προσωπικό	Σεμινάριο αίθουσας ενταγμένο στο πιστοποιημένο πρόγραμμα θεμελιωδών γνώσεων τραπεζικής του ΕΤΙ
	2. Προσωπικό προσέλκυσης νέων πελατών, το οποίο δεν εμπίπτει στο άμεσα απασχολούμενο προσωπικό της τράπεζας	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	3. Προσωπικό δικτύου	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	4. Διευθυντές/υποδιευθυντές δικτύου και προσωπικό εξυπηρέτησης πελατείας	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	5. Προσωπικό συγκεκριμένων διευθύνσεων της τράπεζας (π.χ. asset management, private banking)	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ	1. Προσωπικό ΕΠΕΥ, ΑΧΕ, ΑΕΔΑΚ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	2. Αρμόδια στελέχη (compliance officers) ΕΠΕΥ, ΑΧΕ, ΑΕΔΑΚ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ	1. Προσωπικό ΑΕΕΓΑ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως
	2. Αρμόδια στελέχη (compliance officers) ΑΕΕΓΑ	Σεμινάριο αίθουσας και εξ αποστάσεως

ΕΠΙΠΕΔΟ III - Διοίκηση εμπορικών τραπεζών

Η ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Πρόγραμμα πιστοποίησης

Το Παράρτημα 4 της ΠΔΤΕ 2577/2006 ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι το ξέπλυμα χρήματος αντιμετωπίζεται και με τη θεσμοθέτηση της λειτουργίας της Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, με τη σύσταση Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης (ΠΔΤΕ 2577/2006 κεφ. Vγ). Ο επικεφαλής της κανονιστικής συμμόρφωσης αναλαμβάνει ειδικές αρμοδιότητες στον τομέα αυτό, εισηγείται μέτρα ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής των υποχρεώσεων και λειτουργεί ως σημείο επικοινωνίας με τις αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια όργανα της Τράπεζας της Ελλάδος, παρέχοντας τις αναγκαίες πληροφορίες.

Στόχος του ETI είναι η εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών για την ορθή ανταπόκρισή του στις νέες ανάγκες. Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε με τη συνεργασία ειδικών της κανονιστικής συμμόρφωσης, οι οποίοι έλαβαν υπόψη τα συμπεράσματα του διεθνούς συνεδρίου «Regulatory Compliance and Training», που διοργάνωσε το Μάιο 2006 η EET.

Σκοπός:

- Να παρουσιαστούν οι δικαιολογητικές βάσεις της ρυθμιστικής παρέμβασης στον τραπεζικό τομέα.
- Να αναδειχθούν οι απαιτήσεις που εισάγονται με την ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 αναφορικά με τις αρμοδιότητες και τις ευθύνες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, καθώς και να προσδιοριστούν τα όρια της συγκεκριμένης λειτουργίας σε σχέση με άλλες λειτουργίες του πιστωτικού ιδρύματος (διαχείριση κινδύνων, νομικές υπηρεσίες).
- Να παρουσιαστεί το περιεχόμενο του ρυθμιστικού πλαισίου που εντάσσεται στο αντικείμενο της κανονιστικής συμμόρφωσης.
- Να εντοπιστούν τα βασικά σημεία της οργάνωσης και διαχείρισης της κανονιστικής συμμόρφωσης στο εσωτερικό του πιστωτικού ιδρύματος.

Προσδοκώμενα οφέλη:

- Στο τέλος του προγράμματος οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν:
- διαμορφώσει μια συνολική εικόνα για το ρυθμιστικό πλαίσιο που διέπει τα πιστωτικά ιδρύματα σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο,
 - κατανοήσει τις απαιτήσεις που εισάγει η ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 ως προς τις αρμοδιότητες και ευθύνες της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης, καθώς και την οριοθέτησή της σε σχέση με άλλες Μονάδες του πιστωτικού ιδρύματος,
 - αποκτήσει τις αναγκαίες γνώσεις αναφορικά με το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο που εφαρμόζεται στα πιστωτικά ιδρύματα,
 - μάθει βασικά στοιχεία για τους τρόπους οργάνωσης της Μονάδας Κανονιστικής Συμμόρφωσης.

Συμμετέχοντες:

Στελέχη και υπάλληλοι που απασχολούνται στις Μονάδες:

- Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Εσωτερικής Επιθεώρησης
- Διαχείρισης Κινδύνων, καθώς και
- στο Δίκτυο Καταστημάτων.

Εισηγητές:

Χρήστος Γκόρτσος

Γενικός Γραμματέας EET, Επικ. Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου, Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ιωάννης Μούργελας

Νομικός Σύμβουλος EET, Πρόεδρος ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ Α.Ε.

Αθανάσιος Στεφανίδης

Head of Compliance, HSBC

Γεώργιος Τριανταφυλλάκης

Αναπ. Καθηγητής Νομικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

Χριστίνα Λιβαδά

Δικηγόρος ΔΝ, Ειδική Νομική Σύμβουλος, EET

Παρασκευή Ματθαίου

Δικηγόρος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

Γεράσιμος Μοσχονάς

Υπεύθυνος Ασφαλείας Πληροφοριών, Όμιλος Alpha Bank

Διάρκεια: 60 ώρες.

Δίδακτρα: 2.000 €.

Εναλλακτικοί τρόποι αξιοποίησης του προγράμματος

- Προσαρμογή του προγράμματος στις ιδιαιτερότητες μεμονωμένων τραπεζών για ενδοεπιχειρησιακή εκπαίδευση
- Παρακολούθηση του προγράμματος για ενημέρωση –είτε στο σύνολο είτε σε ξεχωριστές θεματικές ενότητες– χωρίς συμμετοχή στις εξετάσεις

SEPA

Ο ενιαίος χώρος πληρωμών σε ευρώ

Επιμέλεια: **Κώστας Ταβλαρίδης**, Διευθυντής Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ
Βασίλης Παναγιωτίδης, Στέλεχος Τομέα Συστημάτων Πληρωμών της ΕΕΤ

*Η χρήση ενός κωδικού που προσδιορίζει
την τράπεζα (BIC) και ο διεθνής αριθμός
τραπεζικού λογαριασμού (IBAN)
ως ακρογωνιαίοι λίθοι του ενιαίου χώρου
πληρωμών σε ευρώ (SEPA)*

*Οι πρωτοβουλίες για την προώθηση
της χρήσης τους σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο*

A. Η αποκλειστική χρήση του BIC και IBAN στο περιβάλλον SEPA

Το Δεκέμβριο 2006, η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών¹ ενέκρινε τους τεχνικούς και επιχειρηματικούς κανόνες για την αποστολή και λήψη, από την 1η Ιανουαρίου 2008, ηλεκτρονικών μεταφορών πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων προς και από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, με προτεραιότητα τα κράτη-μέλη χωρίς παρέκκλιση².

Στους εν λόγω κανόνες προβλέπεται η υποχρεωτική χρήση ενός κωδικού που προσδιορίζει την τράπεζα (BIC³) του δικαιούχου και ο διεθνής αριθμός τραπεζικού λογαριασμού (IBAN⁴) τόσο του δικαιούχου της πληρωμής, όσο και του εντολέα αυτής⁵.

Σε περιβάλλον SEPA οι ηλεκτρονικές κινήσεις κεφαλαίων, δηλαδή οι μεταφορές πιστώσεων (εμβάσματα) και οι άμεσες χρεώσεις (πάγιες εντολές), δεν θα πρέπει να είναι λιγότερο αποτελεσματικές, γρήγορες και ασφαλείς από αυτές που παρέχονται στους καταναλωτές και τις επιχειρήσεις σε εθνικό επίπεδο. Σε περιβάλλον SEPA ο εντολέας μιας ηλεκτρονικής κίνησης κεφαλαίων θα πρέπει να δίνει στην τράπεζά του τα ίδια αναγνωριστικά στοιχεία λογαριασμού του δικαιούχου και της τράπεζας του τελευταίου, ανεξάρτητα εάν η πληρωμή γίνεται σε άλλη τράπεζα της χώρας του ή σε οποιαδήποτε τράπεζα εγκατεστημένη στον SEPA⁶.

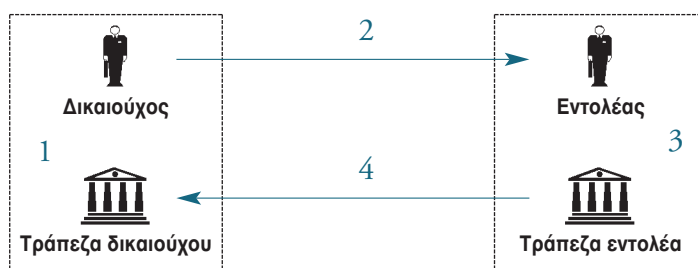
Προκειμένου λοιπόν να επιτευχθεί η αυτοματοποίηση και η μείωση του κόστους χρήσης των ηλεκτρονικών μεταφορών πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων προς οποιονδήποτε δικαιούχο ή οφειλέτη μιας πληρωμής, απαιτείται η χρήση IBAN και BIC. Παράλληλα, προκειμένου να μειωθεί το όποιο τυχόν κόστος επιστροφής ή απόρριψης μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς πίστωσης ή άμεσης χρέωσης απαιτείται στο αρχικό μήνυμα να υπάρχει και ο IBAN του εντολέα (ή δικαιούχου στην περίπτωση μιας άμεσης χρέωσης) και ο BIC της τράπεζάς του. Θα πρέπει να ξεκαθαριστεί στο σημείο αυτό ότι η υποχρεωτική μεταφορά στο μήνυμα πληρωμής του IBAN του εντολέα γίνεται και παραμένει σε διατραπεζικό επίπεδο, με σκοπό την ικανοποίηση του παραπάνω στόχου, και σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να γνωστοποιείται από την τράπεζα δικαιούχου στον τελικό δικαιούχο⁷.

¹ Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (European Payments Council - EPC) είναι το σώμα λήψης αποφάσεων και συντονισμού του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου σε σχέση με τις πληρωμές. Αποτελείται από μεγάλες ευρωπαϊκές τράπεζες, εθνικές ενώσεις τραπεζών και τις τρεις ευρωπαϊκές τραπεζικές ομοσπονδίες (εμπορικών, αποταμιευτικών και συνεταιριστικών τραπεζών) που αντιπροσωπεύουν όλα τα ευρωπαϊκά πιστωτικά ιδρύματα. Στην ολομέλεια του EPC συμμετέχει, ως παρατηρητής, εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Ο άμεσος στόχος του EPC είναι να υποστηρίξει και να προωθήσει με αυτορρύθμιση τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ (SEPA). Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. <http://www.europeanpaymentscouncil.eu>

² Πρόκειται για τα 13 κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που έχουν υιοθετήσει το ευρώ. Η συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή αναφέρεται και ως ευρωζώνη.

³ Ο BIC (Bank Identifier Code) είναι ένας κωδικός από 8 έως 11 χαρακτήρες, ο οποίος χρησιμοποιείται από το παγκόσμιο σύστημα μεταβίβασης ηλεκτρονικών τραπεζικών μηνυμάτων SWIFT, προκειμένου να προσδιορισθεί μία τράπεζα ή και σε ορισμένες περιπτώσεις το κατάστημα μιας τράπεζας. Παράδειγμα κωδικού BIC για τον προσδιορισμό της Τράπεζας της Ελλάδος: BNGRGRAXXX

Διάγραμμα χρήσης του IBAN στη μεταφορά κεφαλαίων

1. Η Τράπεζα του Δικαιούχου χορηγεί τον IBAN και το σχετικό BIC στο Δικαιούχο.
2. Ο Δικαιούχος αποστέλλει τον IBAN και το σχετικό BIC στον Εντολέα.
3. Ο Εντολέας υποβάλει μία διασυνοριακή εντολή μεταφοράς πίστωσης η οποία περιλαμβάνει τον IBAN του Δικαιούχου και το σχετικό BIC.
4. Η Τράπεζα του Εντολέα ελέγχει τον IBAN και το BIC και διαβιβάζει την εντολή μεταφοράς στην Τράπεζα του Δικαιούχου.
Ο λογαριασμός του Δικαιούχου θα πιστωθεί με τη λήψη της εντολής.

⁴ Ο IBAN (International Bank Account Number) είναι ένας τραπεζικός λογαριασμός δομημένος σύμφωνα με προδιαγραφές που έχει φτιάξει ο διεθνής οργανισμός προτύπων ISO (International Standards Organization) και αποτελεί διευρυμένη έκδοση του υπάρχοντος τραπεζικού αριθμού λογαριασμού του πελάτη που τον καθιστά αναγνωρίσιμο διεθνώς. Το μήκος των αλφαριθμητικών χαρακτήρων του IBAN διαφέρει ανά χώρα, αλλά οι πληροφορίες που παρέχονται είναι οι ίδιες. Στη χώρα μας ο IBAN έχει μήκος 27 χαρακτήρων και για ελληνικούς λογαριασμούς έχει τη μορφή: GRkk BBBB BBBB CCCC CCCC CCCC CCCC, όπου GR = κωδικός χώρας, k = ψηφία ελέγχου, B = κωδικός τράπεζας και καταστήματος, C = αριθμός λογαριασμού.

⁵ Στην περίπτωση της ηλεκτρονικής άμεσης χρέωσης απαιτείται ο IBAN του οφειλέτη της πληρωμής και ο BIC της τράπεζάς του και ο IBAN του δικαιούχου της πληρωμής.

⁶ Το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του SEPA αφορά καταρχήν 31 ευρωπαϊκές χώρες, με προτεραιότητα σε αυτές της ευρωζώνης. Αναλυτικότερα, πρόκειται για τα 27 κράτη-μέλη της ΕΕ και τις Ισλανδία, Νορβηγία, Λιχτενστάιν και Ελβετία.

⁷ Η ανάγκη συσχετισμού μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς πίστωσης ή άμεσης χρέωσης με κάποιο τιμολόγιο ή λογαριασμό, θα καλύπτεται μέσω της χρήσης μοναδικών αναγνωριστικών κωδικών που θα αναπαράγει ο δικαιούχος μιας πληρωμής και θα μεταφέρονται στα σχετικά διατραπεζικά μηνύματα.

Β. Η υποχρεωτική χρήση του BIC και IBAN στις διασυνοριακές ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ

1. Οι σχετικές προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2560/2001 σχετικά με τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ⁸

Η ρυθμιστική παρέμβαση του κοινοτικού νομοθέτη κρίθηκε αναγκαία για την ικανοποίηση, μεταξύ άλλων, ενός αιτήματος που εκτιμήθηκε ότι θα συμβάλει στην καθιέρωση ενός ενιαίου χώρου πληρωμών για το ευρώ, την ενίσχυση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά και την αύξηση των ωφελειών για τον καταναλωτή. Πρόκειται για το αίτημα της ευθυγράμμισης των εξόδων, τα οποία επιβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα στις μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ που εκτελούνται μέσα στην Κοινότητα και εκείνων που επιβάλλουν στις εγχώριες μεταφορές πιστώσεων⁹.

Για τη διευκόλυνση και την επίτευξη της αυτοματοποίησης κατά την εκτέλεση των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων σε ευρώ στην Κοινότητα κρίθηκε σκόπιμο να καθιερωθούν δύο κατηγορίες ρυθμίσεων που αφορούν την κατάργηση των υποχρεώσεων γνωστοποίησης στις αρχές των διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων –μέχρι ενός ορισμένου ποσού– για την κατάρτιση των στατιστικών του ισοζυγίου πληρωμών, καθώς και τη χρήση των κωδικών IBAN και BIC που είναι αναγκαίοι για την αυτοματοποιημένη επεξεργασία των διασυνοριακών μεταφορών πίστωσης¹⁰.

Συνεπώς, ειδικά για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης κρίθηκε αναγκαίο να επιβληθεί, τόσο στα πιστωτικά ιδρύματα όσο και στους πελάτες τους, η υποχρέωση να προβαίνουν σε αμοιβαία γνωστοποίηση, μετά από σχετικό αίτημα¹¹:

- του διεθνούς αριθμού τραπεζικού λογαριασμού (IBAN) του δικαιούχου, και
- του κωδικού αναγνώρισης τράπεζας (BIC) του ιδρύματος του δικαιούχου.

2. Η υποχρεωτική χρήση του BIC και IBAN, από την 1η Ιανουαρίου 2007, για τη διενέργεια διασυνοριακών μεταφορών πιστώσεων σε ευρώ

Οι πελάτες των τραπεζών που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ (εμβάσματα) από τη χώρα μας, προς δικαιούχους σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, θα αντιμετωπίσουν προβλήματα αν δεν φροντίσουν να γνωρίζουν και να ενημερώνουν την τράπεζά τους για το BIC και το IBAN του δικαιούχου. Αυτό διότι οι ευρωπαϊκές τράπεζες από την 1η Ιανουαρίου 2007 δεν είναι υποχρεωμένες να δέχονται πληρωμές με ανακριβή ή ελλιπή στοιχεία του δικαιούχου που αφορούν τον BIC και τον IBAN, η δε έλλειψη των παραπάνω στοιχείων μπορεί να επιφέρει επιπλέον έξοδα για τον εντολέα-πελάτη ή ακόμα και να οδηγήσει σε απόρριψη του εμβάσματος.

⁸ L 344, 28.12.2001, σελ. 13.

⁹ Για μια λεπτομερή ανάλυση των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) 2560/2001, βλ. Γκόρτσος, Χρ. Βλ., Δελτίο ΕΕΤ, τεύχος αριθ. 28, Α' Τριμηνία 2004, σελ. 40.

¹⁰ Σύμφωνα με το 11ο σημείο, εδάφια β' και γ' του αιτιολογικού του Κανονισμού «Η ευρύτερη δυνατή χρήση αυτών των κωδικών έχει ουσιώδη σημασία».

¹¹ Άρθρο 5, παρ. 1 και 4 του Κανονισμού (ΕΚ) 2560/2001.

Η αλλαγή αυτή έχει αποφασιστεί, λαμβάνοντας υπόψη τόσο τις προβλέψεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2560/2001 όσο και τους τεχνικούς και επιχειρηματικούς κανόνες για τη διενέργεια ηλεκτρονικών μεταφορών πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων σε περιβάλλον SEPA από την 1η Ιανουαρίου 2008, από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC) –το όργανο λήψης αποφάσεων και συντονισμού σε θέματα πληρωμών του ευρωπαϊκού τραπεζικού κλάδου– και είναι ένα σημαντικό βήμα για την επίτευξη του στόχου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία του ενιαίου χώρου πληρωμών σε ευρώ.

Θα πρέπει να επισημανθεί ιδιαίτερα ότι τον IBAN του κάθε πελάτη τον δημιουργεί αποκλειστικά η τράπεζα, στην οποία τηρείται ο τραπεζικός λογαριασμός του πελάτη.

Οι πελάτες των τραπεζών που θέλουν να στείλουν μία πληρωμή σε ευρώ σε ένα δικαιούχο (προμηθευτή, συγγενή κ.λπ.) θα πρέπει να φροντίσουν να λάβουν τον BIC και τον IBAN του δικαιούχου και να συμπεριλάβουν αυτές τις πληροφορίες στην οδηγία πληρωμής που δίνουν στην τράπεζά τους.

Οι δικαιούχοι των πληρωμών, από την πλευρά τους, θα πρέπει να γνωστοποιούν τον BIC και τον IBAN τους στον εντολέα της πληρωμής, παραδείγματος χάριν με την αποτύπωσή του επί των τιμολογίων πληρωμής.

Σε αυτό το πλαίσιο οι επαγγελματικές ενώσεις, τα εμπορικά και βιοτεχνικά επιμελητήρια, καθώς και τα ίδια τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να ενημερώσουν τα μέλη και τους πελάτες τους που αποστέλλουν ή λαμβάνουν διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ για την ανάγκη γνωστοποίησης στους αντισυμβαλλομένους τους του BIC της τράπεζάς τους και του αριθμού λογαριασμού τους σε μορφή IBAN.

Γ. Η υποχρεωτική χρήση του IBAN στις εγχώριες ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων σε ευρώ

1. Η υποχρεωτική χρήση του IBAN, από την 1η Ιουλίου 2007, για τη διενέργεια εγχώριων μεταφορών πιστώσεων σε ευρώ

Σύμφωνα με απόφαση που έλαβαν οι εγκατεστημένες στη χώρα μας τράπεζες, στο πλαίσιο της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, η χρήση του IBAN θα είναι υποχρεωτική από την 1η Ιουλίου 2007 και για τις ηλεκτρονικές μεταφορές πιστώσεων (εμβάσματα) πελατείας που θα γίνονται μεταξύ τραπεζών εγκατεστημένων εντός της χώρας μας. Στο σημείο αυτό χρήζουν διευκρίνισης τα ακόλουθα:

- Η προσκόμιση από τον εντολέα μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς πίστωσης του κωδικού προσδιορισμού της τράπεζας του δικαιούχου (BIC), η οποία λειτουργεί στην Ελλάδα, δεν είναι υποχρεωτική για την επίτευξη της απαιτούμενης αυτοματοποίησης της πληρωμής, δεδομένου ότι οι τράπεζες που λειτουργούν στη χώρα μας γνωρίζουν τον BIC των υπόλοιπων τραπεζών. Μόνο σε περιπτώσεις χρήσης εναλλακτικών δικτύων (π.χ. e-banking) για τη διενέργεια μιας ηλεκτρονικής μεταφοράς πίστωσης, ίσως χρειαστεί να γνωρίζει ο εντολέας τον BIC της τράπεζας δικαιούχου που λειτουργεί στην Ελλάδα.
- Σε περίπτωση που ο εντολέας δεν προσκομίσει στην τράπεζά του τον αριθμό λογαριασμού IBAN του δικαιούχου, παρά μόνο τον απλό αριθμό λογαριασμού του, τότε η πίστωση του δικαιούχου θα είναι εφικτή, ωστόσο το κόστος εκτέλεσης της εντολής ενδέχεται να είναι υψηλότερο, λόγω της μη αυτοματοποιημένης διαδικασίας εκτέλεσης της εντολής.

Συμπερασματικά, οι πελάτες των τραπεζών, καταναλωτές και επιχειρήσεις, θα πρέπει από την 1η Ιουλίου 2007 να παρέχουν στην τράπεζά τους τον IBAN του δικαιούχου της πληρωμής, έτσι ώστε να εξασφαλίσουν χαμηλότερες τιμολογήσεις, υψηλότερα επίπεδα αυτοματοποίησης και περιορισμό λανθασμένων πιστώσεων.

2. Η υποχρεωτική χρήση του IBAN για την επιστροφή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων μέσω των τραπεζών

Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Απόφασης υπ' αριθμ. 11142200/8853/0016 του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Ρύθμιση θεμάτων σχετικών με την επιστροφή φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων μέσω των τραπεζών»¹², η επιστροφή του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων, που προκύπτει από την εκκαθάριση της οικείας αρχικής δήλωσης και η οποία εκκαθάριση διενεργείται από τη Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, πραγματοποιείται μέσω των τραπεζών: ΕΘΝΙΚΗ, ΕΜΠΟΡΙΚΗ, ALPHA BANK, ΓΕΝΙΚΗ, ΑΤΤΙΚΗ, ΠΕΙΡΑΙΩΣ, EFG EUROBANK ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΕΓΝΑΤΙΑ, ΛΑΪΚΗ, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, PROTON BANK, MILLENNIUM BANK, ΑΓΡΟΤΙΚΗ, ASPIS BANK, PROBANK, ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ, ΠΑΓΚΡΗΤΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.

Για την ένταξη των φορολογουμένων στο σύστημα επιστροφής του φόρου εισοδήματος:

- Ο φορολογούμενος σημειώνει στη δήλωσή του την τράπεζα και **τον αριθμό του IBAN λογαριασμού** (ταμιευτηρίου, όψεως ή τρεχούμενο), σε πίστωση του οποίου επιθυμεί να μεταφερθεί το επιστρεφόμενο ποσό του φόρου εισοδήματος.
- Εφόσον δεν έχει τραπεζικό λογαριασμό ή δεν επιθυμεί την πίστωση του λογαριασμού του με το επιστρεφόμενο ποσό, θα δηλώνει μία από τις παραπάνω τράπεζες, στην οποία θέλει να δοθεί εντολή από το Δημόσιο να του καταβληθεί το επιστρεφόμενο ποσό του φόρου εισοδήματος.

Δ. Πού μπορώ να μάθω περισσότερα για τον BIC και τον IBAN;

1. Ελληνική Ένωση Τραπεζών:

- <http://www.hba.gr/iban.pdf>
- <http://www.hba.gr/5publ/protypa/IBAN.pdf>
- http://www.hba.gr/5publ/enimerotika/iban_b.htm#1
- http://www.hba.gr/5publ/enimerotika/iban_c.htm

2. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC)

<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/iban/iban.htm>

3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τραπεζικών Προτύπων (ECBS)

<http://www.ecbs.org/iban/iban.htm>

¹² ΦΕΚ Β' 1945, 29.12.2006, σελ. 26585 επόμενα.

Ηλεκτρονική τραπεζική

Στροφή από τις τράπεζες στα εναλλακτικά δίκτυα

Καλύτερη εξυπηρέτηση για τον καταναλωτή

Επιμέλεια: **ΕΦΗ ΚΑΡΑΓΕΩΡΓΟΥ**
Δημοσιογράφος

Καθώς τα περιθώρια διαφοροποίησης σε νέα προϊόντα και επιτόκια στενεύουν, οι τράπεζες στρέφονται σε νέες υπηρεσίες προκειμένου να προσελκύσουν πελάτες αλλά και να μειώσουν τα λειτουργικά τους έξοδα διατηρώντας ή/και αυξάνοντας με τον τρόπο αυτό εμμέσως την κερδοφορία τους. Νέο «πεδίο μάχης» στο χρηματοπιστωτικό τομέα θα αποτελέσουν τα εναλλακτικά δίκτυα.

Στόχος είναι:

- να περιοριστούν οι συναλλαγές στο κατάστημα στις πλέον εξειδικευμένες (π.χ. private banking, χορηγήσεις δανείων, επενδυτικές υπηρεσίες), μεταφέροντας αναλήψεις, καταθέσεις και πληρωμές στα εναλλακτικά δίκτυα,
- να δημιουργηθεί ένα σύστημα εύκολο στη χρήση, που να καλύπτει όλες τις ανάγκες των συναλλασσομένων και να είναι απόλυτα ασφαλές,
- να εξοικειωθούν οι πελάτες των τραπεζών με τη χρήση των εναλλακτικών δικτύων και να γνωρίσουν τα πλεονεκτήματα που αυτά τους προσφέρουν.

Μέσω των ηλεκτρονικών δικτύων, οι τράπεζες είναι πλέον σε θέση να καλύπτουν το σύνολο της χώρας, ακόμη και τις περιοχές εκείνες όπου, λόγω διαφόρων παραγόντων π.χ. γεωγραφική θέση, δεν είναι εφικτή η λειτουργία καταστήματος.

Η μείωση των λειτουργικών εξόδων που επιτυγχάνεται με τη χρήση των εναλλακτικών δικτύων δικαιολογεί την προσπάθεια εξάπλωσής τους: Ενώ μια συναλλαγή στο γκισέ κοστίζει στην τράπεζα περίπου 1,5 ευρώ (σε εργατοώρες, κόστος λειτουργίας καταστημάτων κ.λπ.) η ίδια συναλλαγή κοστίζει μόλις 0,25 ευρώ, αν πραγματοποιηθεί ηλεκτρονικά.

Οι οικονομίες κλίμακας που εξασφαλίζονται είναι ιδιαίτερα σημαντικές, ενώ οι επενδύσεις σε τεχνολογία που πραγματοποιούνται αφορούν ολόκληρο τον όμιλο της κάθε τράπεζας και –με μικρές διαφοροποιήσεις– χρησιμοποιούνται σε όλες τις χώρες όπου αυτή δραστηριοποιείται.

Επιλέγοντας να χρησιμοποιήσουν τα εναλλακτικά δίκτυα, οι πελάτες των τραπεζών ωφελούνται διπλά:

- δεν περιορίζονται από το τραπεζικό ωράριο, καθώς έχουν τη δυνατότητα να διενεργούν συναλλαγές όλο το 24ωρο, όλες τις ημέρες της εβδομάδας, από όπου και αν βρίσκονται,
- απολαμβάνουν ιδιαίτερα ευνοϊκής τιμολογιακής πολιτικής.

Για παράδειγμα, μεγάλος αριθμός συναλλαγών όπως π.χ. η μεταφορά χρημάτων από λογαριασμό σε λογαριασμό της ίδιας τράπεζας, η ενημέρωση υπολοίπου, η κατάθεση χρημάτων σε λογαριασμό τρίτου που τηρείται στην ίδια τράπεζα (π.χ. για πληρωμή ενοικίου) και η πληρωμή ΦΠΑ είναι δωρεάν, αν πραγματοποιηθούν μέσω internet ή τηλεφώνου, ενώ σε κάθε περίπτωση η χρέωση είναι ιδιαίτερα χαμηλή συγκρινόμενη με τις αντίστοιχες προμήθειες για τις συναλλαγές που πραγματοποιούνται στο γκισέ.

«Κλειδί» η ασφάλεια

Η ανασφάλεια των συναλλασσομένων και η έλλειψη εξοικείωσης με τις νέες τεχνολογίες είναι τα δύο μεγάλα εμπόδια που πρέπει να ξεπεράσουν οι υπέρμαχοι των εναλλακτικών δικτύων. Ενδεικτικό είναι ότι το ποσοστό διείσδυσης του internet στη χώρα μας είναι από τα χαμηλότερα στην ευρωζώνη, ενώ ακόμα λιγότεροι είναι εκείνοι που πραγματοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές. Υπολογίζεται ότι μόνο 350.000 περίπου πελάτες των τραπεζών πραγματοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές, το ύψος των οποίων ανήλθε πέρυσι σε 10 δισ. ευρώ περίπου.

Το αίσθημα της ασφάλειας των συναλλασσομένων αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την αποτελεσματική διείσδυση των εναλλακτικών δικτύων σε μεγαλύτερες ομάδες πληθυσμού. Τα συστήματα αναγνώρισης εξελίσσονται διαρκώς, ενσωματώνοντας και βιομετρικά χαρακτηριστικά, όπως για παράδειγμα η χροιά της φωνής στις τηλεφωνικές συναλλαγές και τα δακτυλικά αποτυπώματα για τραπεζικές εργασίες μέσω internet. Στην κατεύθυνση αυτή οι τράπεζες εφοδιάζουν τους πελάτες τους με ξεχωριστούς κωδικούς μιας χρήσης για κάθε συναλλαγή που πραγματοποιούν, ενώ άλλες στέλνουν ειδικούς κωδικούς με μήνυμα sms στο κινητό του χρήστη για συγκεκριμένες συναλλαγές που απαιτούν αυξημένη ασφάλεια (π.χ. μεταφορές προς τρίτους, μαζικά εμβάσματα).

ATM

Σήμερα το 55% των τραπεζικών συναλλαγών πραγματοποιείται μέσω των ATM, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις έχουν αντικαταστήσει το τραπεζικό γκισέ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, σε ετήσια βάση, μέσω των ATM πραγματοποιούνται περισσότερες από 100 εκ. συναλλαγές. Στη συντριπτική πλειοψηφία –ποσοστό 70%– οι συναλλαγές που πραγματοποιούν οι καταναλωτές στα ATM αφορούν ανάληψη μετρητών και ακολουθεί με 25% η ερώτηση υπολοίπου, ενώ 5% αφορά διάφορες άλλες συναλλαγές (πληρωμές, μεταφορές χρημάτων κ.λπ.).

Τα κρούσματα απάτης παραμένουν σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, καθώς δεν ξεπερνούν τα 30 το μήνα, ενώ τα «χτυπήματα» που συνολικά δέχονται οι τράπεζες είναι πάνω από 200.

Internet

Μετά τη διαρκώς αυξανόμενη χρήση των ATM, το επόμενο βήμα είναι η επέκταση της ηλεκτρονικής και τηλεφωνικής τραπεζικής, στόχος για τον οποίο ήδη έχουν επενδυθεί δεκάδες εκατομμύρια ευρώ σε υποδομές. Η άνεση, η πληρότητα και η ασφάλεια είναι το τρίπτυχο στο οποίο θα στηριχθεί η επανάσταση των ηλεκτρονικών συναλλαγών, αναφέρουν τα αρμόδια τραπεζικά στελέχη. Ο τραπεζικός πελάτης έχει σήμερα στη διάθεσή του:

- Τραπεζικές συναλλαγές μέσω τηλεφώνου (κινητό-σταθερό) μόνο με φωνητικές εντολές
- Πλήρες «πακέτο» συναλλαγών και υπηρεσιών όλο το 24ωρο
- Μετατροπή της οθόνης του υπολογιστή σε ATM
- Βελτιωμένα συστήματα ασφαλείας με χρήση ειδικών, προσωπικών κωδικών
- Αυτοματοποιημένα συστήματα συναλλαγών χωρίς την παρουσία εκπροσώπου της τράπεζας

Σύμφωνα με αξιόπιστες έρευνες, οι υπηρεσίες internet banking που προσφέρουν οι ελληνικές τράπεζες είναι καλύτερες από τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές, και καλύπτουν μεγάλη γκάμα προϊόντων και υπηρεσιών.

Η πλέον συνηθισμένη συναλλαγή μέσω internet banking είναι η αποστολή εμβάσματος (55% των συναλλαγών πραγματοποιείται μέσω internet) και ακολουθούν οι χρηματιστηριακές συναλλαγές (το 22% πραγματοποιείται μέσω διαδικτύου), οι πληρωμές ΦΠΑ, ΙΚΑ, ΤΕΒΕ (είναι χαρακτηριστικό ότι το 70% των συγκεκριμένων πληρωμών γίνονται μέσω του e-banking), καθώς και οι μεταφορές σε λογαριασμούς τρίτων.

Νέες υπηρεσίες

Ενδεικτικά της επανάστασης που πραγματοποιείται στο χώρο της ηλεκτρονικής και τηλεφωνικής τραπεζικής είναι τα νέα συστήματα συναλλαγών που επιχειρούν να εγκαταστήσουν οι τράπεζες.

Το τηλέφωνο, κινητό ή σταθερό, είναι το μέσο που έχουν επιλέξει οι τράπεζες για να «στήσουν» τις υπηρεσίες νέας γενιάς. Και αυτό –σε αντίθεση με το internet– λόγω της εξοικείωσης του συνόλου του πληθυσμού με την τηλεφωνική συσκευή. Ήδη αρκετές τράπεζες επιτρέπουν στους πελάτες τους να πραγματοποιήσουν μέσω του τηλεφώνου –σταθερού ή κινητού– σειρά από συναλλαγές, ενώ σύντομα αυτό θα μπορεί να γίνεται δίνοντας μόνο φωνητικές εντολές και χωρίς τη χρήση πλήκτρων. Η διαδικασία θα είναι πλήρως αυτοματοποιημένη, ενώ ο πελάτης θα μπορεί ανά πάσα στιγμή να μιλήσει με κάποιον εκπρόσωπο της τράπεζας, αν θέλει επιπλέον πληροφορίες ή έχει κάποιο ερώτημα.

Αντίστοιχα, οι χρήστες του internet θα έχουν τη δυνατότητα να μετατρέψουν την οθόνη του υπολογιστή τους σε ΑΤΜ, ώστε να κάνουν τις συναλλαγές τους σε νέο περιβάλλον. Και έπεται συνέχεια, καθώς όσο βελτιώνεται η τεχνολογία, τόσο πολλαπλασιάζονται οι δυνατότητες. Η εποχή που ο υπολογιστής θα μετατρέπεται σε εικονικό κατάστημα, με τον πελάτη να περιφέρεται ψηφιακά σε αυτό πραγματοποιώντας τις συναλλαγές του, βρίσκεται προ των πυλών.

Τρόποι απάτης

Απάτη στο internet

Τεχνική phishing

Η πλέον διαδεδομένη μέθοδος κλοπής προσωπικών δεδομένων και εμπιστευτικών πληροφοριών μέσω διαδικτύου σήμερα είναι το phishing («ψάρεμα στο διαδίκτυο»).

Το phishing είναι η αποστολή e-mail από δήθεν νόμιμη επιχείρηση (συνήθως τράπεζα) με σκοπό να εξαπατήσει τον αποδέκτη του μηνύματος και να υποκλέψει ιδιωτικές πληροφορίες. Το e-mail με κάποια πρόφαση (π.χ. ενημέρωση αρχείου, επαλήθευση στοιχείων κ.λπ.) προτρέπει το χρήστη να επισκεφθεί μια ιστοσελίδα όπου του ζητείται να εισάγει τα προσωπικά του στοιχεία, όπως usernames, passwords, αριθμούς πιστωτικών καρτών, αριθμούς τραπεζικών λογαριασμών, που η εταιρεία υποτίθεται ότι ήδη έχει στην κατοχή της. Η ιστοσελίδα ωστόσο είναι πλαστή και έχει δημιουργηθεί με μοναδικό σκοπό να κλέψει τη ζητούμενη πληροφορία.

Θύματα των επιθέσεων phishing δεν είναι μόνο οι χρήστες, αλλά και οι ίδιες οι τραπεζικές επιχειρήσεις, οι οποίες αν και δεν εμπλέκονται στην απάτη, βλέπουν τη φήμη και την αξιοπιστία τους να κινδυνεύουν.

Οι επιθέσεις phishing αυξάνονται ραγδαία και με έξυπνο τρόπο. Σύμφωνα με έρευνες που διεξάγονται, ο ρυθμός εξάπλωσής τους διπλασιάζεται μέσα σε ένα εξάμηνο. Οι ίδιες έρευνες καταγράφουν ότι το phishing είναι εξαιρετικά αποτελεσματικό, γιατί:

- 90% των χρηστών μπορεί να παραπλανηθούν από μια καλή phishing ιστοσελίδα.
- 1 στους 4 χρήστες δεν κοιτάζει τις ενδείξεις ασφαλείας που υπάρχουν σε ένα web browser, όπως η διεύθυνση της ιστοσελίδας, η γραμμή κατάστασης του browser.
- Περίπου 1 στους 2 χρήστες e-banking χρησιμοποιούν τους ίδιους κωδικούς για όλες τις ηλεκτρονικές τραπεζικές υπηρεσίες που χρησιμοποιούν σε όλες τις τράπεζες.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες ασφαλείας των τραπεζών, προκειμένου να αποφεύγονται απάτες τέτοιου τύπου, ενημερώνουν τακτικά τους χρήστες e-banking μέσω των δικτυακών τους τόπων ή ενημερωτικών φυλλαδίων. Σύμφωνα με αυτές, τα παρακάτω σημεία είναι βασικά για την αποφυγή των επιθέσεων phishing:

- Ποτέ καμία τράπεζα δεν ζητά προσωπικές πληροφορίες από τους πελάτες της μέσω e-mail ή τηλεφώνου.
- Οποιοδήποτε e-mail ζητά επείγοντως προσωπικά ή οικονομικά στοιχεία είναι ύποπτο.
- Να μην χρησιμοποιούνται ποτέ τα links που υπάρχουν σε e-mails, όταν δεν είναι βέβαιη η προέλευσή τους. Ο χρήστης πρέπει να πληκτρολογεί ο ίδιος τη διεύθυνση της ιστοσελίδας που επιθυμεί να επισκεφθεί.
- Να μην δίδονται προσωπικές πληροφορίες μέσω e-mails. Αυτές μπορούν να δίδονται μόνο μέσω ενός ασφαλούς site ή τηλεφώνου.
- Να ελέγχεται εάν η διεύθυνση της ιστοσελίδας είναι γραμμένη σωστά και επιπρόσθετα εάν ξεκινά από https:// και όχι από http://. Σημειώνεται ότι το s υποδηλώνει security δηλ. ασφάλεια, απαραίτητο όταν γίνονται τραπεζικές συναλλαγές. Η ασφάλεια της ιστοσελίδας διασφαλίζεται από την ύπαρξη εικονιδίου κλειδαριάς στη γραμμή κατάστασης του browser: ενεργοποιώντας το επιβεβαιώνεται η εγκυρότητα του ψηφιακού πιστοποιητικού, σύμφωνα με τις οδηγίες της τράπεζας.
- Να ενημερώνεται άμεσα η τράπεζα από την οποία υποτίθεται ότι προέρχεται το e-mail.

Οι τράπεζες, για την αντιμετώπιση της ηλεκτρονικής απάτης, έχουν εισαγάγει τεχνολογίες πιστοποίησης δύο παραγόντων με διάφορες μορφές (SMS, PINs, tokens, ψηφιακά πιστοποιητικά), γεγονός που σημαίνει ότι η πρόσβαση στις ασφαλείς ιστοσελίδες τους απαιτεί και ένα επιπλέον αναγνωριστικό που έχει συνήθως μικρή διάρκεια ζωής και δεν είναι τόσο εύκολο να υποκλαπεί.

Σε κάθε περίπτωση ο σωστά ενημερωμένος χρήστης έχει λιγότερες πιθανότητες να υποπέσει θύμα απάτης. Άλλωστε όπως έχει δηλώσει και ο Kevin Mitnick, ο πιο φημισμένος hacker, «ο αδύναμος κρίκος σε οποιαδήποτε απάτη είναι ο άνθρωπος».

Απάτη στα ATM

Τεχνική skimming

Η πιο διαδεδομένη μορφή απάτης που αντιμετωπίζουν οι περισσότερες χώρες είναι η μέθοδος αντιγραφής των στοιχείων της μαγνητικής ταινίας των καρτών με την τεχνική skimming. Τα στοιχεία της κάρτας διαβάζονται τη στιγμή που ο πελάτης πραγματοποιεί μια συναλλαγή στο ATM, μέσω μιας συσκευής υποκλοπής (skimmer) προσαρμοσμένης, συνήθως, με ταινία διπλής όψης, στον καρταναγνώστη του ATM. Οι κάρτες που έχουν «διαβαστεί» από το ειδικό εξάρτημα (skimmer) μπορούν αργότερα να αναπαραχθούν από τους δράστες στο «εργαστήριό τους».

Σε πολλές περιπτώσεις τα στοιχεία της κάρτας μεταδίδονται άμεσα σε κάποιο παραπλήσιο αυτοκίνητο ή μηχανή με κατάλληλο εξοπλισμό, ώστε η επεξεργασία τους να γίνεται αμέσως από τους δράστες.

Τεχνική Lebanese loop

Χρησιμοποιείται μια συσκευή παρακράτησης της κάρτας, η οποία προσαρμόζεται στον αναγνώστη καρτών του μηχανήματος (ATM).

Η συσκευή παγιδεύει την κάρτα ενώ ο πελάτης πιστεύει ότι η κάρτα του παρακρατήθηκε από δυσλειτουργία του ATM και απομακρύνεται χωρίς να ενημερώσει αμέσως την τράπεζα προκειμένου να του την απενεργοποιήσει.

Τρόποι υποκλοπής του PIN

Η απόσπαση του PIN γίνεται συνήθως με μικροκάμερες, μίνι βίντεο κάμερες ή ακόμη και χρησιμοποιώντας την κάμερα των κινητών τηλεφώνων, κατάλληλα προσαρμοσμένα στην πλαφονιέρα του ΑΤΜ, στα πλαϊνά του μέρη ή και στην τέντα ηλιοπροστασίας.

Ένας άλλος τρόπος που χρησιμοποιείται αρκετά το τελευταίο διάστημα είναι η τοποθέτηση ψεύτικου πληκτρολογίου (fake keypad) πάνω από το πραγματικό. Κατά την πληκτρολόγηση του PIN από τον κάτοχο τα στοιχεία καταγράφονται και στο ψεύτικο πληκτρολόγιο (το οποίο είναι πολύ λεπτό) με αποτέλεσμα οι δράστες να έχουν στη διάθεσή τους και το μυστικό αριθμό αναγνώρισης (PIN).

Στην περίπτωση της τεχνικής Lebanese loop, η απόσπαση του PIN γίνεται με τον τρόπο της προσφερόμενης βοήθειας από κάποιον δήθεν πελάτη που αντιμετώπισε το ίδιο πρόβλημα και παραμένει δίπλα στο ΑΤΜ, προτρέποντας το θύμα να πληκτρολογήσει το PIN του πάλι ώστε το ΑΤΜ να του βγάλει την κάρτα έξω.

Οι τράπεζες σε συνεργασία με τις προμηθεύτριες εταιρείες των ΑΤΜ, τοποθετούν ειδικούς μηχανισμούς εντοπισμού συσκευών υποκλοπής. Παράλληλα επενδύουν σημαντικά ποσά για τη θωράκισή τους απέναντι σε φαινόμενα απάτης, ενώ ιδιαίτερη έμφαση δίνουν και στη σωστή ενημέρωση της πελατείας τους. Ειδικότερα συμβουλεύουν τους πελάτες τους:

- Να χρησιμοποιούν, όσο είναι δυνατόν, τα ίδια ΑΤΜ ώστε να μπορούν να παρατηρούν τυχόν αλλαγές.
- Να ελέγχουν το χώρο του ΑΤΜ πριν από κάθε συναλλαγή (πληκτρολόγιο, φωτισμό, πλαϊνά μέρη) και να ενημερώνουν αμέσως την τράπεζα σε περίπτωση που παρατηρήσουν κάτι διαφορετικό.
- Να προφυλάσσουν το μυστικό αριθμό (PIN) κατά την πληκτρολόγησή του (π.χ. με την παλάμη του άλλου χεριού ή το πορτοφόλι).

Και φυσικά τους υπενθυμίζουν ότι δεν πρέπει να:

- σημειώνουν και φυλάσσουν PIN και κάρτα μαζί,
- γνωστοποιούν ποτέ το PIN σε συγγενικά τους πρόσωπα, σε τρίτους, σε υπαλλήλους της τράπεζας ή σε οποιαδήποτε Αρχή, ακόμη και αν αυτό τους ζητηθεί,
- εμπιστεύονται αγνώστους που θα προσφερθούν να βοηθήσουν κατά τη συναλλαγή τους στα ΑΤΜ.

Τέλος, θα πρέπει να επικοινωνούν ΜΟΝΟ στα τηλέφωνα που εμφανίζονται στην οθόνη του ΑΤΜ ή τους έχει χορηγήσει η τράπεζα με την οποία συνεργάζονται.

Οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των τραπεζών-τακτικών μελών
της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών

Εθνική Τράπεζα	www.ethniki.gr
Alpha Bank	www.alpha.gr
EFG Eurobank	www.eurobank.gr
Τράπεζα Πειραιώς	www.piraeusbank.gr
ATEbank	www.ate.gr
Εμπορική Bank	www.emporiki.gr
Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο	www.ttbank.gr
Τράπεζα Κύπρου	www.bankofcyprus.gr
Citibank	www.citibank.gr
Geniki Bank	www.geniki.gr
Εγνατία Τράπεζα	www.egnatiabank.gr
Λαϊκή Τράπεζα	www.laiki.gr
HSBC	www.hsbc.gr
Millennium Bank	www.millenniumbank.gr
Attica Bank	www.atticabank.gr
Aspis Bank	www.aspisbank.gr
Probank	www.probank.gr
Bayerische Hypo Und Vereinsbank	www.hypovereinsbank.gr
Proton Bank	www.protonbank.gr
ABN-AMRO Bank	www.abnamro.com
FBB-Πρώτη Επιχειρηματική Τράπεζα	www.fbbank.gr
Ελληνική Τράπεζα	www.hellenicbank.gr
Πανελλήνια Τράπεζα	www.panelliniabank.gr
BNP Paribas	www.bnpparibas.gr

Συστήματα CRM

Ενοποιούν εναλλακτικά δίκτυα και καταστήματα και αναβαθμίζουν τη σχέση πελάτη-τράπεζας

Επιμέλεια: **ΑΛΕΚΟΣ ΛΙΔΩΡΙΚΗΣ**
Δημοσιογράφος

Ταυτόχρονα με την ανάπτυξη των εναλλακτικών δικτύων διανομής τραπεζικών προϊόντων (τα ATM, το internet banking, τα σύγχρονα και αυτοματοποιημένα τηλεφωνικά κέντρα, το mobile banking) πρόκληση για τις ελληνικές τράπεζες θεωρείται και η υλοποίηση ολοκληρωμένων συστημάτων διαχείρισης πελατείας, των καλούμενων Customer Relationship Management (CRM) systems. Οι ελληνικές τράπεζες τα έχουν ήδη περιλάβει στον προγραμματισμό τους και επενδύουν στον τομέα αυτό, με στόχο τα πρώτα θετικά αποτελέσματα να γίνουν ορατά στο επόμενο χρονικό διάστημα.

Η υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου συστήματος CRM ξεκινάει με την καταγραφή και στη συνέχεια τη διαχείριση κάθε πληροφορίας που σχετίζεται με τη σχέση του συναλλασσομένου με την τράπεζά του. Και για το λόγο αυτό η λειτουργία του εμπλέκει όλη τη δομή και τις μονάδες ενός χρηματοοικονομικού ομίλου με τις οποίες έρχεται σε επαφή ο πελάτης, όπως τα καταστήματα, τα εναλλακτικά δίκτυα και οι θυγατρικές εταιρείες.

Βασική προϋπόθεση προκειμένου τα συστήματα CRM να έχουν θετικά αποτελέσματα –πέραν φυσικά της χρήσης σύγχρονης τεχνολογίας και την ύπαρξη του πληροφοριακού συστήματος– είναι η εκπαίδευση του προσωπικού των τραπεζών προκειμένου να μπορεί με ευχέρεια να καταγράφει –και να «μεταφράζει» σε αρκετές περιπτώσεις– τις πληροφορίες που προκύπτουν από τη σχέση του συναλλασσομένου με την τράπεζα. Επενδυτικοί και στεγαστικοί σύμβουλοι, καθώς και υπεύθυνοι διαχείρισης πελατείας θα πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι ώστε να τροφοδοτούν το CRM με τα στοιχεία που τους «περνάει» ο κάθε πελάτης. Εκτός από τα δημογραφικά και εισοδηματικά στοιχεία που υπάρχουν στη βάση δεδομένων μιας τράπεζας για τις ομάδες πελατείας, στόχος του CRM είναι, με τις καταγραφές που πραγματοποιούνται, να «ανακαλύψει» τις ανάγκες του κάθε συναλλασσομένου προς όφελος του ιδίου και της τράπεζας.

Ποια όμως είναι τα οφέλη για το συναλλασσόμενο και για την τράπεζα από τη χρήση των CRM, μερικά από τα οποία έχουν ήδη γίνει ορατά;

Για τον πελάτη:

Με τη σωστή καταγραφή της σχέσης του πελάτη δημιουργείται σταδιακά το ολοκληρωμένο του προφίλ, με αποτέλεσμα η τράπεζα, με τη χρήση αναλυτικών και στατιστικών μοντέλων στο πλαίσιο των επιμέρους εφαρμογών του CRM, να είναι σε θέση να προβλέπει με μεγάλη ακρίβεια τις εξατομικευμένες ανάγκες του σε προϊόντα και υπηρεσίες. Με τον τρόπο αυτό μειώνεται και σχεδόν εξαλείφεται κάθε περιττή επικοινωνία, καθώς και τυχόν ενοχλητική προσέγγιση ενός πελάτη από την τράπεζά του για προϊόντα που ήδη κατέχει ή δεν ταιριάζουν στο προφίλ του. Για παράδειγμα η τράπεζα που έχει καταγράψει έναν επενδυτή ως συντηρητικό δεν επιδιώκει να τον προσεγγίσει μέσω direct marketing ή εντός του καταστήματος προκειμένου να του προτείνει νέα μετοχικά προϊόντα ή funds of funds. Επίσης δεν θα προτείνει μια νέα πιστωτική κάρτα για χρήση και σε on-line συναλλαγές σε πελάτες που έχουν δηλώσει ότι δεν ενδιαφέρονται για συναλλαγές μέσω του internet, κάτι που θα έχει καταγραφεί μέσω της εφαρμογής CRM, κατά τη διάρκεια μιας επαφής που είχε ο πελάτης με την τράπεζά του.

Έτσι η σχέση τράπεζας-συναλλασσόμενου αναβαθμίζεται και αποκτά σημασία. Ο πελάτης γνωρίζει πλέον ότι, όταν η τράπεζά του επικοινωνεί μαζί του είναι για να του προτείνει κάτι που πραγματικά του ταιριάζει, θα το λαμβάνει σοβαρά υπόψη και δεν θα αντιμετωπίζεται ως ενόχληση.

Τελευταίο στάδιο ενός συστήματος CRM –σε συνδυασμό με τη χρήση συστημάτων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιούν όλες οι τράπεζές μας– είναι η καλούμενη εξατομικευμένη τιμολόγηση σε μια ευρεία σειρά προϊόντων και υπηρεσιών. Συναλλασσόμενοι που έχουν παρόμοια δημογραφικά και εισοδηματικά στοιχεία θα μπορούν να απολαμβάνουν διαφορετική τιμολόγηση, ανάλογα με τη σχέση που διατηρούν με την τράπεζά τους, τη συμπεριφορά τους και το προφίλ που έχει σκιαγραφήσει το CRM.

Αυτό έχει ήδη αρχίσει να εφαρμόζεται από αρκετές τράπεζες σε ορισμένους τομείς, με χαρακτηριστικό παράδειγμα τον τομέα του πλαστικού χρήματος, που ανάλογα με τη χρήση μιας κάρτας και βέβαια τη συμπεριφορά τους στην αποπληρωμή, δύο κάτοχοι της ίδιας κάρτας απολαμβάνουν διαφορετικό επιτόκιο που μπορεί να έχει σημαντική διαφορά και διαφορετικά προνόμια, όπως προσφορές, επιστροφή μετρητών, εκπτώσεις σε συνεργαζόμενες αλυσίδες καταστημάτων κ.λπ.

Για την τράπεζα

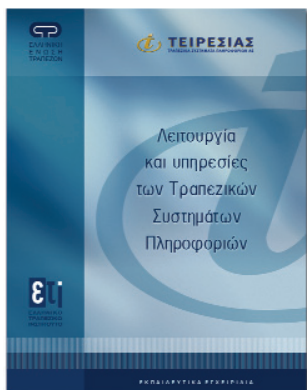
Τα οφέλη εστιάζονται κυρίως στον τομέα μείωσης του λειτουργικού κόστους και της αύξησης των εσόδων, τόσο μέσω της προσέγγισης νέων πελατών όσο και μέσω της ενίσχυσης της σχέσης που έχει με τους υφιστάμενους πελάτες.

Ειδικότερα η μείωση του λειτουργικού κόστους επιτυγχάνεται με την αποδοτικότερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στον τομέα των πωλήσεων και του μάρκετινγκ, αλλά και με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας μεθόδων προσέγγισης, όπως του direct mail ή και γενικότερα κάθε διαφημιστικής εκστρατείας, αφού πραγματοποιείται μετά από προσεκτική ανάλυση της πελατειακής βάσης της κάθε τράπεζας.

Συμπερασματικά οι ελληνικές τράπεζες, έχοντας ήδη πραγματοποιήσει σημαντικές επενδύσεις και ουσιαστικά βήματα στον τομέα των σύγχρονων εναλλακτικών δικτύων διανομής, προχωρούν πλέον στην υιοθέτηση ολοκληρωμένων συστημάτων CRM με στόχο την αναβάθμιση της σχέσης τους με την υφιστάμενη πελατειακή τους βάση και τη διεύρυνσή της. Η εφαρμογή ολοκληρωμένων συστημάτων CRM θεωρείται σημαντικό στοιχείο για τη λειτουργία των τραπεζών, καθώς το ελληνικό τραπεζικό σύστημα προσεγγίζει σταδιακά το επίπεδο ωρίμανσης αναπτυγμένων αγορών της ευρωζώνης.

Τα συστήματα CRM δεν αποτελούν μια ακόμη εφαρμογή διαδικασιών, αλλά μια ενέργεια στρατηγικής σημασίας που αφορά όλη τη δομή και τις επιμέρους λειτουργίες μιας τράπεζας και τελικά εκφράζει μια νέα κουλτούρα στις σχέσεις πελάτη-τράπεζας.

Λειτουργία και υπηρεσίες των Τραπεζικών Συστημάτων Πληροφοριών ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΑΕ

Σειρά: Εκπαιδευτικά εγχειρίδια

Σελίδες 90

Αθήνα 2007

ΕΕΤ/ΕΤΙ

Η Τειρεσίας διαθέτει τέσσερα συστήματα, τα οποία υποστηρίζουν την εξυγίανση των συναλλαγών, το θεσμό της τραπεζικής πίστης και την πρόληψη της απάτης.

Το εγχειρίδιο αυτό παρουσιάζει τις λειτουργίες της Τειρεσίας και τα συστήματα που διαχειρίζεται για να προσφέρει τις υπηρεσίες της. Πρόκειται για σύντομη περιγραφή και παρουσίαση βασικών «οθονών». Επίσης παρουσιάζονται εκτενώς θέματα που αφορούν το θεσμικό πλαίσιο που διέπει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και των δικαιωμάτων των πολιτών.

Το εγχειρίδιο συμβάλλει στην αξιοποίηση των συστημάτων της Τειρεσίας για την άντληση στοιχείων, παρέχοντας οδηγίες για το χειρισμό τους και εξηγώντας τους κώδικες και τις πληροφορίες που εμφανίζονται. Με άλλα λόγια, βοηθάει και στον αποδοτικό χειρισμό των συστημάτων και στην επεξήγηση των αντλούμενων στοιχείων.

Η έκδοση αυτή εντάχθηκε στην εκπαιδευτική σειρά του ΕΤΙ, όχι μόνο για την αξία της όσον αφορά την παροχή τεχνογνωσίας στους χρήστες της βάσης δεδομένων της Τειρεσίας, αλλά και για λόγους ευρύτερης χρησιμότητας. Διεθνώς οι βάσεις δεδομένων που αφορούν τη συναλλακτική συμπεριφορά των πελατών των τραπεζών αποτελούν ένα βασικό εργαλείο εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου, ιδιαίτερα των ιδιωτών. Κατά συνέπεια η ανάγνωση του βιβλίου αυτού μπορεί να γίνει και από μια άλλη οπτική γωνία: τα στοιχεία της Τειρεσίας μπορεί να αποτελέσουν μία από τις απαραίτητες εισροές για τη δημιουργία του συστήματος εκτίμησης και μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου που αναλαμβάνουν οι τράπεζες. Τελικά η καλύτερη μέτρηση αυτού του κινδύνου μπορεί να δώσει τη δυνατότητα καλύτερης τιμολόγησης των προσφερόμενων τραπεζικών προϊόντων, προς όφελος τόσο των τραπεζών, όσο και των ιδιωτών πελατών τους.

Έκθεση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα

ΤΟΥ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΑΣΑΚΟΥ**

Στελέχους του Τομέα Ρυθμιστικών Θεμάτων της ΕΕΤ

Στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η ευθύνη εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα έχει παραμείνει στις αρμόδιες εθνικές αρχές. Ωστόσο, σύμφωνα με την παράγραφο 5 του άρθρου 105 της Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και την αντίστοιχη διάταξη του καταστατικού του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (στο εξής ΕΣΚΤ), το τελευταίο συμβάλλει στην ομαλή άσκηση της πολιτικής εποπτείας που προωθούν οι εθνικές αρχές αναφορικά με την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η συμβολή αυτή του ΕΣΚΤ εκδηλώνεται με:

- την παροχή συμβουλών αναφορικά με σχέδια κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας στον τομέα της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας και εποπτείας,
- την προώθηση συνεργασίας κεντρικών τραπεζών και εποπτικών αρχών στην ΕΕ, και
- την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας.

Αναφορικά με την παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας το ΕΣΚΤ παρακολουθεί συστηματικά τις διαρθρωτικές εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα της ΕΕ, με σκοπό την αξιολόγηση

- της ύπαρξης ενδεχόμενων αδυναμιών του χρηματοπιστωτικού συστήματος, και
- της αντοχής του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε περίπτωση κρίσης.

Σε αντίθεση με την έννοια της νομισματικής σταθερότητας, δεν υφίσταται ένας γενικά αποδεκτός ορισμός της έννοιας της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Εντούτοις, κοινό τόπο αποτελεί η παραδοχή ότι η χρηματοπιστωτική σταθερότητα αναφέρεται στην κατάσταση εκείνη κατά την οποία το χρηματοπιστωτικό σύστημα –στην ευρεία του όρου έννοια (χρηματοπιστωτικοί διαμεσολαβούντες φορείς, αγορές και υποδομές)– μπορεί να αντεπεξέλθει επιτυχώς σε περίπτωση χρηματοοικονομικής κρίσης, χωρίς να προκληθούν στρεβλώσεις και δυσλειτουργίες στη διαδικασία χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης. Με αυτή την έν-

νοια η διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας προϋποθέτει την προηγούμενη αναζήτηση και τον εντοπισμό των βασικών πηγών κινδύνου.

Στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ, η παρακολούθηση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, ο εντοπισμός των κύριων πηγών κινδύνων και η επακόλουθη αξιολόγηση πραγματοποιείται σε συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και τους φορείς εποπτείας της ΕΕ μέσα από το έργο της Επιτροπής Τραπεζικής Εποπτείας του ΕΣΚΤ. Τα αποτελέσματα αυτής της αξιολόγησης δημοσιεύονται ετησίως, στις εκθέσεις με τίτλο Financial Stability Review, EU banking sector stability, καθώς και στην Ετήσια Έκθεση της ΕΚΤ.

Η τελευταία έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα δημοσιεύτηκε στα τέλη Δεκεμβρίου 2006. Παρέχει μια περιεκτική αξιολόγηση της ικανότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ζώνης του ευρώ να αντιμετωπίζει τις όποιες χρηματοοικονομικές διαταραχές και εξετάζει τις κυριότερες πηγές κινδύνων και αδυναμιών για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος της ζώνης του ευρώ.

Σε γενικές γραμμές η έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα επιβεβαιώνει την ευρωστία του χρηματοπιστωτικού τομέα στην ευρωζώνη, η οποία, σε συνδυασμό με το εν γένει θετικό μακροοικονομικό περιβάλλον, προοιωνίζεται την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα για το άμεσο μέλλον.

Ωστόσο, όπως ρητά επισημαίνεται, μια σειρά κινδύνων και αδυναμιών συνεχίζουν να ελλοχεύουν και γι' αυτό το λόγο πρέπει να λαμβάνονται υπόψη από τους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβούντες φορείς στο πλαίσιο της λειτουργίας διαχείρισης κινδύνων. Κάποιοι από αυτούς τους κινδύνους χαρακτηρίζουν την παγκόσμια αγορά, άλλοι προσιδιάζουν σε όλες τις αναπτυγμένες αγορές, ενώ κάποιοι αφορούν ειδικότερα την ευρωζώνη και μεμονωμένα κράτη-μέλη της ΟΝΕ.

Η παγκόσμια οικονομία συνεχίζει να αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς, ο πληθωρισμός παραμένει σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, το ίδιο και τα πραγματικά επιτόκια, η κερδοφορία των επιχειρήσεων παραμένει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, ενώ οι τιμές των ομολόγων και των μετοχών συνεχίζουν να καταγράφουν ικανοποιητικές τιμές ως αποτέλεσμα μιας ορθολογικής διαδικασίας προσαρμογής. Οι αυξήσεις των τιμών των μετοχών στη ζώνη του ευρώ και στις ΗΠΑ πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο μιας σταθερής ανόδου των κερδών, έντονης δραστηριότητας συγχωνεύσεων και εξαγορών, και μειώσεων των τιμών της ενέργειας και των μακροπρόθεσμων επιτοκίων. Οι κίνδυνοι που προέρχονται από την αγορά πετρελαίου έχουν περιοριστεί σε σύγκριση με τους προηγούμενους μήνες, αν και οι τιμές του πετρελαίου παραμένουν σε αυξημένα επίπεδα εν μέσω σημαντικής μεταβλητότητας.

Εντούτοις, μεσοπρόθεσμα, ο σοβαρότερος κίνδυνος εξακολουθεί να προέρχεται από την ασύμμετρη οικονομική ανάπτυξη των κρατών. Στις ΗΠΑ το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών προκαλεί ανησυχίες για την πορεία της αμερικανικής οικονομίας. Από την οπτική της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, η βασική πηγή κινδύνου συνίσταται σε μια ενδεχόμενη εσπευσμένη ανακατανομή των θέσεων των θεσμικών επενδυτών σε περίπτωση απόσυρσής τους από την αμερικανική κεφαλαιαγορά. Στο μέτρο δε που ο συγχρονισμός των οικονομικών κύκλων οδηγεί σταδιακά σε υψηλή συσχέτιση των κεφαλαιαγορών, μια τέτοια εξέλιξη θα έχει επιπτώσεις στις οικονομίες και άλλων κρατών.

Η έκθεση για τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση ως πηγή κινδύνων στις αγορές μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου (credit risk transfer), καθώς επίσης και στη λειτουργία των επενδυτικών κεφαλαίων υψηλής μόχλευσης (hedge funds).

Την τελευταία εικοσαετία τα παράγωγα προϊόντα έχουν διαδραματίσει ζωτικό ρόλο στη χρηματοοικονομική καινοτομία, διευρύνοντας τις επιλογές των επενδυτών. Ειδικότερα, η ανάπτυξη της αγοράς των πιστωτικών παράγωγων μέσων αποτελεί μια από τις σημαντικότερες διαρθρωτικές εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας, όχι μόνο σε όρους αξίας αλλά και ποικιλίας προϊόντων. Η αγορά πιστωτικών παραγώγων έχει επίσης επιτρέψει στις τράπεζες να μεταφέρουν μεγάλο όγκο του υπάρχοντος πιστωτικού κινδύνου από τα δανειακά τους χαρτοφυλάκια, δημιουργώντας νέα περιθώρια για δανεισμό. Εντούτοις η ανησυχία που προκαλούν στις εποπτικές αρχές σχετίζεται με την ενδεχόμενη συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου εκτός του τραπεζικού συστήματος ως αποτέλεσμα της χρησιμοποίησης πιστωτικών παράγωγων μέσων από τις τράπεζες για την αντιστάθμιση των κινδύνων στους οποίους εκτίθενται. Η εν λόγω ανησυχία επιτείνεται από το γεγονός του ολοένα και αυξανόμενου ρόλου ως αντισυμβαλλομένου των τραπεζών στις διαδικασίες μεταφοράς πιστωτικού κινδύνου των hedge funds. Τα hedge funds έχουν ιδιαίτερη ευελιξία στην επενδυτική τους στρατηγική και παρουσιάζουν ταχεία αύξηση των επενδύσιμων κεφαλαίων, καθώς και των περιουσιακών στοιχείων που αποτελούν αντικείμενο διαχείρισής τους. Το πρόβλημα συνίσταται στην απουσία ρυθμιστικού πλαισίου για τη λειτουργία των εν λόγω επενδυτικών κεφαλαίων.

Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο από χρηματοδοτήσεις προς επιχειρήσεις και νοικοκυριά, η έκθεση του ΕΣΚΤ καταρχήν υπογραμμίζει την ύπαρξη ενδείξεων για τη σταδιακή μείωση της κερδοφορίας των επιχειρήσεων, η οποία –δεδομένου ότι συνεπάγεται επιδείνωση της πιστοληπτικής τους ικανότητας– πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από την τραπεζική αγορά. Στη συνέχεια έμφαση αποδίδεται στην ικανότητα ομαλής αποπληρωμής του χρέους των νοικοκυριών σε περίπτωση δυσμενών μακροοικονομικών εξελίξεων, κυρίως στα κράτη-μέλη με υψηλό ποσοστό υπερχρέωσης των νοικοκυριών και μεγάλο μέρος του εν λόγω χρέους με τη μορφή κυμαινόμενης επιτοκιακής επιβάρυνσης.

Η κερδοφορία του τραπεζικού τομέα ενισχύθηκε το πρώτο εξάμηνο του 2006 ως αποτέλεσμα της ισχυρής πιστωτικής επέκτασης, παρόλο που κατά μέσο όρο το επιτοκιακό περιθώριο έχει συρρικνωθεί ως αποτέλεσμα της έντασης του ανταγωνισμού στον κλάδο. Έτσι, παρά τη μικρή υποχώρηση, ως συνέπεια της αύξησης των κατά κίνδυνο σταθμισμένων στοιχείων, ο δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας των ευρωπαϊκών τραπεζών υπερβαίνει επαρκώς το ελάχιστο εποπτικό όριο του 8%. Στην έκθεση επισημαίνεται ότι δύο προκλήσεις καλείται να αντιμετωπίσει άμεσα ο ευρωπαϊκός τραπεζικός τομέας: η πρώτη άπτεται της υλοποίησης του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων, ευρύτερα γνωστού ως Βασιλεία II, ενώ η δεύτερη αφορά την ανάγκη να μη χαλαρώσουν οι τράπεζες τα κριτήρια χορηγήσεων ως αποτέλεσμα της έντασης του ανταγωνισμού και της συνεπακόλουθης μείωσης των περιθωρίων κέρδους.

Επίσης θετική είναι η εκτίμηση αναφορικά με τη σταθερότητα του ασφαλιστικού τομέα. Σε αυτό συνέβαλε η έμφαση που έχουν αποδώσει οι επιχειρήσεις του ασφαλιστικού τομέα στη βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, διαχείρισης ενεργητικού-παθητικού, αλλά κυρίως σε θέματα κεφαλαιακής διάρθρωσης μέσα από την έκδοση υβριδικών κεφαλαίων και χρέους μειωμένης εξασφάλισης για τη χρηματοδότησή τους.

Ειδική ενότητα της έκθεσης αφιερώνεται στις υποδομές της ευρωπαϊκής χρηματοπιστωτικής αγοράς, η εύρυθμη λειτουργία των οποίων συμβάλλει τα μέγιστα στη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Το ευρωσύστημα αποδίδει ιδιαίτερη έμφαση στην επίβλεψη της λειτουργίας των συστημικά σημαντικών συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού. Η σημαντικότερη επί του θέματος κανονιστική εξέλιξη του τελευταίου εξαμήνου είναι η δημοσίευση από το ΔΣ της ΕΚΤ των αρχών βέλτιστης πρακτικής για τη διασφάλιση της συνέχειας των λειτουργιών σε έκτακτες περιστάσεις από τα συστημικά σημαντικά συστήματα πληρωμών.

Τέλος, στην έκθεση παρουσιάζεται σε ειδική ενότητα μια πολυκριτηριακή μεθοδολογία για τον εντοπισμό των μεγάλων και περίπλοκων τραπεζικών ομίλων (large and complex banking groups). Η παρακολούθηση τραπεζικών ομίλων, το μέγεθος και η διάρθρωση των οποίων είναι τέτοιας έκτασης ώστε ενδεχόμενη αδυναμία συνέχισης των λειτουργιών τους να επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις σε άλλους χρηματοπιστωτικούς διαμεσολαβούντες φορείς ή σε άλλες αγορές, αποτελεί προτεραιότητα για το ΕΣΚΤ. Το καινοτομικό της μεθοδολογίας συνίσταται στο γεγονός ότι η έμφαση δεν αποδίδεται τόσο στα μεγέθη του ισολογισμού αλλά και σε άλλες παραμέτρους.

Η κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα: Ο ρόλος του τραπεζικού συστήματος

ΤΟΥ **ΑΛΚΙΒΙΑΔΗ ΑΓΓΕΛΑΚΟΠΟΥΛΟΥ**
Επιστημονικού Συνεργάτη ΕΕΤ

Στη χώρα μας, αντίθετα με τη μακρόχρονη παράδοση οργανισμών κοινωνικής οικονομίας που υπάρχει στην Ευρώπη και τη σημαντική παρουσία τους στη σύγχρονη ευρωπαϊκή οικονομική πραγματικότητα μέσω των λεγόμενων αστικών και καταναλωτικών συνεταιρισμών, η κοινωνική οικονομία παραμένει σχεδόν άγνωστη. Για τη λειτουργία των επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας δεν υπάρχει ενιαίο θεσμικό και νομικό πλαίσιο, απουσιάζει οποιοσδήποτε συντονισμός των δραστηριοτήτων των οργανισμών αυτών και ουδείς γνωρίζει επαρκώς ποιοι είναι αυτοί οι φορείς, ποιες δραστηριότητες ασκούν, σε ποιους απευθύνονται ή πόσους εργαζομένους απασχολούν.

Η έννοια της κοινωνικής οικονομίας

Σε γενικές γραμμές, ο όρος «κοινωνική οικονομία» αναφέρεται στον ιδιαίτερο οικονομικό χώρο, ο οποίος εντοπίζεται μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα και έχει ως κύριο χαρακτηριστικό τη διεξαγωγή οικονομικών δραστηριοτήτων με κοινωνικό προσανατολισμό. Ο ιδιότυπος αυτός «τρίτος τομέας» καλύπτει ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, που εκτείνεται από τις κοινωνικές υπηρεσίες μέχρι τη φροντίδα για την υγεία, την παιδεία, την κατοικία, την έρευνα, τον πολιτισμό, τη θρησκεία, την παροχή νομικής υποστήριξης, γεγονός που καθιστά αρκετά δύσκολη τη διατύπωση ενός κοινά αποδεκτού ορισμού.

Στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης η κοινωνική οικονομία (ή «τρίτο σύστημα») αναφέρεται στο «οικονομικό και κοινωνικό πεδίο, το οποίο εκπροσωπείται από συνεταιρισμούς, εταιρείες αλληλοβοήθειας, ενώσεις, ιδρύματα και Τοπικές Πρωτοβουλίες Απασχόλησης, που προτίθενται να ανταποκριθούν, με την προσφορά προϊόντων και υπηρεσιών, σε ανάγκες στις οποίες ούτε η αγορά, ούτε ο δημόσιος τομέας φαίνονται ικανοί να ανταποκριθούν».

Στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία συναντάμε κυρίως τρεις προσεγγίσεις γύρω από την περιγραφή και εξήγηση του φαινομένου της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας:

1. Τη θεσμική-νομική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή ομαδοποιεί τις κοινωνικές επιχειρήσεις και τους οργανισμούς σε τρεις βασικές κατηγορίες:
 - Συνεταιριστικές επιχειρήσεις (αγροτικούς συνεταιρισμούς, πιστωτικούς, αποταμιευτικούς, διανεμητικούς, οικιστικούς κ.ά.)
 - Κοινωνίες αλληλοβοήθειας (αλληλοβοηθητικά ασφαλιστικά ταμεία)
 - Σωματεία ή οργανισμούς (μη κερδοσκοπικές ενώσεις, μη κερδοσκοπικές εταιρείες, εθελοντικές οργανώσεις, μη κυβερνητικές οργανώσεις, ιδρύματα, φιλανθρωπικές οργανώσεις)
2. Την κανονιστική ή ορθολογική προσέγγιση. Η προσέγγιση αυτή εστιάζει κυρίως στα κοινά χαρακτηριστικά που εμφανίζονται σε επιχειρήσεις και οργανισμούς, οι οποίοι διαφέρουν κατά πολύ μεταξύ τους, αλλά εξυπηρετούν κοινούς σκοπούς, καθώς και στις ιδιαίτερες μεθοδολογικές τους πρακτικές έναντι των άλλων επιχειρήσεων του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα.
3. Το συνδυασμό των δύο παραπάνω.

Η χρήση σύγχρονων μεθόδων και εργαλείων χρηματοδότησης στην Ελλάδα από τις επιχειρήσεις του τομέα της κοινωνικής οικονομίας βρίσκεται ακόμα σε αρχικό στάδιο ενώ, παράλληλα, απουσιάζει ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό οργανωτικό πλαίσιο, με το οποίο θα ήταν εφικτή η διοχέτευση οικονομικών πόρων από τον τραπεζικό τομέα προς τις κοινωνικές επιχειρήσεις.

Το πρόγραμμα EQUAL

Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού προγράμματος EQUAL «Κοινωνική οικονομία στην Ελλάδα: πλαίσιο, πιλοτικές δοκιμές και δομές στήριξης», η Ελληνική Ένωση Τραπεζών συμμετέχει ως εταίρος στην αναπτυξιακή σύμπραξη «ΑΣ Κοινων-Οικο», που έχει συσταθεί για την υλοποίηση των σχετικών δράσεων. Το πρόγραμμα τελεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας (Γενική Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων). Η ΕΕΤ συμμετέχει στην υλοποίηση δύο δράσεων.

Στο πλαίσιο της Δράσης 3 προβλέπεται η εκπόνηση μελέτης που αποσκοπεί στη χαρτογράφηση και κατανόηση των καλών πρακτικών χρηματοοικονομικής υποστήριξης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, καθώς και στην κατανόηση των απαιτήσεων ωρίμανσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την υποστήριξη νέων ή υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα, ώστε να προσαρμοστούν τα χρηματοοικονομικά εργαλεία στις απαιτήσεις του συγκεκριμένου τύπου επιχειρήσεων. Η μελέτη θα περιλαμβάνει και συγκεκριμένες προτάσεις για την ανάπτυξη και αξιοποίηση σύγχρονων μορφών χρηματοδότησης και χρηματοπιστωτικών εργαλείων για την υποστήριξη επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας.

Η δράση περιλαμβάνει, σε πρώτο επίπεδο, μια ανάλυση των χρηματοδοτικών εργαλείων που χρησιμοποιούνται στην ΕΕ για τη στήριξη της κοινωνικής οικονομίας, ενώ, σε δεύτερο επίπεδο, αποσκοπεί στο να υποβοηθήσει την αξιοποίηση ή/και τη δημιουργία νέων χρηματοπιστωτικών εργαλείων στον ελληνικό χώρο, προσαρμοσμένων στις ανάγκες των υπό σύσταση ή υφιστάμενων κοινωνικών επιχειρήσεων.

Στο πλαίσιο της Δράσης 4 πρόκειται να συνεργαστούν στελέχη του τραπεζικού τομέα και εκπρόσωποι κοινωνικών επιχειρήσεων, τοπικής αυτοδιοίκησης και των ομάδων-στόχων, προκειμένου να γίνουν οι πρώτες ενέργειες για την ανάπτυξη ή/και αξιοποίηση νέων ή υφιστάμενων χρηματοπιστωτικών εργαλείων, που θα προσφέρονται για την προώθηση της επιχειρηματικότητας στον κοινωνικό τομέα. Ειδικότερα, προβλέπεται η οργάνωση τεσσάρων επιχειρηματικών συνεδρίων σε χρονική περίοδο ενός εξαμήνου, στα οποία πρόκειται να προσκληθούν εκπρόσωποι από το σύνολο των τραπεζών και των ομάδων-στόχων, με σκοπό την ανάπτυξη ή/και αξιοποίηση χρηματοπιστωτικών προϊόντων για κοινωνικές επιχειρήσεις, καθώς και τη δημιουργία χρηματοπιστωτικών εργαλείων προσαρμοσμένων στις ανάγκες των επιχειρήσεων αυτών. Μέσω της δράσης αυτής αναμένεται να αναπτυχθεί η χρηματοπιστωτική υποστήριξη των κοινωνικών επιχειρήσεων με τη συνδρομή του τραπεζικού τομέα και ειδικότερα να δημιουργηθούν νέα, ειδικά σχεδιασμένα χρηματοπιστωτικά εργαλεία και κίνητρα για την κάλυψη των αναγκών των ομάδων-στόχων.

Οι κοινωνικές ομάδες που θα ωφεληθούν από τα αναμενόμενα προϊόντα του προγράμματος είναι εκείνες που χαρακτηρίζονται από δυσκολίες ένταξης στην αγορά εργασίας και για τις οποίες η προσέγγιση της κοινωνικής οικονομίας μπορεί να δημιουργήσει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα που να αντισταθμίζει τα προβλήματα κοινωνικής ενσωμάτωσης και εργασιακής ένταξης (μετανάστες και παλιννοστούντες, άνεργες γυναίκες –ιδίως αρχηγοί μονογονεϊκών οικογενειών– ΑμεΑ).

Η πιλοτική διάσταση του έργου αφορά τη δημιουργία πραγματικών παραδειγμάτων και την πρακτική ανάδειξη των πλεονεκτημάτων της κοινωνικής οικονομίας για τις ανωτέρω ομάδες-στόχους. Οι επιχειρήσεις-πιλότοι της κοινωνικής οικονομίας θα έχουν φυσικά ισχυρή κοινωνική διάσταση, αλλά και σαφές επιχειρηματικό σχέδιο που θα τις καθιστά, μεσοπρόθεσμα, οικονομικά αυθύπαρκτες και απόλυτα βιώσιμες.

Το έργο περιλαμβάνει επίσης μια σειρά από ενέργειες διάδοσης και δικτύωσης που στοχεύουν σε ένα ισχυρό πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα για τις ομάδες-στόχους και θα θέσουν τις βάσεις για ριζική αναδιάταξη του σκηνικού της κοινωνικής οικονομίας στη χώρα προς όφελος των συγκεκριμένων ομάδων, υπερβαίνοντας τον αμιγή δημόσιο-κοινωνοφελή χαρακτήρα και ενσταλάζοντας στην όλη προσέγγιση σαφείς επιχειρηματικούς στόχους.

Επιπλέον, με τη δημιουργία Ενεργού Παρατηρητηρίου για τη στήριξη του τομέα της κοινωνικής οικονομίας, αλλά και την ανάληψη πρωτοβουλιών θεσμικών παρεμβάσεων για τη διαμόρφωση του κατάλληλου περιβάλλοντος για την ανάπτυξη του τομέα, το πρόγραμμα συμβάλλει:

- στην τόνωση της απασχόλησης και της επιχειρηματικής δράσης στην κοινωνική οικονομία, η οποία παρουσιάζει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την απασχόληση ανέργων ειδικά από ευπαθείς κοινωνικά ομάδες,
- στη μείωση του ποσοστού ανεργίας των ευπαθών κοινωνικών ομάδων, οι οποίες αντιμετωπίζουν προβλήματα πρόσβασης στην αγορά εργασίας,
- στην άρση, κατά το δυνατόν, των εμποδίων εκείνων που περιορίζουν την πρόσβαση ευπαθών κοινωνικών ομάδων στις τοπικές αγορές εργασίας,
- στη δημιουργία και την ανάπτυξη εργαλείων υποστήριξης της απασχόλησης και της κοινωνικής επιχειρηματικότητας σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, καθώς και
- στην ανάπτυξη καλών πρακτικών και πολιτικών για την ενίσχυση της κοινωνικής οικονομίας, σε συνεργασία με τους φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης, και στην προσαρμογή των κοινωνικών επιχειρήσεων στην οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα συγκεκριμένων τοπικών-περιφερειακών ενοτήτων.

Η επίπτωση του νέου πλαισίου υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων τραπεζών (Βασιλεία II) στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του τραπεζικού συστήματος

ΤΟΥ **ΦΑΙΔΩΝΑ ΚΑΛΦΑΟΓΛΟΥ**

Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος, Τράπεζα της Ελλάδος¹

1. Εισαγωγή

Η Βασιλεία II αποτελεί τη σημαντικότερη παρέμβαση στην εποπτεία των τραπεζών των τελευταίων ετών και αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά τη συμπεριφορά των τραπεζών και των εποπτικών αρχών. Οι προετοιμασίες υλοποίησης βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο και όλο και περισσότερο βελτιώνεται η άποψή μας για την πιθανή επίπτωσή της στη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος. Η σύνδεση της σταθερότητας (financial stability) με τη Βασιλεία II αποτελεί συχνό θέμα συνεδρίων καθώς και ακαδημαϊκών εργασιών.

Σε πρόσφατο συνέδριο του Monetary Stability Foundation ο Υποδιοικητής της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Λουκάς Παπαδήμος² ανέλυσε τη συμβολή της νομισματικής πολιτικής στη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα μέσω της επίτευξης του στόχου της σταθερότητας των τιμών. Παράλληλα ανέδειξε την πολιτική εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα ως την αναγκαία συμπληρωματική πολιτική για την επίτευξη σταθερότητας, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι το εποπτικό πλαίσιο αποτελεί την πρώτη γραμμή

¹ Οι απόψεις του άρθρου είναι προσωπικές και δεν αντικατοπτρίζουν απαραίτητα τις απόψεις της Τράπεζας της Ελλάδος.

² Lucas Papademos: Price stability, financial stability and efficiency, and monetary policy Speech by Mr Lucas Papademos, Vice President of the European Central Bank, at the third conference of the Monetary Stability Foundation on “Challenges to the financial system – ageing and low growth”, Frankfurt am Main, 7 July 2006.

άμυνας για τη σταθερότητα (first line of defense for stability). Σε συνέδριο που διοργανώθηκε στη Κωνσταντινούπολη από την Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας, το μέλος της Fed Susan Schmidt Bies³ ανέφερε με σαφήνεια ότι η Βασιλεία II θα ενισχύσει τη χρηματοοικονομική σταθερότητα. Στο ίδιο συνέδριο ο διοικητής της Τράπεζας της Ισπανίας και πρώην πρόεδρος της Επιτροπής της Βασιλείας Jaime Caruana⁴ προχώρησε ένα βήμα περαιτέρω αναλύοντας τις αναμενόμενες επιπτώσεις της Βασιλείας II στις διάφορες συνιστώσες της σταθερότητας και κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα.

Το άρθρο αυτό εστιάζει στη σχέση του νέου εποπτικού πλαισίου της Βασιλείας II και της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και αποτελεσματικότητας. Ειδικότερα εξετάζει τη συμβολή της Βασιλείας II στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα, όπως η δυνατότητα επιμερισμού του κινδύνου, η διάχυση των πληροφοριών, η εταιρική διακυβέρνηση, η διαχείριση κινδύνων, η δυνατότητα απορρόφησης ζημιών και ο κίνδυνος μετάδοσης κρίσεων.

2. Η Βασιλεία II

Η Βασιλεία II είναι η κωδικοποιημένη ονομασία του νέου πλαισίου κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών που εφαρμόζεται στην Ευρωπαϊκή Ένωση με τις Οδηγίες 2006/48/EC και 2006/49/EC. Το τρέχον πλαίσιο (Βασιλεία I) είχε πολλές θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών καθώς οδήγησε σε αύξηση της κεφαλαιακής τους βάσης. Ήταν όμως ένα τυποποιημένο σύστημα (one size fit all) που επέτρεπε μικρές διαφοροποιήσεις κατά τράπεζα και δεν κάλυπτε τις καινοτομίες που παρουσιάσθηκαν στην αγορά (π.χ. τιτλοποίηση, πιστωτικά παράγωγα). Το πεδίο όμως που δεν κάλυπτε ικανοποιητικά, γεγονός που αποτέλεσε τη βασικότερη αιτία της αναμόρφωσης, ήταν η μη αποτελεσματική διαφοροποίηση του πιστωτικού κινδύνου.

Το νέο πλαίσιο εισάγει ριζικές μεταβολές στον τομέα αυτό και χρησιμοποιεί τη διαβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας ως κριτήριο διαφοροποίησης. Προβλέπει δύο εναλλακτικές προσεγγίσεις για την αποτελεσματική διάκριση της επικινδυνότητας. Με βάση την πρώτη προσέγγιση (τυποποιημένη μέθοδος), η εκτίμηση της επικινδυνότητας εξαρτάται από τις εξωτερικές διαβαθμίσεις, δηλαδή αυτές που δημοσιοποιούν οι εξειδικευμένες εταιρείες

³ Remarks by Ms Susan Schmidt Bies, Member of the Board of Governors of the US Federal Reserve System, at the Central Bank of the Republic of Turkey's International Conference on Financial Stability and Implications of Basel II, Istanbul, 17 May 2005.

⁴ Jaime Caruana: Overview of Basel II and its reflections on financial stability Speech by Mr Jaime Caruana, Governor of the Bank of Spain and Chairman of the Basel Committee on Banking Supervision, at the International Conference on Financial Stability and Implications of Basel II, Central Bank of the Republic of Turkey, Istanbul, 16 May 2005.

αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας (π.χ. Moody's, S&P κ.λπ.). Χρηματοδότηση επιχείρησης με διαβάθμιση AA έχει μικρότερη κεφαλαιακή απαίτηση από τη χρηματοδότηση επιχείρησης με διαβάθμιση BBB. Επίσης, αν η επιχείρηση έχει προσκομίσει καλύμματα ή έχει εγγυήσεις, αυτές, υπό προϋποθέσεις, λαμβάνονται υπόψη. Η προσέγγιση αποτελεί μια βελτίωση της υπάρχουσας κατάστασης αλλά αντιμετωπίζει δύο προβλήματα, την έλλειψη διαβαθμίσεων για μεγάλο αριθμό, κυρίως μικρομεσαίων, επιχειρήσεων και το γεγονός ότι αυξάνει η επιρροή των εταιρειών αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας στην εποπτική προσέγγιση των απαιτούμενων κεφαλαίων.

Εναλλακτικά, οι τράπεζες μπορούν να χρησιμοποιήσουν την προσέγγιση εσωτερικών διαβαθμίσεων αναπτύσσοντας συστήματα διαβάθμισης για τους πιστούχους του χαρτοφυλακίου τους. Σε αυτή την περίπτωση κάθε τράπεζα πρέπει να καθιερώσει ένα σύστημα ταξινόμησης των πιστούχων της σε βαθμίδες επικινδυνότητας. Πρέπει να καθορίσει τις βαθμίδες του συστήματος, τα κριτήρια ταξινόμησης, τη μεθοδολογία της ταξινόμησης και στη συνέχεια για κάθε βαθμίδα πρέπει να υπολογισθεί η πιθανότητα οι πιστούχοι να αθετήσουν τις υποχρεώσεις τους (πιθανότητα αθέτησης υποχρεώσεων, PD) καθώς και η ζημιά που θα υποστεί η τράπεζα σε περίπτωση αθέτησης (ποσοστιαία ζημιά σε περίπτωση αθέτησης LGD). Η πιθανότητα αθέτησης εξαρτάται από την πιστοληπτική ικανότητα του πιστούχου ενώ η ποσοστιαία ζημιά εξαρτάται από τα καλύμματα ή τις εγγυήσεις που έχει λάβει η τράπεζα, καθώς και από το ποσοστό της οφειλής που μπορεί να ανακτηθεί σε περίπτωση ρευστοποίησης των εξασφαλίσεων. Τα απαιτούμενα κεφάλαια υπολογίζονται με βάση το συνδυασμό του ποσοστού αθέτησης και του ποσοστού ανάκτησης, και είναι μεγαλύτερα όσο αυξάνεται η επικινδυνότητα των επενδύσεων.

Εκτός από τον πιστωτικό κίνδυνο, το νέο πλαίσιο απαιτεί κεφάλαια και για το λειτουργικό κίνδυνο που αντιμετωπίζει μία τράπεζα. Ο λειτουργικός κίνδυνος ορίζεται ως ο κίνδυνος εμφάνισης ζημιών που οφείλονται σε μη αποτελεσματικές διαδικασίες, μη αποτελεσματικά συστήματα, τον ανθρώπινο παράγοντα καθώς και εξωτερικά γεγονότα. Τα γεγονότα που επιφέρουν λειτουργικό κίνδυνο μπορεί να είναι μεγάλου αριθμού αλλά μικρής επίδρασης ή μικρού αριθμού αλλά μεγάλης επίδρασης. Η έλλειψη ιστορικών στοιχείων καθώς και η φύση του λειτουργικού κινδύνου καθιστούν την ποσοτικοποίησή του ιδιαίτερα δύσκολη. Το νέο πλαίσιο παρέχει εναλλακτικές προσεγγιστικές μεθόδους που στηρίζονται στον όγκο δραστηριοποίησης και στην επικινδυνότητα διαφόρων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων της τράπεζας.

Ο τρόπος υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων αναλύεται διεξοδικά στον Πυλώνα Ι του νέου πλαισίου. Επίσης σημαντική καινοτομία είναι η διαδικασία εποπτικής αξιολόγησης που περιγράφεται στον Πυλώνα ΙΙ. Κάθε τράπεζα πρέπει να αναπτύξει σύστημα αναγνώρισης, παρακολούθησης και μέτρησης των κινδύνων που δεν καλύπτονται ικανοποιητικά στον Πυλώνα Ι (π.χ. κίνδυνος συγκέντρωσης) ή δεν καλύπτονται καθόλου στον Πυλώνα Ι (π.χ. ο

κίνδυνος επιτοκίου του επενδυτικού χαρτοφυλακίου). Οι εποπτικές αρχές ελέγχουν τις εκτιμήσεις και ανάλογα με τα αποτελέσματα προβαίνουν σε διορθωτικές ενέργειες, μεταξύ των οποίων μπορεί να είναι και η αύξηση των απαιτούμενων κεφαλαίων. Τέλος, ο Πυλώνας III εστιάζεται στην πειθαρχία στις δυνάμεις της αγοράς, η οποία επιτυγχάνεται με τη δημοσιοποίηση στοιχείων για τα χαρακτηριστικά κινδύνου των τραπεζών.

3. Χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα και σταθερότητα

Η έννοια της αποτελεσματικότητας έχει αναλυθεί εκτενώς στη μικροοικονομική θεωρία και αναφέρεται στο είδος της ισορροπίας που προκύπτει όταν η συνολική ζήτηση και προσφορά αντανακλούν ταυτόχρονα ιδιωτικά και κοινωνικά κόστη και οφέλη. Ταυτόσημα, στη χρηματοοικονομική θεωρία ως αποτελεσματικότητα νοείται ο επιμερισμός των διαθέσιμων πόρων μέσω του χρηματοοικονομικού συστήματος στις πιο αποτελεσματικές επενδυτικές ευκαιρίες με το μικρότερο δυνατό κόστος. Αυτό αφορά όλους τους παράγοντες του χρηματοοικονομικού συστήματος, δηλαδή τις επιχειρήσεις διαμεσολάβησης (τράπεζες ή μη τραπεζικούς οργανισμούς που συγκεντρώνουν κεφάλαια), τις αγορές (χρηματαγορές και κεφαλαιαγορές), καθώς και τα συστήματα υποστήριξης της αγοράς (συστήματα εκκαθάρισης, διακανονισμού και πληρωμών).

Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα ενός συστήματος είναι τρεις. Πρώτον, η αποτελεσματικότητα επιμερισμού του κινδύνου μεταξύ των συμμετεχόντων στο σύστημα ούτως ώστε ο καθένας να αναλαμβάνει το μέρος του κινδύνου που έχει τη δυνατότητα να διαχειριστεί. Σημειώνεται ότι ο επιμερισμός δεν είναι μόνο διαστρωματικός αλλά και διαχρονικός. Δεύτερον, η διάχυση των πληροφοριών ώστε αυτές να είναι διαθέσιμες και προσιτές σε όλους και οι αντιθέσεις μεταξύ των οφειλετών και των δανειστών να επιλύονται μέσω της αγοράς. Τρίτον, η ισχυρή εταιρική διακυβέρνηση η οποία θα επιλύει αποτελεσματικά τα προβλήματα εξουσιοδότησης (agency problem) που εμφανίζονται συμβάλλοντας στην αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων. Αν οι εποπτικοί κανόνες είναι σχεδιασμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να ενισχύονται οι τρεις παραπάνω παράγοντες τότε αναμένεται ότι θα ενισχυθεί και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα.

Σε αντίθεση με την αποτελεσματικότητα, η έννοια της σταθερότητας δεν έχει ένα κοινά αποδεκτό ορισμό. Υπάρχουν πολλές οπτικές γωνίες και ο ορισμός που δίνεται κάθε φορά προσπαθεί να καλύψει μια συγκεκριμένη ανάγκη⁵. Για τις ανάγκες του άρθρου θα χρησιμοποιηθεί ένας συμβατικός ορισμός ώστε να μπορούν να αναλυθούν οι επιπτώσεις της Βασιλείας II. Ως χρηματοοικονομική σταθερότητα ορίζεται λοιπόν η ικανότητα του χρηματοοικονομικού συστήματος να αντιστέκεται σε εξωτερικές ή εσωτερικές διαταραχές και να αντιμετωπίζει οικονομικές ανισορροπίες που προκαλούνται, η δε δυνατότητα αυτή πρέπει να καλύπτει το παρόν αλλά και να επεκτείνεται στο μέλλον.

Ορισμένες φορές η έννοια της σταθερότητας γίνεται καλύτερα κατανοητή αν οριστεί η αντίθετη έννοια της «μη σταθερότητας». Η μη σταθερότητα είναι μια αλληλουχία γεγονότων που οδηγεί σε μια κρίση. Η κρίση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές όπως η αύξηση της διακύμανσης στην αγορά, η αδυναμία έκδοσης ή ρευστοποίησης χρεογράφων καθώς και οι πτωχεύσεις τραπεζών. Αν το χρηματοοικονομικό σύστημα είναι εξοπλισμένο με τους κατάλληλους μηχανισμούς απορρόφησης των παραγόντων που οδηγούν σε κρίση τότε μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι το σύστημα διέπεται από χρηματοοικονομική σταθερότητα. Σε αυτή την περίπτωση απομακρύνεται ο κίνδυνος διαταραχών στη διαδικασία διαμεσολάβησης και αποτρέπεται η μη αποτελεσματική κατανομή των αποταμιεύσεων στις πιο αποδοτικές επενδυτικές ευκαιρίες.

Με βάση την παραπάνω ανάλυση οι παράγοντες που επηρεάζουν τη σταθερότητα είναι τρεις. Πρώτον, η αποτελεσματικότητα των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων. Απαιτείται η καθιέρωση συστημάτων μέτρησης της έκθεσης του χρηματοοικονομικού συστήματος σε διάφορες μορφές κινδύνων, ο προσδιορισμός της οικονομικής ευρωστίας του μη χρηματοοικονομικού συστήματος (επιχειρήσεις, νοικοκυριά) καθώς και η σύνδεσή τους με μακροοικονομικές μεταβλητές. Είναι προφανές ότι η ανάλυση εστιάζεται στο σύνολο του χρηματοπιστωτικού τομέα (μακρο-προληπτική ανάλυση) σε αντίθεση με την ανάλυση που εξετάζει σε κάθε μονάδα χωριστά (μικρο-προληπτική ανάλυση). Δεύτερον, η δυνατότητα του τραπεζικού τομέα να απορροφά διαταραχές. Αυτό εξαρτάται από την επάρκεια κεφαλαίων, την αποδοτικότητα και κερδοφορία του συστήματος, την πολιτική προβλέψεων και τη ρευστότητα. Τρίτον, τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσης όπου εξετάζονται οι πηγές μετάδοσης κρίσεων δηλαδή οι διατραπεζικές σχέσεις και οι συσχετίσεις των χαρτοφυλακίων, καθώς και τα προληπτικά μέτρα που συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση της πιθανότητας μετάδοσης.

Ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η χρηματοοικονομική αποτελεσματικότητα είναι διαφορετικές έννοιες, από την ανάλυση των χαρακτηριστικών προκύπτει ότι είναι αλληλένδετες. Προφανώς, ένας υψηλός βαθμός αποτελεσματικότητας συμβάλλει στη σταθερότητα. Παράλληλα, η σταθερότητα είναι μια προϋπόθεση για μια ομαλή και αποδοτική λειτουργία του χρηματοοικονομικού συστήματος. Εντούτοις, ενώ η χρηματοοικονομική σταθερότητα και η αποδοτικότητα είναι σε γενικές γραμμές συμπληρωματικές, η εμπειρία έχει δείξει ότι υπάρχουν επίσης περιπτώσεις στις οποίες οι προσπάθειες να ενισχυθεί η αποτελεσματικότητα μπορούν να υπονομεύσουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Το αντίστροφο μπορεί επίσης να ισχύει⁶.

⁵ Βλέπε Garry J. Schinasi (2006): “Safeguarding Financial Stability: Theory and Practice”, International Monetary Fund, Chapter 5.

⁶ Βλέπε Lucas Papademos opt.

4. Η επίδραση της Βασιλείας II

Στην ενότητα αυτή θα εξετασθεί η επίδραση της Βασιλείας II στους παράγοντες που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα, όπως αναλύθηκαν προηγουμένως.

Επιμερισμός του κινδύνου

Είναι προφανές ότι η ραγδαία αύξηση του μεγέθους και της πολυπλοκότητας της αγοράς πρόσθεσε νέες διαστάσεις στη διαδικασία της χρηματοοικονομικής σταθερότητας και αποτελεσματικότητας. Μία από τις σημαντικότερες καινοτομίες είναι η μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου μέσω τιτλοποίησης απαιτήσεων και χρήσης πιστωτικών παραγώγων. Το νέο πλαίσιο εισάγει για πρώτη φορά ρυθμίσεις για τις τράπεζες που χρησιμοποιούν την τεχνική της τιτλοποίησης για τη μεταφορά του πιστωτικού κινδύνου σε τρίτους και αναγνωρίζει τα πιστωτικά παράγωγα ως τεχνική μείωσης του κινδύνου. Αυτό αναμένεται να βοηθήσει σε ορθότερο επιμερισμό του κινδύνου μέσα στο τραπεζικό σύστημα. Η μεταφορά όμως του πιστωτικού κινδύνου έχει δημιουργήσει νέους φορείς κινδύνου που σε πολλές περιπτώσεις είναι έξω από το τραπεζικό σύστημα και πέρα από τα όρια εφαρμογής της Βασιλείας II. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι οι εταιρείες επενδύσεων υψηλής μόχλευσης (hedge funds), οι οποίες έχουν σημαντικές τοποθετήσεις σε πιστωτικά παράγωγα χωρίς να υπόκεινται σε ρυθμιστικούς κανόνες. Ο επιμερισμός του κινδύνου σε τομείς που βρίσκονται εκτός εποπτικού πλαισίου και ενδεχομένως σε μη κατάλληλους επενδυτές (naïve investors) παραμένει ένα σημείο που είναι δυνατό να αποτελέσει πηγή κινδύνων με αρνητικές επιπτώσεις στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος.

Διάχυση πληροφοριών

Η Βασιλεία II δίνει μεγάλη έμφαση στη διαφάνεια και τη διάχυση των πληροφοριών αφού αφιερώνει ολόκληρο τον τρίτο πυλώνα στην πειθαρχία της αγοράς. Η έννοια της πειθαρχίας στην αγορά δεν είναι καινούρια και μπορεί να αναχθεί στο αόρατο χέρι (invisible hand) του Adam Smith. Στη σύγχρονη χρηματοοικονομική θεωρία παίρνει πιο συγκεκριμένη μορφή και νοείται ως το σύνολο των μέτρων που μπορούν να υιοθετήσουν ομαδικά οι παράγοντες της αγοράς για να «τιμωρήσουν» μια τράπεζα σε περίπτωση υπερβολικής ανάληψης κινδύνων. Η «τιμωρία» μπορεί να εκδηλωθεί ως αποτέλεσμα τιμής (price effect), όπου οι επενδυτές απαιτούν μεγαλύτερη απόδοση για τα ομόλογα της τράπεζας, ως αποτέλεσμα ποσότητας (quantity effect), όπου οι καταθέτες αποσύρουν τα κεφάλαιά τους από την τράπεζα ή ως αποτέλεσμα αξίας (valuation effect), όπου οι παράγοντες της αγοράς οδηγούν σε μείωση την αξία της μετοχής.

Για την επιβολή πειθαρχίας οι παράγοντες της αγοράς πρέπει να έχουν τα κατάλληλα κίνητρα, και το ισχυρότερο κίνητρο είναι η πιθανότητα να υποστούν ζημιά και να απολέσουν κάποια από τα κεφάλαιά τους. Σε αυτή την περίπτωση, για να επιβάλλουν πειθαρχία πρέπει να έχουν τις απαραίτητες πληροφορίες για να αξιολογήσουν μια τράπεζα, την ικανότητα να ερμηνεύσουν κατάλληλα τις πληροφορίες καθώς και την ικανότητα να επηρεάσουν τις αποφάσεις των τραπεζών. Η Βασιλεία II εστιάζεται κυρίως στο πρώτο και αγνοεί τα άλλα δύο. Θεωρεί την πληροφορία ως ομοιογενές αγαθό όπου το περισσότερο είναι πάντα καλύτερο από το λιγότερο και επιβάλλει στις τράπεζες και τις εποπτικές αρχές την υποχρέωση δημοσιοποίησης πολλών πληροφοριών. Όμως η πειθαρχία της αγοράς εξαρτάται και από την ικανότητα της αγοράς να αξιολογεί την οικονομική θέση των τραπεζών καθώς και τη δυνατότητά της να επιβάλλει διορθωτικές ενέργειες που αντανακλούν αυτές τις αξιολογήσεις. Το νέο πλαίσιο αγνοεί τις δύο αυτές παραμέτρους. Πιθανώς σε λιγότερο ώριμες αγορές αυτό να έχει αποσταθεροποιητικές επιπτώσεις.

Εταιρική διακυβέρνηση

Ως εταιρική διακυβέρνηση νοείται το σύνολο των συστημάτων και διαδικασιών που έχουν θεσμοθετηθεί για την επίλυση αντιθέσεων εντός των τραπεζών. Η Επιτροπή της Βασιλείας έχει δημοσιοποιήσει⁷ οκτώ αρχές που οριοθετούν την έννοια της ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης στις τράπεζες. Το νέο πλαίσιο της Βασιλείας II δίνει μεγάλη βαρύτητα στις αρχές αυτές και απαιτεί από τις τράπεζες, ιδίως αυτές που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθόδους μέτρησης και διαχείρισης των κινδύνων, να υιοθετήσουν ένα ισχυρό και αποτελεσματικό σύστημα διακυβέρνησης. Όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς, το διοικητικό συμβούλιο, η διοίκηση, η εσωτερική επιθεώρηση και οι λειτουργίες ελέγχου καλούνται να αναπτύξουν υπευθυνότητες για διαφορετικές πτυχές των συστημάτων. Το διοικητικό συμβούλιο να εγκρίνει τις βασικές πτυχές των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων, η διοίκηση να κατανοεί το σχεδιασμό και τη λειτουργία των συστημάτων, ενώ η εσωτερική επιθεώρηση καλείται να ελέγξει τουλάχιστο μια φορά το χρόνο τις διαδικασίες. Παράλληλα κάθε τράπεζα πρέπει να δημιουργήσει λειτουργίες ελέγχου που θα εξετάζουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των συστημάτων. Τέλος, το νέο πλαίσιο απαιτεί την υλοποίηση συστήματος αναφορών ώστε η πληροφόρηση να φθάνει στα ανώτατα διοικητικά κλιμάκια. Όλα τα παραπάνω συνθέτουν ένα σύστημα ισχυρής εταιρικής διακυβέρνησης καθώς αποτελεί κοινή πεποίθηση ότι καλά συστήματα με κακή εταιρική διακυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσουν πηγές κινδύνου που να επηρεάσουν αρνητικά τη σταθερότητα.

⁷ Basel Committee on Banking Supervision: Enhancing corporate governance for banking organisations, February 2006.

Διαχείριση κινδύνων

Το πλαίσιο της Βασιλείας II έχει δύο κύρια χαρακτηριστικά, παρέχει κίνητρα (incentive-based) και επικεντρώνεται στον κίνδυνο (risk-based). Δίνει κίνητρα για να αναπτυχθούν συστήματα διαχείρισης των κινδύνων και έχει εδραιωθεί η πεποίθηση ότι η Βασιλεία II δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια υποχρέωση προς την εποπτική αρχή αλλά μια ευκαιρία για βελτίωση των συστημάτων διαχείρισης των κινδύνων. Αν οι τράπεζες εκμεταλλευθούν αυτή την ευκαιρία θα καταλήξουν σε καλύτερη αναγνώριση, ποσοτικοποίηση και εκτίμηση του κινδύνου. Οι διαδικασίες αυτές δεν είναι καινούριες αλλά θα γίνουν πιο συστηματοποιημένες και αυστηρές με αποτέλεσμα να μειώνεται η πιθανότητα κακών αποφάσεων αλλά και να υπάρχει ένα σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης το οποίο θα ενεργοποιείται νωρίς και θα λαμβάνονται διορθωτικές ενέργειες. Ιδιαίτερα ωφελημένες αναμένεται να είναι οι λιγότερο εξελιγμένες τράπεζες και οι μεσαίου μεγέθους τράπεζες. Κατ' ουσία, τους παρέχεται δωρεάν ένα ολόκληρο πλαίσιο διαχείρισης κινδύνων το οποίο αν επιχειρούσαν να αναπτύξουν μόνες τους θα απαιτούσε σημαντικούς επενδυτικούς πόρους. Τώρα το σύστημα είναι έτοιμο και καλούνται να στρέψουν τους πόρους στην υλοποίησή του. Γενικά, η συμβολή της Βασιλείας II στη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα μέσω αυτού του παράγοντα είναι αναμφισβήτητη.

Δυνατότητα απορρόφησης ζημιών

Το πλαίσιο της Βασιλείας II υιοθετεί την αρχή ότι οι προβλέψεις καλύπτουν αναμενόμενες ζημιές ενώ τα κεφάλαια μη αναμενόμενες ζημιές. Οι τράπεζες που θα εφαρμόσουν τις εξελιγμένες μεθοδολογίες πρέπει να εκτιμήσουν τις παραμέτρους κινδύνου που τις οδηγούν στον υπολογισμό των αναγκαίων προβλέψεων και κεφαλαίων. Συνεπώς δημιουργείται μια ασπίδα προστασίας η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την απορρόφηση ζημιών χωρίς να κλονισθεί η ευρωστία της τράπεζας. Το θέμα είναι η επάρκεια και η διακύμανση των κεφαλαίων σε σχέση με τις εποπτικές προσδοκίες. Πρόσφατη μελέτη για τις επιπτώσεις της Βασιλείας II κατέληξε στο συμπέρασμα⁸ ότι η A-IRB υποεκτιμά τα κεφάλαια, ενώ η F-IRB τα υπερεκτιμά. Όσον αφορά στη διακύμανση αυτή δεν είναι, σε γενικές γραμμές, εποπτικά αποδεκτή. Η Βασιλεία II εισάγει μεγαλύτερη διακύμανση στα κεφάλαια αλλά παράλληλα προσπαθεί να διατηρήσει σταθερή τη σχέση του κεφαλαίου προς τον αναλαμβανόμενο κίνδυνο.

Περαιτέρω, το ερώτημα που συχνά ανακύπτει είναι ποιους κινδύνους καλύπτουν τα κεφάλαια. Με βάση τη λογική του νέου πλαισίου τα κεφάλαια προορίζονται να καλύψουν μικρο-

⁸ Βλέπε Paul H. Kupiec (2007): "Financial stability and Basel II", Annals of Finance, Special Issue.

οικονομικούς κινδύνους (πιστωτικό κίνδυνο, κίνδυνο αγοράς κ.λπ.), αλλά αγνοούν τους μακροοικονομικούς κινδύνους, δηλαδή τους κινδύνους που δημιουργεί το μακρο-περιβάλλον. Το θέμα είναι ποια μορφή κινδύνων επηρεάζει περισσότερο τη χρηματοοικονομική σταθερότητα και αποτελεσματικότητα. Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από την ευρωστία των μονάδων που το απαρτίζουν και οι μικροοικονομικοί κίνδυνοι έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα, η επίπτωση της Βασιλείας II αναμένεται να είναι θετική. Αν η σταθερότητα του συστήματος εξαρτάται από μακροοικονομικές μεταβλητές και η επίδραση του μακρο-περιβάλλοντος είναι σημαντική τότε η Βασιλεία II έχει μικρή επίπτωση διότι δεν είναι σχεδιασμένη να λαμβάνει υπόψη αυτούς τους κινδύνους.

Κίνδυνος μετάδοσης κρίσεων

Η μετάδοση κρίσεων στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό σύστημα εξαρτάται από το βαθμό συσχέτισης μεταξύ των τραπεζών και από τον τρόπο αντίδρασης των εποπτικών αρχών σε μια κρίση. Η συσχέτιση μεταξύ των τραπεζών, ως αποτέλεσμα της διατραπεζικής αγοράς και των επενδύσεων που υπόκεινται σε κοινούς παράγοντες κινδύνου, δεν λαμβάνεται υπόψη από τη Βασιλεία II και συνεπώς η συμβολή της αναμένεται μικρή. Αντίθετα η Βασιλεία II αναμένεται να βελτιώσει τη δυνατότητα παρέμβασης των εποπτικών αρχών μέσω του Πυλώνα II καθώς και την προβλεπόμενη συνεργασία των εποπτών στα πλαίσια της εποπτείας διασυννοριακών ομίλων. Η συνεργασία αυτή υφίσταται και τώρα αλλά αναμένεται ότι θα ενδυναμωθεί στις περιπτώσεις συστημικά σημαντικών τραπεζών και διασυννοριακής κρίσης ώστε να μειωθεί η πιθανότητα μετάδοσης της κρίσης.

5. Κυκλικότητα

Ένα ιδιαίτερο θέμα που επηρεάζει την επίδραση της Βασιλείας II στη σταθερότητα είναι το θέμα της κυκλικότητας. Είναι γνωστό ότι τα τραπεζικά δάνεια ακολουθούν στενά τον οικονομικό κύκλο και παρουσιάζουν άνοδο σε περιόδους ανοδικού κύκλου και πτώση σε περιόδους ύφεσης. Το θέμα είναι αν η Βασιλεία II επιτείνει αυτή τη συμπεριφορά, δηλαδή έχει προκυκλική (procyclical) επίδραση. Αν συμβαίνει αυτό, τότε σε περιπτώσεις ύφεσης η αύξηση των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα οδηγήσει σε περιορισμό των δανείων, γεγονός που θα επιτείνει την ύφεση με αρνητικές επιπτώσεις στη χρηματοοικονομική σταθερότητα.

Τα απαιτούμενα κεφάλαια με βάση τη Βασιλεία II εξαρτώνται από τις παραμέτρους πιστωτικού κινδύνου, οι οποίες συνήθως αντανakλούν την ιστορική εμπειρία. Τα αποτελέσματα των υποδειγμάτων είναι συνάρτηση των στοιχείων με τα οποία τροφοδοτούνται και συνήθως αυτά δεν μπορούν να είναι προσανατολισμένα στο μέλλον. Το νέο πλαίσιο απαιτεί η εκτίμηση των παραμέτρων να λαμβάνει υπόψη όλες τις φάσεις του οικονομικού κύκλου αλ-

λά αυτό, προς το παρόν, είναι πολύ δύσκολο να υλοποιηθεί. Συνεπώς οι ζημιές που εκτιμώνται απεικονίζουν ιστορική εμπειρία και όχι μελλοντικά γεγονότα. Συνεπώς η Βασιλεία II πιθανόν να δείχνει προκυκλική συμπεριφορά, οι εμπειρικές όμως μελέτες δεν μπορούν να το αποτυπώσουν καθαρά⁹.

Το πρόβλημα αμβλύνεται, εν μέρει, με την υποχρέωση των τραπεζών να διενεργούν ασκήσεις προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (stress testing). Οι ασκήσεις αυτές είναι ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο για λήψη αποφάσεων και άσκηση πολιτικής αλλά δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είναι επίσης προσανατολισμένες στο παρελθόν με δυνατότητα εκτίμησης της ενδεχόμενης ζημιάς. Η μη ενδεχόμενη ζημία δεν μπορεί να εκτιμηθεί, ακριβώς γιατί είναι μη ενδεχόμενη. Όταν η ακραία κατάσταση εξελιχθεί σε κρίση τότε τα κεφάλαια συχνά δεν είναι επαρκή. Συνεπώς ορισμένες φορές τίθεται σε αμφιβολία η δυνατότητα του κεφαλαίου να απορροφήσει μη αναμενόμενες ζημιές σε αντίθεση με τη λογική του πλαισίου της Βασιλείας II.

6. Συμπεράσματα

Η προσπάθεια καθιέρωσης του πλαισίου της Βασιλείας II άρχισε στο τέλος της δεκαετίας του '90 και ολοκληρώθηκε πέντε χρόνια αργότερα. Όλο αυτό το διάστημα υπήρχαν οργανωμένες συζητήσεις για τη θεωρητική υπόσταση καθώς και τον τρόπο υλοποίησής του. Μεγάλο μέρος της τραπεζικής κοινότητας ζυμώθηκε με τις έννοιες που εισήγαγε η Βασιλεία II και σήμερα η συζήτηση επικεντρώνεται σε έννοιες που πριν μερικά χρόνια φαινόταν ξένες και μη εύκολα κατανοητές. Υπό αυτό το πρίσμα ένα μεγάλο μέρος των επιπτώσεων της Βασιλείας II έχει ήδη συντελεστεί. Βεβαίως και η πλήρης εφαρμογή του νέου πλαισίου αναμένεται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ευρωστία των τραπεζών και κατ' επέκταση στη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα ολόκληρου του τραπεζικού συστήματος.

Βεβαίως η σταθερότητα και αποτελεσματικότητα έχει και ορισμένες παραμέτρους που είναι εκτός του πεδίου ανάλυσης της Βασιλείας II. Αυτό δεν σημαίνει ότι η Βασιλεία II δεν είναι επαρκώς και καλά σχεδιασμένη αλλά καταδεικνύει τους περιορισμούς. Ένα εποπτικό πλαίσιο κεφαλαιακών απαιτήσεων, όσο καλά σχεδιασμένο και αν είναι, μπορεί να επηρεάσει μέχρι ενός ορισμένου σημείου τη σταθερότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος. Υπάρχουν θέματα σχετικά με τον επιμερισμό των κινδύνων, τη διάχυση των πληροφοριών, τη δυνατότητα απορρόφησης ζημιών, την κυκλικότητα και τον κίνδυνο μετάδοσης κρίσης που χρήζουν συμπληρωματικών πολιτικών.

⁹ Frank Dierick, Fatima Pires, Martin Scheicher and Kai Gereon Spitzer (2005): "The new Basel capital framework and its implementation in the European Union", ECB Occasional Paper 42.

Τραπεζικά Θέματα

από τη δραστηριότητα της ΕΕΤ

Επιμέλεια:
Χριστίνα Λιβαδά
Γιάννης Παλασάκης
Βασίλης Παναγιωτίδης
Κωνσταντίνος Τασάκος

Λειτουργία και εποπτεία πιστωτικών
ιδρυμάτων

Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Συστήματα πληρωμών

Προστασία καταναλωτή χρηματοπιστωτικών
υπηρεσιών

Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης
εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες
και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Α. Λειτουργία και εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων

Διεθνές επίπεδο

Βασικές αρχές για αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία

Τον Οκτώβριο του 2006 η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία (εφεξής Επιτροπή της Βασιλείας) δημοσίευσε έκθεση με τίτλο «Βασικές αρχές για αποτελεσματική τραπεζική εποπτεία» (Core Principles for Effective Banking Supervision).

Η έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας, η οποία αποτελεί επικαιροποιημένη έκδοχή της ομώνυμης έκθεσής της του 1997, καθορίζει τις ελάχιστες αρχές που πρέπει να εφαρμόζει κάθε χώρα για την ανάπτυξη αποτελεσματικού θεσμικού πλαισίου εποπτείας των τραπεζών, με απώτερο σκοπό τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Πρέπει μάλιστα να επισημανθεί ότι το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει συμπεριλάβει την εν λόγω έκθεση στον κατάλογο των διεθνών προτύπων και κωδίκων για την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, την ορθή εφαρμογή των οποίων ελέγχει ο εν λόγω διεθνής οργανισμός σε συνεργασία με την Παγκόσμια Τράπεζα στο πλαίσιο του Προγράμματος Αξιολόγησης του Χρηματοπιστωτικού Τομέα (Financial Sector Assessment Program) που διενεργεί για κάθε μέλος του.

Η αναθεώρηση των βασικών αρχών κρίθηκε αναγκαία στο μέτρο που από τη χρονική στιγμή της αρχικής έκδοσής τους επήλθαν σημαντικές αλλαγές στο ρυθμιστικό πλαίσιο των τραπεζών, ενώ ταυτόχρονα η εμπειρία από την εφαρμογή τους ανέδειξε επιπρόσθετα ζητήματα που έπρεπε να αντιμετωπιστούν.

Στο αναθεωρημένο κείμενο καθιερώνονται εικοσιπέντε (25) βασικές αρχές σχετικά με τις ακόλουθες θεματικές:

- στόχοι εποπτείας, ανεξαρτησία, εξουσίες των εποπτικών αρχών και διαφάνεια κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους (αρχή 1),
- εύρος των δραστηριοτήτων τις οποίες μπορούν να ασκούν οι τράπεζες, προϋποθέσεις χορήγησης άδειας λειτουργίας των τραπεζών και εξουσίες των εποπτικών αρχών ως προς τον έλεγχο της μετοχικής διάρθρωσης και του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των τραπεζών (αρχές 2-5),
- προληπτική εποπτεία: στην ενότητα αυτή, η οποία είναι και η εκτενέστερη, καθιερώνονται αρχές αναφορικά με την επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες (αρχή 6), την αποτελεσματική οργάνωση των διαδικασιών διαχείρισης κινδύνων (αρχή 7), τη διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου (αρχή 8), τα επισφαλή δάνεια και το σχηματισμό προβλέψεων (αρχή 9), την επιβολή ορίων αναφορικά με τα μεγάλα χρηματοδοτικά ανοίγματα (αρχή 10), τη μεταχείριση των ανοιγμάτων προς συνδεδεμένους πελάτες (αρχή 11), τη διαχείριση του κινδύνου χώρας, του κινδύνου αγοράς, του κινδύνου ρευστότητας, του λειτουργικού κινδύνου και του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων (αρχές 12-16),
- εσωτερικός έλεγχος και αποτροπή της χρησιμοποίησης του τραπεζικού συστήματος για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων (αρχές 17-18),

- τεχνικές άσκησης εποπτείας και υποβολή στοιχείων προς τις εποπτικές αρχές (αρχές 19-21),
- θέματα λογιστικής και γνωστοποίησης στοιχείων (αρχή 22),
- εξουσίες των εποπτικών αρχών και εποπτεία σε ενοποιημένη βάση (αρχές 23-24), και
- διασυννοριακή συνεργασία των εποπτικών αρχών (αρχή 25).

Τον Οκτώβριο του 2006 δημοσιεύτηκε επίσης από την Επιτροπή της Βασιλείας κείμενο στο οποίο παρέχονται διεξοδικές διευκρινίσεις αναφορικά με τη μεθοδολογία που πρέπει να ακολουθείται και τον τρόπο εφαρμογής των ως άνω αρχών από τις εποπτικές αρχές (Core principles methodology).

Έρευνα της Επιτροπής της Βασιλείας για τον κίνδυνο συγκέντρωσης

Το Νοέμβριο του 2006 η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε έρευνα για τον κίνδυνο συγκέντρωσης. Ο κίνδυνος συγκέντρωσης αποτελεί ένα από τα ειδικά θέματα στα οποία θα εστιάζουν οι εποπτικές αρχές στο πλαίσιο των εξουσιών που παρέχονται σε αυτές με τον 2ο Πυλώνα του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας. Στο εν λόγω κείμενο, το οποίο διαμόρφωσε η ομάδα για τον κίνδυνο συγκέντρωσης της Επιτροπής της Βασιλείας,

- καταγράφονται οι τρέχουσες πρακτικές της αγοράς,
- ελέγχεται κατά πόσο οι μεθοδολογικές παραδοχές της Προσέγγισης των Εσωτερικών Διαβαθμίσεων του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα τη μη ορθή αποτίμηση του κινδύνου συγκέντρωσης, και τέλος,
- καταγράφονται βασικά μεθοδολογικά εργαλεία για την ποσοτικοποίηση του κινδύνου συγκέντρωσης.

Κοινοτικό επίπεδο

Κείμενα Κατευθυντήριων Γραμμών της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας σχετικά με την εφαρμογή του δεύτερου πυλώνα του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια

Τον Οκτώβριο του 2006 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε κείμενο κατευθυντήριων γραμμών, στο οποίο καταγράφονται αρχές βέλτιστης πρακτικής αναφορικά με μια από τις θεματικές ενότητες στις οποίες οφείλουν να εστιάζουν οι εποπτικές αρχές κατά τη διενέργεια της διαδικασίας εποπτικής εξέτασης του 2ου Πυλώνα: τον κίνδυνο εισοδήματος επιτοκίων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο (interest income risk).

Στην πρώτη ενότητα του εν λόγω κειμένου καταγράφονται οι τρέχουσες πρακτικές της αγοράς, διαμορφώνεται ορισμός του κινδύνου εισοδήματος επιτοκίων στο τραπεζικό χαρτοφυλάκιο και καταγράφεται το

κοινοτικό πλαίσιο αναφορικά με τη διαχείριση του εν λόγω κινδύνου. Επί του θέματος, επισημαίνεται ότι σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 124 της Οδηγίας 2006/48/EK *«μέτρα θα απαιτούνται στην περίπτωση ιδρυμάτων των οποίων η οικονομική αξία μειώνεται κατά περισσότερο από 20% των ιδίων κεφαλαίων τους ως αποτέλεσμα αιφνίδιας και μη αναμενόμενης μεταβολής των επιτοκίων, το μέγεθος της οποίας καθορίζεται από τις αρμόδιες αρχές και παραμένει το ίδιο για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα»*. Στο κείμενο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας διατυπώνεται ορισμός της έννοιας «αιφνίδιας και μη αναμενόμενης μεταβολής των επιτοκίων». Οι δύο επόμενες ενότητες του κειμένου περιέχουν κατευθυντήριες γραμμές επί του θέματος για τα πιστωτικά ιδρύματα και τις εποπτικές αρχές.

Το έργο της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας για την εφαρμογή του 2ου Πυλώνα του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων συμπληρώθηκε το Δεκέμβριο του ίδιου έτους με τη δημοσίευση του τελικού κειμένου κατευθυντήριων γραμμών για τον κίνδυνο συγκέντρωσης.

Τέλος, στις 14 Δεκεμβρίου 2006 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε, σε συνέχεια σχετικής διαβούλευσης, κείμενο κατευθυντήριων γραμμών αναφορικά με την προσομοίωση καταστάσεων κρίσης (stress testing) στο πλαίσιο του 2ου Πυλώνα του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας. Το εν λόγω κείμενο αποτελείται από τρεις ενότητες, εκ των οποίων στην πρώτη οριοθετείται η έννοια της προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης (stress testing) με έμφαση στις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δεύτερο πυλώνα του νέου πλαισίου κεφαλαιακής επάρκειας, στη δεύτερη καταγράφονται κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής αναφορικά με τη μεθοδολογία της προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης και στην τρίτη παρουσιάζονται οι διαφορετικές μεθοδολογίες προσομοίωσης καταστάσεων κρίσης ανά κίνδυνο (πιστωτικός, αγοράς και ρευστότητας).

Κείμενο Κατευθυντήριων Γραμμών της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας αναφορικά με την ανάθεση δραστηριοτήτων σε εξωτερικούς συνεργάτες

Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός της απουσίας εναρμόνισης επί του θέματος σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Αρχών Τραπεζικής Εποπτείας δημοσίευσε το Δεκέμβριο του 2006, σε συνέχεια σχετικής διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους φορείς, τελικό κείμενο κατευθυντήριων γραμμών αναφορικά με την ανάθεση δραστηριοτήτων σε εξωτερικούς συνεργάτες (Standards on outsourcing). Οι κατευθυντήριες γραμμές βασίζονται στις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές και λαμβάνουν υπόψη τις τρέχουσες διεθνείς και ευρωπαϊκές νομοθετικές εξελίξεις. Ειδικότερα, με στόχο τη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού, λαμβάνεται μέριμνα ώστε μέσω αυτών να διασφαλιστεί σύγκλιση με τις σχετικές διατάξεις των εκτελεστικών μέτρων της Οδηγίας 2004/39/EK για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID).

Ενσωμάτωση στο ελληνικό δίκαιο των τεχνικού χαρακτήρα διατάξεων του νέου πλαισίου για την κεφαλαιακή επάρκεια των πιστωτικών ιδρυμάτων (Basel II)

Η διαδικασία ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2006/48/ΕΚ σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας πιστωτικών ιδρυμάτων και 2006/49/ΕΚ για την επάρκεια των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων επενδύσεων και των πιστωτικών ιδρυμάτων έχει ξεκινήσει από το Μάιο του 2006. Λόγω του μεγάλου όγκου των εν λόγω Οδηγιών και του ιδιαίτερα τεχνικού χαρακτήρα πολλών διατάξεών τους, στο πλαίσιο της νομοπαρασκευαστικής επιτροπής που ανέλαβε την εκπόνηση του νόμου με τον οποίο θα επέλθει η ενσωμάτωση, αποφασίστηκε ο νόμος να περιέχει τις μείζονος σημασίας διατάξεις και οι τεχνικού χαρακτήρα διατάξεις να ενσωματωθούν με Πράξεις Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος και Αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Στο πλαίσιο αυτό, η Τράπεζα της Ελλάδος έχει μέχρι στιγμής θέσει σε διαβούλευση πέντε σχέδια Πράξεων Διοικητή (εφεξής ΠΔ/ΤΕ) επί των εξής θεμάτων:

- εφαρμογή της Τυποποιημένης Προσέγγισης υπολογισμού σταθμισμένων κατά κίνδυνο ανοιγμάτων (υπό α),
- ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου (υπό β),
- εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά κίνδυνο ανοιγμάτων (υπό γ),
- ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων (υπό δ), και
- υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών (υπό ε).

(α) Εφαρμογή της Τυποποιημένης Προσέγγισης υπολογισμού σταθμισμένων κατά κίνδυνο ανοιγμάτων

Το εν λόγω σχέδιο ΠΔ/ΤΕ περιλαμβάνει τις διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ αναφορικά με την εφαρμογή της Τυποποιημένης Προσέγγισης υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρα 78-83 και Παράρτημα VI). Επιπρόσθετα, στο εν λόγω σχέδιο περιλαμβάνονται οι διατάξεις που αφορούν τις Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου, τις οποίες επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν τα πιστωτικά ιδρύματα που υιοθετούν την Τυποποιημένη Προσέγγιση.

Η ΕΕΤ στο κείμενο παρατηρήσεών της εστίασε σε θέματα που αφορούσαν διατάξεις ελάχιστης εναρμόνισης και άπτονταν διακριτικών ευχερειών της Τράπεζας της Ελλάδος, καθώς επίσης και σε ζητήματα ερμηνευτικής φύσης με γνώμονα τη διασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού με τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε άλλα κράτη-μέλη.

(β) Ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι λειτουργικού κινδύνου

Στο εν λόγω σχέδιο ΠΔ/ΤΕ ενσωματώνονται οι διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ αναφορικά με τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων έναντι του Λειτουργικού Κινδύνου (Οδηγία 2006/48/ΕΚ, άρθρα 102-105 και Παράρτημα Χ). Στο σχέδιο προσδιορίζεται ο τρόπος υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων με τη Μέθοδο του Βασικού Δείκτη, την Τυποποιημένη Μέθοδο και τις Εξελιγμένες Μεθόδους Μέτρησης Λειτουργικού Κινδύνου.

Στο κείμενο παρατηρήσεων της η ΕΕΤ έθιξε, μεταξύ άλλων, τρία βασικά ζητήματα:

- την ταξινόμηση των δραστηριοτήτων στην Τυποποιημένη Μέθοδο,
- τον τρόπο χειρισμού των προβλέψεων για λειτουργικούς κινδύνους, και
- τις προϋποθέσεις αναγνώρισης των ασφαλιστήριων συμβολαίων ως τεχνικής μείωσης του λειτουργικού κινδύνου.

(γ) Εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά κίνδυνο ανοιγμάτων

Το τρίτο σχέδιο ΠΔ/ΤΕ αφορά την εφαρμογή της Προσέγγισης Εσωτερικών Διαβαθμίσεων για τον υπολογισμό των σταθμισμένων κατά κίνδυνο ανοιγμάτων συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων, οι οποίες αφορούν τις Τεχνικές Μείωσης Πιστωτικού Κινδύνου που μπορούν να εφαρμοστούν στο πλαίσιο αυτής της μεθόδου.

Στο κείμενο παρατηρήσεων της η ΕΕΤ έδωσε έμφαση σε θέματα ποσοτικοποίησης του πιστωτικού κινδύνου (λ.χ. συλλογή στοιχείων LGD από τα πιστωτικά ιδρύματα που υιοθετούν τη θεμελιώδη προσέγγιση), τη μεταχείριση των μεριδίων Οργανισμών Συλλογικών Επενδύσεων Κινητών Αξιών (ΟΣΕΚΑ), τα κριτήρια ενεργοποίησης της αθέτησης υποχρέωσης στην περίπτωση πιστώσεων με τη μορφή αλληλόχρεου λογαριασμού, την έννοια της «τεχνικής καθυστέρησης», το κριτήριο της ουσιαστικής χρησιμοποίησης του συστήματος διαβάθμισης (use test) και τη μεταχείριση των ποσών αναμενόμενης ζημίας. Τέλος, η ΕΕΤ ζήτησε την αναγνώριση των θετικών αποτελεσμάτων του συμφητισμού στοιχείων εντός ισολογισμού με τη συμπερίληψή του στην κατηγορία των τεχνικών χρηματοδοτούμενης πιστωτικής προστασίας.

(δ) Ίδια κεφάλαια των πιστωτικών ιδρυμάτων

Με το σχέδιο ΠΔ/ΤΕ αναφορικά με τον ορισμό των ιδίων κεφαλαίων για σκοπούς κεφαλαιακής επάρκειας των πιστωτικών ιδρυμάτων ενσωματώνονται οι σχετικές με τα ίδια κεφάλαια διατάξεις της Οδηγίας 2006/48/ΕΚ και 2006/49/ΕΚ, ενώ επιπλέον κωδικοποιούνται σε ενιαίο κείμενο οι λοιπές διατάξεις που άπτονται του πλαισίου εκπλήρωσης κεφαλαιακών απαιτήσεων (διπλή μόχλευση, εποπτικά φίλτρα στα στοιχεία που προκύπτουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, μεταχείριση υβριδικών κεφαλαίων).

Στο κείμενο παρατηρήσεων της η ΕΕΤ ζήτησε πρόσθετες διευκρινίσεις αναφορικά με τη μεταχείριση των ενδιάμεσων κερδών, των ενσώματων πάγιων περιουσιακών στοιχείων (επενδυτικά και ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα), των προβλέψεων από τις τράπεζες οι οποίες θα υιοθετήσουν την Τυποποιημένη Προσέγγιση, των call options, των «δικαιωμάτων μειοψηφίας» και του ποσού των συναλλαγματικών διαφορών (χρεωστικών ή πιστωτικών) που προκύπτουν από τη μετατροπή σε εγχώριο νόμισμα των ενοποιούμενων για εποπτικούς λόγους θυγατρικών εξωτερικού.

(ε) Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών

Με το σχέδιο ΠΔ/ΤΕ για την εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν τον υπολογισμό κεφαλαιακών απαιτήσεων για τον κίνδυνο αγοράς του χαρτοφυλακίου συναλλαγών ενσωματώνονται στο ελληνικό δίκαιο οι σχετικές διατάξεις της Οδηγίας 2006/49/ΕΚ. Οι σημαντικότερες αλλαγές που επιφέρει η εν λόγω πράξη αφορούν:

- τις προϋποθέσεις συμπερίληψης στοιχείων στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών,
- τον τρόπο υπολογισμού κεφαλαιακών απαιτήσεων για θέσεις σε μερίδια ΟΣΕΚΑ στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών,
- την καθιέρωση πρόσθετων κριτηρίων για την αναγνώριση εσωτερικού υποδείγματος για τον ειδικό κίνδυνο θέσης, και
- την απλοποίηση της διαδικασίας για την εποπτική αναγνώριση του εσωτερικού υποδείγματος.

Στο κείμενο παρατηρήσεων της η ΕΕΤ ζήτησε ιδίως διευκρινίσεις για διάφορα επιμέρους ζητήματα, ενώ με στόχο τη διασφάλιση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων με τα πιστωτικά ιδρύματα που εδρεύουν σε άλλα κράτη-μέλη, ζητήθηκε η απόλυτη εναρμόνιση με τις αντίστοιχες κοινοτικές διατάξεις σε όποια σημεία κρίθηκε ότι εισάγονταν αυστηρότερες ρυθμίσεις.

Β. Λειτουργία και εποπτεία κεφαλαιαγορών

Κοινοτικό επίπεδο

Εργασίες της CESR σε σχέση με την Οδηγία 2004/39/EK για τις Αγορές Χρηματοπιστωτικών Μέσων (MiFID Level 3 Work)

Σε συνέχεια της έκδοσης της Οδηγίας 2004/39/EK για τις αγορές χρηματοπιστωτικών μέσων (MiFID) και την έκδοση των εκτελεστικών μέτρων (επίπεδο 2) που αφορούν συγκεκριμένους τομείς που ρυθμίζονται από την MiFID, στις 2 Νοεμβρίου 2006 η CESR (the Committee of European Securities Regulators – Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ρυθμιστικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών) ανακοίνωσε την υιοθέτηση του προγράμματος εργασιών της αναφορικά με τις εργασίες στο επίπεδο 3 της διαδικασίας Lamfalussy σε σχέση με την εν λόγω Οδηγία (MiFID Level 3 Work).

Σύμφωνα με το σχετικό Δελτίο Τύπου, η CESR σκοπεύει να δώσει προτεραιότητα σε εργασίες που θα έχουν επίπτωση στις διαδικασίες και τα συστήματα των επηρεαζόμενων εταιρειών, στη διασυννοριακή παροχή επενδυτικών υπηρεσιών, στις απαιτήσεις για την τήρηση αρχείων και στην υποβολή αναφορών για συναλλαγές, σε ζητήματα δηλαδή, η ρύθμιση των οποίων θα συμβάλει στην καλύτερη προσαρμογή των συμμετεχόντων στην αγορά στις επιταγές της κοινοτικής νομοθεσίας.

Με βάση το πρόγραμμα αυτό, το οποίο αναμένεται να ολοκληρωθεί μέχρι το Μάρτιο του 2007, η CESR έχει ξεκινήσει τις εργασίες της με την πρόσκληση για δημόσια διαβούλευση στα κάτωθι ζητήματα:

(α) Απαιτήσεις για την τήρηση αρχείων

Σύμφωνα με το άρθρο 13, παρ. 6 της MiFID, κάθε επιχείρηση επενδύσεων οφείλει να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να καταγράφονται όλες οι υπηρεσίες που παρέχει και οι συναλλαγές που εκτελεί κατά τρόπο που να επιτρέπει στην αρμόδια αρχή να ελέγχει τη συμμόρφωσή της με τις απαιτήσεις της MiFID και, ιδίως, με τις υποχρεώσεις της έναντι των πελατών της και των δυνητικών πελατών της.

Το άρθρο 51, παρ. 3 της Οδηγίας 2006/73/EK ορίζει ότι κάθε αρμόδια αρχή καταρτίζει και τηρεί ενδεικτικό κατάλογο των ελάχιστων αρχείων που πρέπει να τηρούν οι επιχειρήσεις επενδύσεων προς συμμόρφωση με τον ανωτέρω κανόνα της MiFID.

Θεωρώντας ότι η κοινή προσέγγιση σχετικά με τον κατάλογο των αρχείων που θα πρέπει να τηρούν οι επιχειρήσεις επενδύσεων θα ωφελήσει τόσο τους επενδυτές όσο και τις αγορές, η CESR έθεσε σε δημόσια διαβούλευση σχέδιο σύστασης προς τα μέλη της που περιλαμβάνει τον κατάλογο με τα ελάχιστα αρχεία την τήρηση των οποίων θα πρέπει να ελέγχουν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές κατ' επιταγή των ανωτέρω αναφερόμενων νομοθετικών κανόνων. Σημειώνεται, πάντως, ότι ο κατάλογος αυτός δεν αναφέρεται στο ελάχιστο περιεχόμενο των αρχείων, αλλά στον ελάχιστο αριθμό των απαιτούμενων σύμφωνα με την MiFID αρχείων.

Η διαβούλευση επί του εν λόγω κειμένου έληξε στις 27 Νοεμβρίου 2006 και στην ιστοσελίδα της CESR είναι διαθέσιμες οι παρατηρήσεις των φορέων της αγοράς.

Η ΕΕΤ συμφωνεί καταρχήν με την προσέγγιση της CESR στο ζήτημα αυτό καθώς και με το περιεχόμενο του καταλόγου, θεωρεί όμως ότι η έννοια του ελάχιστου περιεχομένου του σχετικού καταλόγου μπορεί να οδηγήσει ορισμένα κράτη-μέλη να απαιτήσουν την τήρηση πρόσθετων αρχείων, γεγονός που αναμένεται να δημιουργήσει προβλήματα στην ενιαία εφαρμογή της MiFID.

(β) Δημοσίευση και ενοποίηση στοιχείων αναφορικά με τις διατάξεις για τη διαφάνεια της αγοράς

Με την MiFID διασπάται η αρχή της συγκέντρωσης των συναλλαγών και των πληροφοριών σχετικά με τις συναλλαγές αυτές σε έναν, κατά κανόνα, τόπο διαπραγμάτευσης και ενθαρρύνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ διαφορετικών τόπων διαπραγμάτευσης (οργανωμένες αγορές, πολυμερείς μηχανισμοί διαπραγμάτευσης, συστηματικοί εσωτερικοποιητές, συναλλαγές OTC). Προκειμένου να υποστηρίξει τη σωστή διαμόρφωση τιμών αλλά και να ενισχύσει την προστασία των επενδυτών εντός του νέου αυτού περιβάλλοντος, η MiFID εισάγει ενιαίους κανόνες διαφάνειας αναφορικά με τις προ- και μετα-συναλλακτικές πληροφορίες και στοιχεία.

Με γνώμονα τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της δημοσίευσης των προ- και μετα-συναλλακτικών πληροφοριών και στοιχείων καθώς και την ενοποίηση αυτών, τα μέλη της CESR σκοπεύουν να προχωρήσουν στη διαμόρφωση κατευθυντήριων οδηγιών σχετικά με τους μηχανισμούς δημοσίευσης των στοιχείων που απαιτούνται (συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ιστοσελίδων), τη διαθεσιμότητά τους και τα σχετικά πρότυπα.

Πιο συγκεκριμένα, τα ζητήματα που θίγει το κείμενο που δόθηκε προς διαβούλευση αφορούν τις ακόλουθες θεματικές:

- καταλογισμός ευθύνης για τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις της MiFID για τη δημοσίευση των στοιχείων διαφάνειας,
- παροχή υπηρεσιών σχετικά με τη δημοσίευση στοιχείων από τρίτα πρόσωπα στις επιχειρήσεις επενδύσεων,
- χρόνος δημοσίευσης των μετα-συναλλακτικών πληροφοριών,
- διαθεσιμότητα των στοιχείων εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- ορισμός του σημείου ολοκλήρωσης της συναλλαγής για τους σκοπούς της δημοσίευσης των μετα-συναλλακτικών πληροφοριών,
- ενοποίηση της πληροφόρησης,
- ποιότητα της πληροφόρησης,
- εναλλακτικές μέθοδοι δημοσίευσης σε περίπτωση ανάγκης,
- χρήση ιστοσελίδων ως μεθόδου δημοσίευσης,
- εντοπισμός των πηγών πληροφόρησης σε περίπτωση που αυτές δεν είναι ευρέως γνωστές,

- ενοποίηση προτύπων δημοσίευσης των στοιχείων, και
- τροποποιήσεις ήδη δημοσιευμένων στοιχείων.

Η διαβούλευση έληξε στις 27 Νοεμβρίου 2006 και στην ιστοσελίδα της CESR είναι διαθέσιμες οι παρατηρήσεις των φορέων της αγοράς.

(γ) Χρήση προτύπων κατά τη γνωστοποίηση συναλλαγών

Κατ' επιταγή του άρθρου 25 της MiFID, από 1ης Νοεμβρίου 2007 οι επιχειρήσεις επενδύσεων θα είναι υποχρεωμένες να γνωστοποιούν τις συναλλαγές τους στις αρμόδιες αρχές.

Σημαντικό στοιχείο για την αποτελεσματικότητα του νέου αυτού συστήματος γνωστοποιήσεων είναι και η ανταλλαγή των εκθέσεων γνωστοποιήσεων μεταξύ των εποπτικών αρχών μελών της CESR. Η CESR έχει εντοπίσει τα πρότυπα εκείνα που διευκολύνουν την εν λόγω ανταλλαγή μεταξύ των μελών της, η επίτευξη δε αποτελεσματικής γνωστοποίησης των συναλλαγών από τις επιχειρήσεις επενδύσεων θα πρέπει να στηρίζεται σε πρότυπα που θα είναι συμβατά με αυτά που χρησιμοποιούνται εσωτερικά από τις εποπτικές αρχές.

Η CESR έθεσε το ζήτημα των κοινών προτύπων σε δημόσια διαβούλευση που λήγει στις 15 Ιανουαρίου 2007, διοργανώνοντας ταυτόχρονα ανοιχτή ακρόαση για τους φορείς της αγοράς στις 8 Ιανουαρίου 2007.

(δ) Αντιπαροχές

Σύμφωνα με το άρθρο 19, παρ. 1 της MiFID, κατά την παροχή επενδυτικών ή παρεπόμενων υπηρεσιών οι επιχειρήσεις επενδύσεων θα πρέπει να ενεργούν με εντιμότητα, δικαιοσύνη και επαγγελματισμό ώστε να εξυπηρετούνται με τον καλύτερο τρόπο τα συμφέροντα των πελατών τους. Επιπλέον, το άρθρο 26 της Οδηγίας 2006/73/EK με τον τίτλο «αντιπαροχές» ορίζει υπό ποιες προϋποθέσεις η καταβολή ή λήψη οποιασδήποτε αμοιβής ή προμήθειας ή άλλου χρηματικού οφέλους θα θεωρείται ότι συνάδει με τον ορθό τρόπο παροχής υπηρεσιών που προβλέπεται στο άρθρο 19, παρ. 1 της MiFID.

Έχοντας ως τελικό σκοπό την έκδοση σύστασης προς τα μέλη της για την κοινή εφαρμογή του άρθρου 26 της Οδηγίας 2006/73/EK, στις 22 Δεκεμβρίου 2006 η CESR έθεσε σε δημόσια διαβούλευση σχετικό κείμενο που περιέχει προτάσεις και ερωτήσεις προς τους φορείς της αγοράς. Το κείμενο διαβούλευσης διαλαμβάνει κυρίως τα εξής:

- περιέχει γενική εξήγηση της λειτουργίας των όρων και προϋποθέσεων που θέτει το άρθρο 26 της Οδηγίας 2006/73/EK και περιγράφει τη σχέση του με την έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων,
- περιγράφει τις ομοιότητες και διαφορές με το άρθρο 21 της Οδηγίας 2006/73/EK, όπου και εκεί γίνεται αναφορά σε αντιπαροχές σε σχέση με τη σύγκρουση συμφερόντων,
- αναφέρει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες αμοιβή ή άλλο όφελος που καταβάλλεται σε ή παρέχεται από τρίτο πρόσωπο δεν θα θεωρείται απαγορευμένη αντιπαροχή σύμφωνα με το άρθρο 26 της Οδηγίας 2006/73/EK, παρέχοντας και μία σειρά σχετικών παραδειγμάτων προς το σκοπό της καλύτερης κατανόησης της προσέγγισης της CESR στο θέμα,
- εκθέτει ορισμένα ζητήματα που αφορούν την προηγούμενη γνωστοποίηση στον πελάτη των επίμαχων αμοιβών και παροχών τρίτων προσώπων σύμφωνα με το άρθρο 26 της Οδηγίας 2006/73/EK,

- ερευνά το ζήτημα των συνδεδεμένων αντιπροσώπων και της πληρωμής τους μέσα από το πρίσμα της εφαρμογής του άρθρου 26 της Οδηγίας 2006/73/EK,
- ερευνά το ζήτημα της συγκέντρωσης επί μέρους αμοιβών σε μία συνολική αμοιβή (bundling arrangements), καθώς και την ενσωμάτωση στην αντιπαροχή του κόστους άλλων υπηρεσιών που παρέχονται από το λήπτη στον καταβάλλοντα την εν λόγω αμοιβή (softing arrangements).

Η καταληκτική ημερομηνία της δημόσιας διαβούλευσης έχει οριστεί για τις 9 Φεβρουαρίου 2007.

(ε) Λειτουργία του «ευρωπαϊκού διαβατηρίου» σύμφωνα με την MiFID

Όπως προκύπτει και από το πρόγραμμα εργασιών της, η CESR δίνει προτεραιότητα στα στοιχεία εκείνα της MiFID που άπτονται της λειτουργίας του «ευρωπαϊκού διαβατηρίου» των επιχειρήσεων επενδύσεων, ιδιαίτερα δε αυτών που αφορούν τις σχέσεις των αρμοδίων αρχών του κράτους-μέλους καταγωγής και του κράτους-μέλους υποδοχής κατά το στάδιο της αδειοδότησης και κατά την εποπτεία και παρακολούθηση της παροχής υπηρεσιών των υποκαταστημάτων, τις μεταβατικές διατάξεις και τις διασυννοριακές δραστηριότητες των συνδεδεμένων αντιπροσώπων.

Σε σχέση με τα ανωτέρω, στις 15 Δεκεμβρίου 2006 η CESR έθεσε σε δημόσια διαβούλευση κείμενο που περιέχει τις προτάσεις της και ερωτήματα προς τους φορείς της αγοράς αναφορικά με τις διαδικασίες γνωστοποίησης των άρθρων 31 (ελευθερία παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και δραστηριοτήτων) και 32 (εγκατάσταση υποκαταστήματος) της MiFID και τις παραμέτρους συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων αρχών του κράτους-μέλους καταγωγής και του κράτους-μέλους υποδοχής, προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματική εποπτεία των διασυννοριακών δραστηριοτήτων.

Οι βασικοί στόχοι του εν λόγω κειμένου διαβούλευσης είναι οι εξής:

- η μέγιστη εναρμόνιση των διαδικασιών γνωστοποίησης,
- η ενιαία ερμηνεία των άρθρων 31 και 32 της MiFID, κυρίως αναφορικά με το χρόνο έναρξης παροχής υπηρεσιών στο κράτος-μέλος υποδοχής (άρθρο 31 παρ. 3) και την εγκατάσταση υποκαταστήματος (32 παρ. 6),
- ο λειτουργικός και αποτελεσματικός διαχωρισμός των αρμοδιοτήτων των αρμοδίων αρχών του κράτους-μέλους καταγωγής και του κράτους-μέλους υποδοχής προς το σκοπό της αποτελεσματικότερης εποπτείας της διασυννοριακής δραστηριότητας, ενόψει, ιδιαίτερα, της κατάργησης από την MiFID της επίκλησης του γενικού συμφέροντος από τις αρμόδιες αρχές του κράτους-μέλους υποδοχής για την εποπτεία ορισμένων δραστηριοτήτων στο έδαφός της,
- η παροχή διευκρινίσεων σχετικά με την εποπτεία της διασυννοριακής δραστηριοποίησης μέσω συνδεδεμένων αντιπροσώπων, της διασυννοριακής δραστηριοποίησης των Πολυμερών Μηχανισμών Διαπραγμάτευσης και των γραφείων αντιπροσώπησης,
- η ομαλή μετάβαση από το καθεστώς αδειοδότησης και εποπτείας που προβλεπόταν στην Οδηγία 93/22/EK (ISD) στο νέο καθεστώς της MiFID, και
- η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των αρμοδίων εποπτικών αρχών με την υπογραφή σχετικού πρωτοκόλλου εντός του πρώτου τριμήνου 2007.

Η καταληκτική ημερομηνία της δημόσιας διαβούλευσης έχει οριστεί για τις 9 Φεβρουαρίου 2007.

Πρόταση Οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά

Η έγκαιρη και ομοιόμορφη ενσωμάτωση των διατάξεων της Οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στο εσωτερικό δίκαιο των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας των σχημάτων κίνησης κεφαλαίων (μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις) που αναπτύσσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC). Ειδικά στην περίπτωση του σχήματος για τις πανευρωπαϊκές άμεσες χρεώσεις είναι ιδιαίτερα σημαντική η διασφάλιση συνθηκών ασφάλειας δικαίου και διαμόρφωσης κοινών κανόνων προστασίας των καταναλωτών, δεδομένου ότι μέχρι σήμερα το συγκεκριμένο μέσο πληρωμής παρέχεται μόνο σε εθνικό επίπεδο και διέπεται αποκλειστικά από εθνικούς κανόνες.

Κατά τη διάρκεια του τελευταίου τριμήνου του 2006 δεν επιτεύχθηκε η ψήφιση της Οδηγίας για τις υπηρεσίες πληρωμών στην εσωτερική αγορά. Στα τέλη Νοεμβρίου, το Συμβούλιο Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων (Συμβούλιο ECOFIN) ζήτησε από τη Γερμανική Προεδρία να εντείνει τις προσπάθειές της προκειμένου να ψηφιστεί η Οδηγία εντός του πρώτου εξαμήνου του 2007. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη το χρονικό διάστημα που θα μεσολαβήσει από την ψήφιση της Οδηγίας έως την ενσωμάτωση των διατάξεων της στο δίκαιο των κρατών-μελών, θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι η εν λόγω Οδηγία δεν θα έχει ενσωματωθεί στις έννομες τάξεις των κρατών-μελών έως την 31η Δεκεμβρίου 2007, όπως είχε αρχικά προγραμματιστεί.

Προετοιμασία μετάπτωσης των πιστωτικών ιδρυμάτων στο σύστημα TARGET2

Η προετοιμασία των κοινοτικών πιστωτικών ιδρυμάτων για τη μετάπτωση στο νέο σύστημα πληρωμών TARGET2 συνεχίστηκε ομαλά κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2006. Στο παρόν στάδιο όλες οι κεντρικές τράπεζες της ευρωζώνης έχουν επιβεβαιώσει τη συμμετοχή τους στην κοινή πλατφόρμα του TARGET2.

Ως ημερομηνία έναρξης των εν λόγω λειτουργιών έχει οριστεί η 19η Νοεμβρίου 2007. Τα κράτη-μέλη θα μεταβούν στο νέο σύστημα πληρωμών κατά ομάδες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους. Το Ευρωσύστημα έχει επιλέξει η μετάπτωση στο TARGET2 να επιτρέπει ευελιξία στο χρόνο σύνδεσης με την κοινή πλατφόρμα (SSP), προκειμένου να ικανοποιηθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι ανάγκες των πιστωτικών ιδρυμάτων, των συστημάτων συμψηφισμού και διακανονισμού χρεογράφων και των κεντρικών τραπεζών. Η χρονική στιγμή σύνδεσης της Τράπεζας της Ελλάδος στην κοινή πλατφόρμα έχει οριστεί για την 19η Μαΐου 2008.

Στις 10 Νοεμβρίου 2006 πραγματοποιήθηκε συνάντηση στην Τράπεζα της Ελλάδος με αντικείμενο την αξιολόγηση της προετοιμασίας των ελληνικών τραπεζών. Η αξιολόγηση θα λαμβάνει υπόψη θέματα, όπως η οργάνωση έργου, η πορεία προετοιμασίας των υποδομών, οι εσωτερικές διαδικασίες, οι δοκιμές και θέ-

ματα μετάπτωσης. Ειδικά υπογραμμίστηκε από την Τράπεζα της Ελλάδος η σημασία που πρέπει να αποδίδεται σε θέματα, όπως η εσωτερική οργάνωση, ο προσδιορισμός των αλλαγών σε επίπεδο υλικού εξοπλισμού και λογισμικού (h/w, s/w), οι προσαρμογές συστημάτων (εσωτερικά/με εξωτερική βοήθεια) και η εκπαίδευση των υπαλλήλων.

Στις 21 Νοεμβρίου 2006 δημοσιεύτηκε επίσης η τρίτη Έκθεση Προόδου για το TARGET2. Στην Έκθεση καταγράφονται οι θέσεις της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στα εξής βασικά ζητήματα:

- τιμολόγηση υπηρεσιών,
- νομικά θέματα,
- πλαίσιο συνέχισης εργασιών σε έκτακτες περιστάσεις,
- πλαίσιο δοκιμών, και
- διαδικασία μετάπτωσης στο νέο σύστημα.

Τέλος, το Δεκέμβριο του 2006, σε συνέχεια σχετικού αιτήματος των χρηστών το Ευρωσύστημα δημοσίευσε αποσπάσματα από την υπό εκπόνηση νέα έκδοση των UDFS (Book 1 version 2.2) για το TARGET2. Ειδικότερα τα εν λόγω κείμενα αφορούν τις τεχνικές πληροφορίες αναφορικά με τη χρήση κωδικών στα μηνύματα MT 900/910 και την επικαιροποιημένη λίστα error codes.

Η άποψη του Ευρωσυστήματος σχετικά με τον SEPA για τις κάρτες

Στις 20 Νοεμβρίου 2006, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε την έκθεση προόδου για την υλοποίηση του SEPA στις κάρτες πληρωμών με τίτλο «Η άποψη του Ευρωσυστήματος σχετικά με τον SEPA για τις κάρτες». Η έκθεση προόδου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, ως κείμενο υψηλής πολιτικής σημασίας για την αγορά των καρτών πληρωμής πανευρωπαϊκά, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από όλες τις τράπεζες στο πλαίσιο διαμόρφωσης της μελλοντικής πολιτικής τους.

Σύμφωνα με τις απόψεις που εκφράζονται στην έκθεση προόδου, ο SEPA για τις κάρτες θα πρέπει να έχει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- οι καταναλωτές θα μπορούν να επιλέγουν μεταξύ ποικίλων ανταγωνιστικών συστημάτων καρτών που θα προσφέρονται από τα τερματικά που βρίσκονται στα σημεία πώλησης (point-of-sale – POS),
- η αγορά καρτών, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων υπηρεσιών και υποδομών, θα είναι ανταγωνιστική, αξιόπιστη και αποδοτική ως προς το κόστος,
- οι έμποροι θα μπορούν να αποδέχονται απρόσκοπτα πληρωμές με κάρτες που είναι συμβατές με το Πλαίσιο του SEPA για τις κάρτες (SEPA Cards Framework – SCF).

Με στόχο την επίτευξη των ανωτέρω, το Ευρωσύστημα προτείνει λύσεις για την επίλυση διαφόρων ζητημάτων και προκλήσεων. Ειδικότερα:

- Επισημαίνει την ανάγκη δημιουργίας ενός ευρωπαϊκού σχήματος καρτών, το οποίο θα λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς τα διεθνή σχήματα καρτών VISA και MasterCard.
- Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να ανακοινώσει το συντομότερο δυνατόν την πολιτική της σχετικά με τις διατραπεζικές προμήθειες, αφού η ανακοίνωση αυτή θα δώσει σαφείς κατευθύνσεις στις τράπεζες και τα συστήματα που επιδιώκουν να αναπτύξουν διατηρήσιμα επιχειρηματικά μοντέλα για τον SEPA. Για το σκοπό της εξασφάλισης ίσων όρων ανταγωνισμού, οι αποφάσεις των ευρωπαϊκών και εθνικών αρχών ανταγωνισμού θα πρέπει να είναι ευθυγραμμισμένες, ενώ θα πρέπει να υιοθετηθεί μια συνεπής στάση σε ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Σε περίπτωση που η πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής διαφέρει σημαντικά από την κατάσταση που επικρατεί σήμερα, θα πρέπει να προβλεφθεί επαρκής χρόνος προσαρμογής, προκειμένου να αποφευχθούν διαταραχές στην αγορά.
- Ο ανταγωνισμός θα πρέπει να υφίσταται σε τρία επίπεδα:
 - (α) μεταξύ της εκδότριας τράπεζας και της τράπεζας που αποδέχεται συναλλαγές με κάρτα,
 - (β) μεταξύ των συστημάτων καρτών, και
 - (γ) κατά την επεξεργασία πληρωμών με κάρτα.
- Ζητήματα τυποποιήσεων, προστασίας προσωπικών δεδομένων, καταπολέμησης της απάτης και παρακολούθησης των προμηθειών στις πληρωμές με κάρτα, θα πρέπει να απασχολήσουν τις τράπεζες, τα συστήματα καρτών, τις εποπτικές αρχές, καθώς και κάθε άλλο εμπλεκόμενο φορέα.

Σύμφωνα με το σχετικό δελτίο τύπου, το Ευρωσύστημα θα συζητήσει το περιεχόμενο της εν λόγω έκθεσης προόδου με τα ενδιαφερόμενα μέρη και θα παρακολουθήσει την εξέλιξη του κλάδου των καρτών στην Ευρώπη. Ένας πρώτος κύκλος διαβούλευσης αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του Φεβρουαρίου του 2007.

Οριοθέτηση και υλοποίηση του Ενιαίου Χώρου Πληρωμών σε Ευρώ (SEPA) με πρωτοβουλίες της αγοράς

Από την 1η Ιανουαρίου 2008, τα εγκατεστημένα στον SEPA πιστωτικά ιδρύματα (κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Νορβηγία, Ισλανδία, Λιχτενστάιν και Ελβετία) θα αρχίσουν να παρέχουν στην πελατεία τους προϊόντα κίνησης κεφαλαίων (μεταφορές πιστώσεων και άμεσες χρεώσεις) και κάρτες πληρωμής, συμβατά με τις λειτουργικές και τεχνικές προδιαγραφές που έχει επεξεργαστεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών (EPC).

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ολομέλεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών (EPC) ενέκρινε, το Δεκέμβριο του 2006, τα παρακάτω κείμενα εκδίδοντας και σχετικά ψηφίσματα:

- **SEPA Direct Debit Scheme Rulebook version 2.2,**
- **SEPA Credit Transfers Scheme Rulebook version 2.2,**
- Implementation Guidelines Version 2.2 and the SEPA Data Model Version 2.2 Supporting the SEPA Credit Transfer and Direct Debit Schemes Version 2.2

Τα ανωτέρω κείμενα, τα οποία είναι διαθέσιμα και στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών, είναι αυτά που θα υιοθετηθούν από τις ευρωπαϊκές τράπεζες για την αποστολή και λήψη μεταφορών πιστώσεων και άμεσων χρεώσεων σε περιβάλλον SEPA από την 1η Ιανουαρίου 2008.

Κατευθυντήριες γραμμές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Πληρωμών για την ορθή ενσωμάτωση από τις τράπεζες των διατάξεων του Κανονισμού (ΕΚ) 1781/2006 για τις πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών

Σε συνέχεια της δημοσίευσης του Κανονισμού (ΕΚ) 1781/2006 στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Πληρωμών εξέδωσε, στις 22 Δεκεμβρίου 2006, κείμενο κατευθυντήριων γραμμών για την ορθή ενσωμάτωση από τις τράπεζες των διατάξεων του Κανονισμού για τις πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές γνωστοποιήθηκαν άμεσα στις αρμόδιες διατραπεζικές επιτροπές της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών, προκειμένου να επιτευχθεί η έγκαιρη προσαρμογή τους.

Δ. Προστασία καταναλωτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

Κοινοτικό επίπεδο

Εξελίξεις στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του διαλόγου που έχει ξεκινήσει αναφορικά με τη λήψη μέτρων για την ενίσχυση της διασυννοιακής παροχής ενυπόθηκης πίστης, συνέστησε στις αρχές του 2006 δύο Ομάδες Εργασίας και ειδικότερα, την Mortgage Industry Consumers Dialogue Group (MICDG) και την Mortgage Funding Expert Group (MFEG). Έργο της πρώτης, στις εργασίες της οποίας συμμετείχαν εκπρόσωποι Ενώσεων Πιστωτικού Τομέα και Ενώσεων Καταναλωτών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ήταν η επίτευξη συναίνεσης και η υιοθέτηση κοινών αρχών σε επιμέρους ζητήματα τεσσάρων θεματικών που θεωρούνται κρίσιμα για την ολοκλήρωση της αγοράς της ενυπόθηκης πίστης. Έργο της δεύτερης, στην οποία συμμετείχαν επενδυτές, τράπεζες και οργανισμοί αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας, ήταν ο προσδιορισμός των εμποδίων που υπάρχουν αυτή τη στιγμή σε ό,τι αφορά την ολοκλήρωση της αγοράς ενυπόθηκης πίστης με έμφαση στους τρόπους χρηματοδότησής της και η υποβολή συγκεκριμένων συστάσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την άρση των εν λόγω εμποδίων.

Το Δεκέμβριο του 2006, οι δύο Ομάδες Εργασίας υπέβαλαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τις τελικές εκθέσεις τους, τα σημαντικότερα πορίσματα των οποίων είναι τα εξής:

(i) Mortgage Industry Consumers Dialogue Group

Η εν λόγω Ομάδα Εργασίας ασχολήθηκε με τέσσερα επιμέρους ζητήματα της προστασίας του καταναλωτή στον τομέα της ενυπόθηκης πίστης και συγκεκριμένα με:

- την παροχή πληροφόρησης (υπό α),
- την παροχή συμβουλών (υπό β),
- την πρόωρη αποπληρωμή (υπό γ), και
- το συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ) (υπό δ).

Όπως προαναφέρθηκε, ο σκοπός για τον οποίο συγκροτήθηκε η συγκεκριμένη Ομάδα Εργασίας ήταν η εξεύρεση κοινών αρχών σε αυτά τα τέσσερα επιμέρους ζητήματα, οι οποίες θα γίνονταν αποδεκτές τόσο από τις τράπεζες όσο και από τις Ενώσεις Καταναλωτών. Ωστόσο, δεν κατέστη εφικτό να βρεθεί συμβιβαστική λύση.

Τα βασικότερα σημεία της έκθεσης, ανά θεματική, είναι τα ακόλουθα:

(α) Παροχή πληροφόρησης:

- *Καθορισμός ακριβούς χρονικής στιγμής για την παροχή προσυμβατικής πληροφόρησης:* Τα μέλη της Ομάδας Εργασίας δεν κατέληξαν σε συμφωνία για την ακριβή χρονική στιγμή κατά την οποία θα πρέπει να παρέχεται στους καταναλωτές το εξατομικευμένο δελτίο πληροφοριών (ESIS), που προβλέπεται στον εθελοντικό κώδικα συμπεριφοράς για τα στεγαστικά δάνεια. Ομόφωνα αποφασίστηκε μόνο ότι ο καταναλωτής θα πρέπει να έχει επαρκή χρόνο προκειμένου να συγκρίνει τις προσφορές, στην περίπτωση που το ESIS δίνεται σε αυτόν ταυτόχρονα με την προσφορά για σύναψη δανειακής σύμβασης.

Η ΕΕΤ εκτιμά ότι λόγω της πολυμορφίας των περιπτώσεων, ο καθορισμός εκ των προτέρων συγκεκριμένης χρονικής στιγμής κατά την οποία θα πρέπει να παρέχεται το ESIS δεν είναι πρόσφορος. Σε κάθε περίπτωση, αυτό το οποίο προκύπτει από την εμπειρία της εφαρμογής του κώδικα από τις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ, είναι ότι το ESIS παρέχεται σε χρονικό σημείο τέτοιο, το οποίο επιτρέπει την έρευνα αγοράς του καταναλωτή.

- *Αναθεώρηση του ESIS:* Δεν επιτεύχθηκε τελική συμφωνία για την αναθεώρηση του περιεχομένου του, παρά μόνο για συγκεκριμένα σημεία αυτού, όπως ενδεικτικά η περιγραφή του προϊόντος, το ποσό και το νόμισμα και η προειδοποίηση για την ανάληψη συγκεκριμένου κινδύνου.

Η ΕΕΤ θεωρεί ότι το περιεχόμενο του ESIS, όπως είναι αυτή τη στιγμή διατυπωμένο, καλύπτει επαρκώς τις ανάγκες ενημέρωσης των καταναλωτών που επιθυμούν τη χορήγηση στεγαστικού δανείου. Θα μπορούσε ωστόσο να βελτιωθεί κατά τα ως άνω σημεία.

- *Μηχανισμοί επιβολής του Κώδικα Συμπεριφοράς:* Οι Ενώσεις Καταναλωτών εμμένουν στην άποψη ότι ο Κώδικας θα πρέπει να είναι νομικά δεσμευτικός για όλους τους δανειστές, ενώ αντίθετα οι τράπεζες υποστηρίζουν ότι ο κώδικας λειτουργεί ιδιαίτερα ικανοποιητικά στο πλαίσιο της αυτορρύθμισης.

Η ΕΕΤ εκτιμά ότι πέραν της ικανοποιητικής λειτουργίας του κώδικα από τη μέχρι σήμερα εμπειρία εφαρμογής του, η αυτορρύθμιση παρέχει την αναγκαία ευελιξία, ώστε να τροποποιείται έγκαιρα εφόσον οι περιστάσεις το απαιτούν.

(β) Παροχή συμβουλών

Δεν επιτεύχθηκε συμφωνία ως προς τον υποχρεωτικό ή μη χαρακτήρα της παροχής συμβουλών λόγω διαφωνίας μεταξύ των μερών, τα οποία αποδέχθηκαν μόνο κάποιες γενικές αρχές.

Η θέση της ΕΕΤ είναι ότι η παροχή συμβουλών αποτελεί διακριτή υπηρεσία, η οποία θα πρέπει να παρέχεται μόνο εφόσον ο καταναλωτής κρίνει ότι τη χρειάζεται και ότι κρίνει σκόπιμο να επιβαρυνθεί με το κόστος αυτής.

(γ) Πρόωρη αποπληρωμή

Τα μέρη διαφώνησαν ως προς τη νομική φύση που θα πρέπει να έχει η παροχή δυνατότητας πρόωρης αποπληρωμής (τράπεζες: συμβατικό δικαίωμα/καταναλωτές: δικαίωμα εκ του νόμου). Αποδέχθηκαν εκατέρωθεν ότι οι δανειστές θα πρέπει να αποζημιώνονται στην περίπτωση που ο καταναλωτής αποπληρώσει πρόωρα, καθώς και ότι ο υπολογισμός της αποζημίωσης θα πρέπει να γίνεται με δίκαια και αντικειμενικά κριτήρια, χωρίς όμως να δοθούν διευκρινίσεις για τη φύση και το είδος των κριτηρίων.

Η ΕΕΤ θεωρεί ότι σε περίπτωση άσκησης του δικαιώματος πρόωρης αποπληρωμής, θα πρέπει ο δανειστής να αποζημιώνεται, κατά τρόπο ώστε να αποκαθίσταται η ζημία την οποία υφίσταται από την άσκηση του δικαιώματος εκ μέρους του δανειολήπτη.

(δ) ΣΕΠΕ

Δεν επιτεύχθηκε συμφωνία αναφορικά με το περιεχόμενο το ΣΕΠΕ, δηλ. ποια στοιχεία κόστους θα πρέπει να περιλαμβάνει (τράπεζες: στενή βάση υπολογισμού του ΣΕΠΕ/καταναλωτές: ευρεία βάση υπολογισμού του).

Η θέση της ΕΕΤ είναι ότι το ΣΕΠΕ αποτελεί πολύ σημαντικό εργαλείο προκειμένου ο καταναλωτής να γνωρίζει το συνολικό κόστος με το οποίο επιβαρύνεται σε ό,τι αφορά το δάνειο που χορηγείται σε αυτόν. Αναγκαία προϋπόθεση ωστόσο για την ορθή λειτουργία του ΣΕΠΕ και την αποφυγή παραπλάνησης του καταναλωτή είναι η συγκρισιμότητά του μεταξύ των τραπεζών. Στο πλαίσιο αυτό, η ΕΕΤ εκτιμά ότι το ΣΕΠΕ θα πρέπει να περιλαμβάνει εκείνα τα στοιχεία κόστους που πληρώνει ο καταναλωτής στην ίδια την τράπεζα και όχι τυχόν άλλα έξοδα, τα οποία εκφεύγουν του ελέγχου της ως προς τον καθορισμό τους. Τα έξοδα που εμπίπτουν στη δεύτερη κατηγορία θα πρέπει να είναι σαφή για τον καταναλωτή, αλλά δεν είναι πρόσφορο σύμφωνα με τα προαναφερθέντα να περιλαμβάνονται στο ΣΕΠΕ.

(ii) Mortgage Funding Expert Group (MFEG)

Σύμφωνα με την έκθεση της εν λόγω Ομάδας Εργασίας, οι ευρωπαϊκές αγορές ενυπόθηκης πίστης είναι σε μεγάλο βαθμό αποτελεσματικές, εντούτοις υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Μια προσέγγιση με γνώμονα τις ανάγκες των αγορών και την απελευθέρωσή τους, αποτελεί την καλύτερη δυνατή επιλογή και ταυτόχρονα μπορεί να αποφέρει μεγαλύτερο κέρδος για τον καταναλωτή.

Τα κυριότερα συμπεράσματα από την Έκθεση της Ομάδας Εργασίας είναι τα εξής:

- Διατήρηση των επιμέρους εθνικών μοντέλων χρηματοδότησης της ενυπόθηκης πίστης
- Ενίσχυση του ανταγωνισμού σε κάθε στάδιο της διαδικασίας (εγγραφή υποθήκης, χρηματοδότηση υποθηκών, παροχή υπηρεσιών και εκτίμηση κινδύνων)
- Ενίσχυση των εναλλακτικών τρόπων παροχής ενυπόθηκων δανείων (π.χ. μεσίτες πιστώσεων)
- Προώθηση απελευθέρωσης των αγορών και μη αποδοχή της πρότασης για την τυποποίηση των ενυπόθηκων δανείων πανευρωπαϊκά
- Ενίσχυση της διαφάνειας προκειμένου ο επενδυτής να κατανοεί το είδος του εκάστοτε προϊόντος.

Ε. Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Διεθνές επίπεδο

Αξιολόγηση της Ελλάδας από την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης για (FATF) για θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας

Στο πλαίσιο της προγραμματισμένης αξιολόγησης της χώρας μας από εμπειρογνώμονες της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, πραγματοποιήθηκε στις 24 Νοεμβρίου 2006 συνάντησή τους με την Ελληνική Ένωση Τραπεζών.

Τα θέματα που συζητήθηκαν κατά την εν λόγω συνάντηση, αφορούσαν κυρίως τα εξής:

- το προφίλ της EET ως φορέα εκπροσώπησης των ελληνικών και ξένων τραπεζών που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας,
- τη λειτουργία των διατραπεζικών επιτροπών της EET και τα βασικά θέματα πολιτικής που αυτές επεξεργάστηκαν κατά τη διάρκεια του 2006 για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας,
- τη συμμετοχή της EET στις αρμόδιες για τα ανωτέρω θέματα επιτροπές της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ETO),
- τις θέσεις του ελληνικού τραπεζικού συστήματος σε διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν το τελευταίο έτος σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο για τα ανωτέρω θέματα,
- τη συμβολή της EET στη διαμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας για θέματα καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, με ιδιαίτερη έμφαση στη διαβούλευση με την Τράπεζα της Ελλάδος κατά τη διαμόρφωση του Παραρτήματος IV της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006,

- τη συμμετοχή της ΕΕΤ στην Εθνική Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες,
- τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου στη συγκεκριμένη θεματική, και
- τις εκδόσεις και τα ενημερωτικά έντυπα της ΕΕΤ για την πληροφόρηση του συναλλακτικού κοινού.

Εντός του Φεβρουαρίου 2007 αναμένεται η έκδοση και αποστολή από την FATF ενός πρώτου σχεδίου της έκθεσης αξιολόγησης για τη χώρα μας. Μετά τις σχετικές διαβουλεύσεις αναμένεται η δημοσιοποίηση της τελικής έκθεσης εντός του 1ου εξαμήνου του 2007.

Κοινοτικό επίπεδο

Πληροφορίες σχετικά με τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών

Το Δεκέμβριο του 2006 δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ο Κανονισμός (ΕΚ) 1781/2006 περί των πληροφοριών για τον πληρωτή που συνοδεύουν τις μεταφορές χρηματικών ποσών, με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 1η Ιανουαρίου 2007.

Με τον Κανονισμό επιδιώκεται η ενιαία εφαρμογή από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Ειδικής Σύστασης υπ' αριθμ. 7 (SR VII) της FATF για την καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Οι διατάξεις του Κανονισμού αφορούν τις πληροφορίες που θα πρέπει να συνοδεύουν τον εντολέα μιας μεταφοράς χρηματικού ποσού (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση και αριθμός λογαριασμού), σε οποιοδήποτε νόμισμα, από και προς πάροχο υπηρεσιών πληρωμών εγκατεστημένο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εφόσον οι πάροχοι υπηρεσιών πληρωμών είναι εγκατεστημένοι εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαιτείται μόνο η αναγραφή του αριθμού λογαριασμού (παραδοσιακού ή σε μορφή IBAN) του πληρωτή ή εναλλακτικά ενός μοναδικού αναγνωριστικού κωδικού της συναλλαγής κατά τη μεταφορά του χρηματικού ποσού.

Από το πεδίο εφαρμογής του Κανονισμού εξαιρούνται ή δύνανται τα κράτη-μέλη να εξαιρέσουν τις: (α) πληρωμές με χρεωστική ή πιστωτική κάρτα, (β) πληρωμές με ηλεκτρονικό χρήμα ή μέσω κινητών τηλεφώνων, (γ) αναλήψεις μετρητών από ίδιο λογαριασμό, (δ) άμεσες χρεώσεις, (ε) μεταφορές κεφαλαίων που προέρχονται από ηλεκτρονικό συμψηφισμό των επιταγών (cheque truncation), (ε) μεταφορές ποσών εντός της επικράτειας ενός κράτους-μέλους για πληρωμή φόρων, προστίμων, ασφαλιστικών εισφορών κ.λπ., (στ) μεταφορές ποσών, μέγιστου ποσού 150 ευρώ, εντός της επικράτειας ενός κράτους-μέλους προς μη κερδοσκοπικούς οργανισμούς, και (ζ) τις μεταφορές ποσών, μέχρι μέγιστου ποσού 1.000 ευρώ, εντός της επικράτειας ενός κράτους-μέλους, σε λογαριασμό δικαιούχου που επιτρέπει την πληρωμή για την παροχή αγαθών ή υπηρεσιών.

Συμπλήρωση της ΠΔ/ΤΕ 2577/2006 με το Παράρτημα υπ' αριθμ. 4 σχετικά με την «Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας»

Στις 3 Νοεμβρίου 2006 δημοσιεύτηκε στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως η Απόφαση αριθμ. 231/3/13.10.2006 της Επιτροπής Τραπεζικών και Πιστωτικών Θεμάτων της Τράπεζας της Ελλάδος για την «Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας».

Η εν λόγω Απόφαση, η διαμόρφωση του περιεχομένου της οποίας αποτέλεσε αντικείμενο εκτεταμένης διαβούλευσης μεταξύ της ΕΕΤ και της Τράπεζας της Ελλάδος, ισχύει από την ημερομηνία δημοσίευσής της στο ΦΕΚ, ενώ από την ίδια ημερομηνία αντικαθίσταται η Εγκύκλιος Διοίκησης της Τράπεζας της Ελλάδος υπ' αριθμ. 16/2.8.2004.

Οι βασικές προβλέψεις της Απόφασης αφορούν τις ακόλουθες βασικές θεματικές:

- τις διαδικασίες αναγνώρισης και πιστοποίησης της ταυτότητας των πελατών
- την επίδειξη της δέουσας επιμέλειας κατά τη διαδικασία ταυτοποίησης της πελατείας των εποπτευόμενων ιδρυμάτων
- την προσέγγιση του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας με βάση τον κίνδυνο (risk-based approach)
- την εφαρμογή της διαδικασίας δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη
- την τήρηση αρχείου από τα εποπτευόμενα ιδρύματα
- τον εντοπισμό, χειρισμό και αναφορά των ύποπτων συναλλαγών
- τις διαδικασίες εσωτερικού έλεγχου και επικοινωνίας
- την εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού
- την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων
- την παροχή πληροφοριών στην Τράπεζα της Ελλάδος σε ετήσια βάση
- τις κυρώσεις σε περιπτώσεις παράβασης από τα εποπτευόμενα ιδρύματα των υποχρεώσεών τους

Απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας

Στις 11 Δεκεμβρίου 2006 δημοσιεύτηκε στο Φύλλο της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως η Απόφαση 23/404/22.11.2006 του Διοικητικού Συμβουλίου της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, η έναρξη εφαρμογής της οποίας ορίστηκε για την 1η Μαρτίου 2007.

Με την εν λόγω Απόφαση η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, λαμβάνοντας υπόψη συγκεκριμένες διατάξεις του νόμου 2331/1995, όπως ισχύει ειδικά μετά την τελευταία του τροποποίηση με το νόμο 3424/2005, καθώς και το πρόσφατο έργο της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), αναθεώρησε το κανονιστικό πλαίσιο και τις υποχρεώσεις των εποπτευόμενων από αυτήν επιχειρήσεων σε ό,τι αφορά την εν λόγω θεματική.

E-learning:

Καιρός για εκπαίδευση vs. πού καιρός για εκπαίδευση

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΤΣΟΥΡΑΝΗ

Learning Manager, Διεύθυνση Ανθρώπινου Δυναμικού και Εκπαίδευσης, Τράπεζα Πειραιώς

Η αξιοποίηση του e-learning έχει αποτελέσει τα τελευταία 7 χρόνια ένα από τα στρατηγικά εργαλεία εκπαίδευσης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού στον Όμιλο της Τράπεζας Πειραιώς. Έτσι η Τράπεζα Πειραιώς θεωρείται σήμερα η πλέον εξοικειωμένη με την αξιοποίηση του e-learning επιχείρηση στον ελληνικό χώρο, καθώς στα χρόνια αυτά έχουν υλοποιηθεί 24.340 «προσκλήσεις» συμμετοχής σε προγράμματα e-learning (αναθέσεις τίτλων), από τις οποίες έχουν αξιοποιηθεί αποτελεσματικά οι 20.700, αποφέροντας ούτε λίγο ούτε πολύ περί τις 280.000 ανθρωποώρες εκπαίδευσης (ΑΩ). Με τη συνολική επένδυση για τη χρήση του e-learning να έχει ανέλθει έως σήμερα στο ποσόν του €1 εκατ., το μέσο κόστος από τη χρήση του e-learning ανά ΑΩ ανέρχεται σε €3,57, έναντι €20,89 που είναι το μέσο κόστος ανά ΑΩ στην αίθουσα.

Ωστόσο το e-learning πρακτικά κλείνει φέτος 10 χρόνια στην Ελλάδα ως ένα σημαντικό εργαλείο μάθησης και ήδη έχουν πληθύνει σημαντικά οι φωνές που διατείνονται ότι το e-learning χρήζει πλέον σημαντικής αναδιοργάνωσης και αναθεώρησης στον τρόπο διαχείρισης και λειτουργίας του, ώστε να δώσει στις επιχειρήσεις που το αξιοποιούν ένα πραγματικό «just-in-time learning» εργαλείο και να σταματήσει να αποτελεί μόνο «σανίδα σωτηρίας» όπου δεν υπάρχει χρόνος για εκπαίδευση.

Στο άρθρο αυτό γίνεται μια προσπάθεια να συμβάλουμε στον προβληματισμό της αγοράς, παρουσιάζοντας την εμπειρία, αλλά και τις αναζητήσεις που γίνονται στα πλαίσια του Ομίλου της Τράπεζας Πειραιώς.

Η ιστορία του e-learning στην Τράπεζα Πειραιώς

Η Τράπεζα Πειραιώς ήταν η πρώτη τράπεζα στην Ελλάδα και ανάμεσα στις πρώτες στην Ευρώπη που διέγινωσε, ήδη από το 1999, ότι η ηλεκτρονική μάθηση επρόκειτο να «εισβάλει» για τα καλά στις πρακτικές των επιχειρήσεων και να συμβάλει σημαντικά στη βελτίωση της ταχύτητας μετάδοσης των γνώσεων, καθώς και στη μείωση του κόστους που προκαλείται από την απουσία των εργαζομένων από τη θέση εργασίας τους αλλά και λόγω της μετακίνησής τους στα εκπαιδευτικά κέντρα. Για το λόγο αυτό, τα τελευταία 7 χρόνια η Τράπεζα Πειραιώς έχει επενδύσει σημαντικά στην ανάπτυξη και λειτουργία λύσεων e-learning.

Κατά το πρώτο στάδιο λειτουργίας του e-learning έγινε η εισαγωγή ενός περιορισμένου χαρτοφυλακίου προγραμμάτων με αντικείμενο την εκμάθηση των εμπορικών εφαρμογών Η/Υ, καθώς (α) το αντικείμενο προσφερόταν για τέτοιου είδους εκπαίδευση και (β) η ανάγκη ήταν εξαιρετικά μεγάλη για να καλυφθεί με συμβατικές μεθόδους, καθώς η τράπεζα είχε μόλις εγκαταστήσει το Outlook και τον Internet Explorer που έλαβαν πλέον θέση ως τα μοναδικά κανάλια επίσημης επικοινωνίας.

Στη δεύτερη φάση ο κατάλογος εμπλουτίστηκε με μαθήματα ενίσχυσης επιχειρηματικών και διοικητικών ικανοτήτων, καθώς η ανάγκη της τράπεζας είχε πλέον μετατοπισθεί στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και των ικανοτήτων πωλήσεων και άριστης εξυπηρέτησης πελατείας. Τέλος, σε τρίτη φάση εισήχθησαν και μαθήματα χρηματοοικονομικού και τραπεζικού περιεχομένου.

Από το 2003 η τράπεζα εισήγαγε και μία επιπλέον πλατφόρμα ώστε να βοηθήσει στην ανάπτυξη και διαχείριση πλήρως προσαρμοσμένων εκπαιδευτικών τίτλων. Η πλατφόρμα e.Learn της EXODUS έχει χρησιμοποιηθεί έως σήμερα σε δύο βασικούς άξονες:

- α.** ως εργαλείο ανάπτυξης και διαχείρισης των εκπαιδευτικών προγραμμάτων,
- β.** ως εργαλείο αξιολόγησης του επιπέδου γνώσεων και ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού για τη δημιουργία ατομικών πλάνων ανάπτυξης.

Έως σήμερα, με βάση το e.Learn, έχουν αναπτυχθεί συνολικά έντεκα εκπαιδευτικοί τίτλοι, εκ των οποίων 6 είναι ακόμη ενεργοί. Η ευθύνη για το σχεδιασμό και τη δημιουργία του υλικού ανήκει 100% στη Δ/ση Ανθρώπινου Δυναμικού & Εκπαίδευσης της Τράπεζας, σε συνεργασία με τις εκάστοτε καθ' ύλην αρμόδιες μονάδες για τον τελικό έλεγχο της ποιότητας του παραγόμενου περιεχομένου.

Κύριες υποδομές και ρόλοι

Η τράπεζα διαθέτει στο χαρτοφυλάκιό της **81 εκπαιδευτικά προγράμματα**, που έχουν αναπτυχθεί με μια ποικιλία εφαρμογών και προτύπων ανάπτυξης, τα οποία έχει προμηθευτεί από την αγορά αξιοποιώντας συμβόλαια ετήσιας ενοικίασης. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί τίτλοι εξυπηρετούνταν έως σήμερα μέσω της διαχειριστικής πλατφόρμας SmartForce Campus. Επίσης η τράπεζα διαθέτει στη βιβλιοθήκη της και **6 εκπαιδευτικά προγράμματα** που έχουν κατασκευαστεί με την αξιοποίηση του e.learn και τα οποία εξυπηρετούνται από το ίδιο το e.learn.

Τα προγράμματα αυτά καλύπτουν περιοχές όπως:

- Ικανότητες πωλήσεων
- Αποτελεσματική εξυπηρέτηση πελατών
- Χρηματοοικονομική και τραπεζική εκπαίδευση
- Βασικές ικανότητες management
- Εκμάθηση χρήσης εφαρμογών MS Office
- Τεχνικές επικοινωνίας
- Τεχνικές διαχείρισης έργων

Οι εκπαιδευόμενοι έχουν πρόσβαση στις προσωπικές τους σελίδες, κάνοντας χρήση του browser, είτε μέσω του εσωτερικού δικτύου (intranet) της τράπεζας, είτε μέσω web από τους οικιακούς τους υπολογιστές. Για τη λειτουργία του e-learning αξιοποιούνται σήμερα 4 servers, εκ των οποίων 2 εξυπηρετούν το SmartForce Campus (ένας εξ αυτών στη Θεσσαλονίκη) και 2 το e.Learn. Η διαχείριση του e-learning πραγματοποιείται από ομάδα στελεχών της Δ/νσης Ανθρώπινου Δυναμικού & Εκπαίδευσης, σε στενή συνεργασία με τη Δ/νση Πληροφορικής.

Οι κύριοι ρόλοι συνοψίζονται στους παρακάτω:

- Επικεφαλής και υπεύθυνος για τη λειτουργία, τη συνεχή αξιοποίηση και την ανάπτυξη του e-learning είναι ο Learning Manager. Ο Learning Manager συντονίζει την ανάπτυξη περιεχομένου, την ανανέωση της βιβλιοθήκης με βάση τις εκπαιδευτικές ανάγκες του Ομίλου, το σχεδιασμό εστιασμένων ενεργειών προώθησης, αλλά και το σχεδιασμό ενεργειών εκπαίδευσης σε συνεργασία με τους Learning Consultants. Επίσης εγκρίνει τα αιτήματα εκπαίδευσης και συντονίζει θέματα που σχετίζονται με τις διαδικασίες λειτουργίας και το reporting της αξιοποίησης του e-learning.
- Υπεύθυνοι Περιεχομένου είναι οι Learning Consultants της Δ/νσης Ανθρώπινου Δυναμικού & Εκπαίδευσης, οι οποίοι αναπτύσσουν το περιεχόμενο, το επικυρώνουν σε συνεργασία με τις καθ' ύλην αρμόδιες επιχειρηματικές μονάδες και το επικαιροποιούν συνεχώς. Ταυτόχρονα είναι υπεύθυνοι να απαντούν σε απορίες και ερωτήσεις των εκπαιδευομένων και να σχεδιάζουν συμπληρωματικές ενέργειες για τη σωστή εμπέδωση και αξιοποίηση των γνώσεων.

- Υπεύθυνος Διαχείρισης είναι ο Learning Administrator. Ο Learning Administrator είναι υπεύθυνος για την εξασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας του συστήματος, τη διαχείριση των αιτημάτων και την πραγματοποίηση των αναθέσεων, για τη συνεχή συντήρηση των βάσεων δεδομένων, την ενημέρωση του HRMIS και την παρακολούθηση της πορείας των εκπαιδευομένων. Τέλος, υλοποιεί τον κύριο όγκο της επικοινωνίας με τους εκπαιδευομένους και έχει υπό την ευθύνη του τη συνεργασία με τη Δ/νση Πληροφορικής για την εξασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας των συστημάτων.
- Την ευθύνη υποστήριξης του συστήματος και το ρόλο του Help Desk έχουν αναλάβει στελέχη της Δ/νσης Πληροφορικής, τα οποία και έχουν ενημερωθεί κατάλληλα για να είναι σε θέση να υποστηρίζουν τους χρήστες. Σημαντικό ρόλο στην τεχνική υποστήριξη διαδραματίζουν και οι εταιρείες παροχής του κατάλληλου λογισμικού διαχείρισης (LMS), στα πλαίσια συμβολαίων συντήρησης που θα πρέπει να αποτελούν και αναπόσπαστο μέρος όποιας συμφωνίας.
- Κατά την πρώτη φάση υλοποίησης αξιοποιήθηκε κατά κόρον ο ρόλος του Τοπικού Συντονιστή, ο οποίος και είχε την ευθύνη της εκπαίδευσης των ανθρώπων σε κάθε κατάσταση για την αποτελεσματική αξιοποίηση του e-learning, την παροχή απλής τεχνικής υποστήριξης επί τόπου, τη συνεχή παρακίνηση και τη διευκόλυνση των εκπαιδευομένων στη διαδικασία επιλογής και υποβολής του αιτήματος. Ο ρόλος αυτός έπαψε να υπάρχει μετά την οριστική εδραίωση του e-learning ως εργαλείου μάθησης.

Δυνατά σημεία και σημεία βελτίωσης

Τα δυνατά σημεία από τη μέχρι σήμερα αξιοποίηση του e-learning μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Μεγάλος βαθμός εξοικείωσης του ανθρώπινου δυναμικού της Τράπεζας Πειραιώς στην αξιοποίηση μαθημάτων e-learning.
- Ευρεία αποδοχή της μεθόδου και πολύ καλές αξιολογήσεις της ποιότητας των προγραμμάτων.
- Σημαντική εμπειρία των λειτουργών της Δ/νσης Ανθρώπινου Δυναμικού & Εκπαίδευσης στη διαχείριση και αξιοποίηση λύσεων e-learning.
- Ικανοποιητικός βαθμός ενσωμάτωσης του e-learning σε σπονδυλωτά εκπαιδευτικά προγράμματα.

Τα σημεία που θεωρούμε ότι θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε άμεσα μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Ανάγκη συγκέντρωσης των εργαλείων διαχείρισης και των βάσεων δεδομένων εκπαιδευομένων και εκπαιδευτικών τίτλων.
- Ενεργοποίηση και καλλιέργεια κοινοτήτων ανταλλαγής γνώσης ανάμεσα στους εκπαιδευομένους, για ανταλλαγές σκέψεων και εμπειριών μεταξύ τους, αλλά και με τους εισηγητές και τους experts.
- Εντοπισμός εργαλείων για την αποτελεσματική διαχείριση «Σχολείων» ή «Ακαδημίας» (modular programs).
- Περαιτέρω προσεταιρισμός της Ανώτερης και Ανώτατης Διοίκησης και συμμετοχή τους στην παρακίνηση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Πιο ενεργητική προσέγγιση του ανθρώπινου δυναμικού Μονάδων που δεν αξιοποιούν ως σήμερα το e-learning.

Ένα νέο μοντέλο αξιοποίησης του e-learning

Ως αποτέλεσμα της παραπάνω στρατηγικής, η Τράπεζα Πειραιώς θεωρείται αυτή τη στιγμή ο οργανισμός που έχει επιτύχει τη μεγαλύτερη διείσδυση του e-learning και, με διαφορά, τα μεγαλύτερα μεγέθη αξιοποίησης στην ελληνική αγορά. Είναι χαρακτηριστικό ότι έως σήμερα έχουν πραγματοποιηθεί **24.340 αναθέσεις** σε όλο τον Όμιλο. Από αυτές 20.700 αναθέσεις έχουν ολοκληρωθεί ή αξιοποιηθεί από τους συμμετέχοντες (με το ποσοστό απορρόφησης/αποδοχής να φτάνει το 85%), αποφέροντας περί τις **280.000 ΑΩ εκπαίδευσης**.

Η **επένδυση** για τη χρήση του e-learning έχει ανέλθει έως σήμερα στο **€1 εκατ.** περίπου. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το μέσο κόστος ΑΩ εκπαίδευσης στην αίθουσα ανέρχεται σε **€20,89**, με το κόστος από τη χρήση του e-learning ανά ΑΩ να ανέρχεται σε **€3,57**, γίνεται φανερή η σημασία συνέχισης αξιοποίησης του εργαλείου για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού. Αξίζει να αναφερθεί ότι σε πρόσφατη καμπάνια εισαγωγής νέου προϊόντος της τράπεζας στην αγορά επετεύχθη σε 20 ημέρες η ομοιόμορφη εκπαίδευση 1.050 ατόμων σε όλη την Ελλάδα, χωρίς να απαιτηθεί μετακίνησή τους προς τα εκπαιδευτικά κέντρα.

Όμως η μείωση του κόστους και η ταχύτητα διάχυσης της γνώσης δεν επαρκούν για την καθιέρωση του e-learning ως εργαλείου υψηλής προστιθέμενης αξίας. Τα τελευταία χρόνια, οι πολέμοι του e-learning παγκοσμίως αυξάνονται και ερωτήματα όπως τα ακόλουθα πληθαίνουν συνεχώς:

- Υπάρχει και, αν ναι, σε τι επίπεδα κυμαίνεται η καθαρή προστιθέμενη αξία του εργαλείου σε σχέση με την εκπαίδευση στην αίθουσα;

- Ποιο θα ήταν το πραγματικό κόστος του e-learning, εάν συμπεριλαμβάναμε στις μετρήσεις μας μόνο τα προγράμματα που η επιχείρηση θεωρεί ότι ήταν «must» για τον εργαζόμενο και όχι «nice to have»;
- Μπορούμε να μετρήσουμε το κόστος της αδυναμίας ανταλλαγής απόψεων, ζύμωσης και δημιουργίας δυναμικής ανάμεσα στους εργαζομένους ή το κόστος της αδυναμίας άσκησης θετικής επιρροής και παρακίνησης που μπορεί να επιτύχει ο εκπαιδευτής με τους εκπαιδευομένους;
- Μπορούν να εξασφαλιστούν για τους εργαζομένους συνθήκες που θα τους επιτρέψουν τη σωστή μελέτη και αξιοποίηση των προγραμμάτων e-learning που τους ανατίθενται;
- Οι εργαζόμενοι εκλαμβάνουν το e-learning ως εκπαίδευση ή το θεωρούν ημίμετρο;

Οι παραπάνω ερωτήσεις και προκλήσεις έχουν οδηγήσει παγκοσμίως τις επιχειρήσεις που ασχολούνται με το e-learning σε αναζήτηση νέων στρατηγικών και πρακτικών. Στο δρόμο αυτό βαδίζει και η Τράπεζα Πειραιώς, επανασχεδιάζοντας τη στρατηγική της και επανανοθετώντας το e-learning ως εργαλείο μάθησης.

Στόχος Ι: Πλήρης ενσωμάτωση και συνδυασμός του e-learning με τα υπόλοιπα μέσα μάθησης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού

Για να είναι δυνατή η πλήρης ενσωμάτωση και συνδυασμός του e-learning απαιτείται η ένταξή του στο σχεδιασμό των εκπαιδευτικών παρεμβάσεων. Η εκπαίδευση των εργαζομένων θα πρέπει πλέον να γίνεται μέσω μιας υβριδικής/μεικτής εκπαιδευτικής στρατηγικής, η οποία αξιοποιεί τα πλεονεκτήματα τόσο της ασύγχρονης ηλεκτρονικής μάθησης, όσο και της παραδοσιακής εκπαίδευσης. Αυτό είναι κάτι που έχει υιοθετηθεί πλήρως από την Τράπεζα Πειραιώς τα τελευταία 2 έτη και υλοποιείται στην πράξη με τρεις τρόπους:

- Οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν το ηλεκτρονικό μάθημα και, αφού εξετασθούν επιτυχώς σε αυτό, επισκέπτονται ένα από τα εκπαιδευτικά κέντρα, προκειμένου να ολοκληρώσουν την εκπαίδευσή τους στο συγκεκριμένο αντικείμενο.
- Οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν το μάθημα σε ορισμένο χρόνο κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου σε ειδικά διαμορφωμένη αίθουσα.
- Το μάθημα ανατίθεται στους εκπαιδευομένους μετά από τη λήξη του σεμιναρίου στην αίθουσα.

Η εξέταση των εκπαιδευομένων πραγματοποιείται στον ηλεκτρονικό υπολογιστή, ενώ, μετά το πέρας αυτής, δίνεται ανατροφοδότηση στον εκπαιδευόμενο, ώστε να δει σε ποιες ερωτήσεις απάντησε σωστά και σε ποιες εσφαλμένα. Ο κάθε εκπαιδευόμενος έχει το δικαίωμα να εξετασθεί, ανάλογα με τον τύπο του μαθήματος, είτε μόνο μία φορά είτε όσες φορές επιθυμεί στο μά-

θημα που παρακολουθεί. Η ολοκλήρωση της εκπαίδευσης γίνεται συνήθως στην αίθουσα, με τη βοήθεια του αρμόδιου εκπαιδευτή, ο οποίος απαντά στις απορίες των εκπαιδευομένων και τους παροτρύνει να εφαρμόσουν τις γνώσεις τους, λύνοντας καθορισμένες ασκήσεις.

Κατά αυτό τον τρόπο επιτυγχάνεται τόσο η ομαλή μετάβαση των εκπαιδευομένων από το «φυσικό» στο «ηλεκτρονικό» περιβάλλον εκπαίδευσης, όσο και η αποτελεσματικότερη διεξαγωγή της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Μια πιο εξελιγμένη μορφή ολοκλήρωσης του e-learning με τα υπόλοιπα εργαλεία μάθησης είναι η πλήρης αξιοποίησή του σε σπονδυλωτά προγράμματα, αυτά που συνήθως ονομάζουμε «Σχολεία» ή «Σχολές» ή «Ακαδημίες». Το e-learning μπορεί να αποτελέσει με μεγάλη επιτυχία το συνδετικό κρίκο ανάμεσα σε modules που πραγματοποιούνται στην αίθουσα και μπορεί να απέχουν χρονικά μεταξύ τους, και φυσικά να συμβάλει στην υποστήριξη των εκπαιδευομένων στην επιτυχή αντιμετώπιση κάποιου έργου που θα πρέπει να πραγματοποιηθεί ως μέρος της βιωματικής μάθησης στα πλαίσια του προγράμματος. Τέλος η αξιοποίηση του εργαλείου για συνεχή αυτοαξιολόγηση των εκπαιδευομένων μπορεί επίσης να δώσει καθαρή προστιθέμενη αξία, καθώς μπορεί να κατευθύνει τον εκπαιδευόμενο ώστε να εστιάσει την προσπάθειά του σε συγκεκριμένες περιοχές βελτίωσης.

Στόχος II: Μεταμόρφωση του e-learning σε «ζωντανό» εργαλείο μάθησης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού

Το δεύτερο ζητούμενο για την αποτελεσματική αξιοποίηση της μεθόδου αυτής είναι η προσθήκη περισσότερων «ζωντανών» στοιχείων στο e-learning με την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αφαίρεση στοιχείων που οδηγούν σε παθητική αφομοίωση των γνώσεων. Η προσπάθεια αυτή προϋποθέτει:

1. Την προμήθεια και εγκατάσταση ή ενοικίαση εξελιγμένης πλατφόρμας Learning Management Systems (LMS) ή Learning and Content Management Systems (LCMS), η οποία:

- να διαθέτει εργαλεία σύγχρονης και ασύγχρονης συνεργασίας με την ομάδα και τους εισηγητές,

- να δίνει τη δυνατότητα διαχείρισης περιφερειακών-συμπληρωματικών πηγών γνώσης και ενημέρωσης,
- να μπορεί να διαχειριστεί εργαλεία αξιολόγησης των γνώσεων που αποκτώνται και ανάλυσης των αποτελεσμάτων,
- να έχει τα απαραίτητα εργαλεία πραγματοποίησης μετρήσεων και ερευνών (surveys),
- να διαθέτει απόλυτα φιλικό σύστημα διεπαφής με τον εκπαιδευόμενο, τον εκπαιδευτή και το διαχειριστή και να μην απαιτεί την εγκατάσταση απαιτητικών εφαρμογών (plug-ins),
- να διαθέτει εξελιγμένα εργαλεία παραγωγής παραμετρικών αναφορών,
- να διαθέτει τα απαραίτητα εργαλεία παραγωγής και διαχείρισης custom περιεχομένου,
- να είναι διαθέσιμη μέσω web σε όλους τους εκπαιδευομένους σε βάση 24/7.

2. Τη διαμόρφωση των εκπαιδευτικών προγραμμάτων, κατά τρόπο τέτοιο ώστε:

- να αποτελούνται από μικρές αυτοτελείς ενότητες που να είναι δυνατόν να ολοκληρωθούν σε 30 λεπτά έως 1 ώρα μελέτης,
- να περιλαμβάνουν ενδιάμεσες αυτοαξιολογήσεις,
- να περιλαμβάνουν πολλαπλές προτροπές για actions και ανταλλαγές απόψεων (όπως π.χ.: «συζητήστε με τον προϊστάμενό σας ή δημιουργήστε ένα θέμα που σας ενδιαφέρει και άπτεται της ενότητας αυτής στο forum του προγράμματος και ζητήστε από 2-3 συναδέλφους σας που εκπαιδεύονται στο ίδιο πρόγραμμα να συμβάλουν με τις σκέψεις τους» ή «αναζητήστε στο intranet την παρουσίαση του προϊόντος και δημιουργήστε μια πρόταση για να γίνει πιο ελκυστική για τον πωλητή του Δικτύου»),
- να διαθέτουν παραπομπές σε πραγματικές, καθημερινές περιπτώσεις (cases) και παραδείγματα.

Στόχος III: Σωστή στρατηγική προώθησης του e-learning

Για την αποτελεσματική προώθηση του e-learning και την καθιέρωσή του ως βασικού εργαλείου μάθησης και ανάπτυξης σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του οργανισμού, τα κρίσιμα σημεία που θεωρούνται «κλειδιά» είναι τα ακόλουθα:

- ο προσεταιρισμός των ανώτερων ιεραρχικών βαθμίδων,
- η σωστή προβολή του στον οργανισμό, σχεδιάζοντας και επιστρατεύοντας εσωτερικές καμπάνιες, και τέλος
- ο σχεδιασμός και η προώθηση στοχευμένων ενεργειών προς συγκεκριμένες ομάδες.

Πιο συγκεκριμένα, τα εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν με πολύ σημαντικά αποτελέσματα μπορεί να συμπεριλαμβάνουν:

- πλήρη ευθυγράμμιση της πλατφόρμας στην εταιρική ταυτότητα της τράπεζας,
- εφαρμογή συγκεκριμένου branding για το e-learning και πραγματοποίηση καμπάνιας εσωτερικής προώθησης,
- πραγματοποίηση μελέτης τμηματοποίησης των πιθανών «πελατών» και εστιασμένη προώθηση συγκεκριμένων μαθημάτων σε κάθε τμήμα της «πελατείας»,
- πραγματοποίηση παρουσιάσεων σε μεγάλες διευθύνσεις ή σε ομάδες διευθύνσεων με ομοειδείς ανάγκες,
- θέσπιση εσωτερικών κινήτρων και υλοποίηση διαγωνισμών ολοκλήρωσης ενοτήτων και σπονδυλωτών προγραμμάτων,
- καθιέρωση πιστοποιητικών για όλα τα μαθήματα e-learning,
- δημιουργία ανοικτών συναντήσεων με στελέχη που υποστηρίζουν έμπρακτα τη χρήση του e-learning, για την ανταλλαγή απόψεων σχετικά με αποτελεσματικούς τρόπους προώθησης,
- σχεδιασμό και υλοποίηση ενεργειών με βάση το life stage και το maturity stage του εργαλείου και των χρηστών.

Στόχος IV: Ενίσχυση των ρόλων που εμπλέκονται στην ανάπτυξη του e-learning

Η αναβάθμιση του e-learning ως εργαλείου μάθησης δημιουργεί νέες υποχρεώσεις και ευθύνες στα στελέχη που ασχολούνται με τη διαχείριση και ανάπτυξή του. Οι αλλαγές αυτές επηρεάζουν όλους τους ρόλους, ενώ εμφανίζονται και άτυποι ρόλοι, οι οποίοι και χρήζουν εντοπισμού και διαχείρισης. Πιο συγκεκριμένα:

Ο υπεύθυνος διαχείρισης καλείται επιπλέον:

- να ενεργοποιεί τα μαθήματα στο LMS και να πραγματοποιεί τις απαραίτητες ρυθμίσεις για το περιβάλλον του μαθήματος,
- να συντηρεί και να επιβλέπει τα discussion threads και τα chats σε κάθε πρόγραμμα,
- να συνεργάζεται με τους εισηγητές και τους experts για την προσθήκη και τη συντήρηση επιπλέον πηγών μάθησης για κάθε μάθημα,
- να συνεργάζεται με τα στελέχη της Διεύθυνσης για την αποτελεσματική εγκατάσταση, διαχείριση και συντήρηση των αρθρωτών προγραμμάτων.

Οι εισηγητές καλούνται:

- να διαδραματίσουν έναν πιο ενεργητικό ρόλο στην επικοινωνία με τους εκπαιδευομένους, αξιοποιώντας τα εργαλεία επικοινωνίας,
- να εντοπίζουν, να επιλέγουν και να τυποποιούν νέα γνώση που δημιουργείται στα πλαίσια της ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών ανάμεσα στους εκπαιδευομένους,
- να ενισχύουν και να εμπλουτίζουν συνεχώς τις επιπλέον πηγές μάθησης για τα μαθήματα,

- να δημιουργούν και να υλοποιούν έρευνες στο χώρο των εκπαιδευομένων για τη διάγνωση του επιπέδου γνώσεων, του επιπέδου ικανοποίησης και των απόψεων των εκπαιδευομένων.

Επιπλέον, μέσα από την ανταλλαγή απόψεων στα πλαίσια των discussion threads, μπορούν να εντοπίζονται συμμετέχοντες που αναλαμβάνουν ρόλους «unofficial expert», «opinion leader», «innovator», «early adopter», «guerilla» και άλλων, που τελικά διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη δημιουργία νέας γνώσης, στο φιλτράρισμα και τη δοκιμή της και τέλος στη συστηματοποίηση ή την απόρριψή της.

Συμπεράσματα

Το e-learning κλείνει φέτος πρακτικά 10 χρόνια στην Ελλάδα, ως ένα σημαντικό εργαλείο μάθησης. Είναι πλέον ξεκάθαρο ότι οι οργανισμοί που το έθεσαν σε λειτουργία ως early adopters, σήμερα καλούνται να αναθεωρήσουν και να αναβαθμίσουν προσεγγίσεις, πολιτικές, πλατφόρμες και περιεχόμενο, κεφαλαιοποιώντας στην εμπειρία που έχουν κερδίσει και σχεδιάζοντας τη στρατηγική τους για την επόμενη πενταετία.

Σε αυτή την κρίσιμη φάση καταλυτικό ρόλο θα διαδραματίσει η ενσωμάτωση των λύσεων e-learning στις εκπαιδευτικές παρεμβάσεις, ως εργαλείων που μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στο λεγόμενο «just-in-time learning», αλλά και ως πλατφόρμες υποστήριξης της συνεχούς επικοινωνίας και διάχυσης γνώσης. Επιπλέον, για την αποτελεσματική υποστήριξη της νέας αυτής φάσης, θα χρειαστεί η ανάπτυξη νέων γνώσεων και ικανοτήτων για τους παραδοσιακούς πια ρόλους των διαχειριστών e-learning και των εκπαιδευτών.

Μέσα σε όλες τις προκλήσεις που θα πρέπει οπωσδήποτε να αντιμετωπίσουν οι οργανισμοί, πρέπει να προστεθούν επιπλέον και εκείνες που σχετίζονται με την παρακίνηση των στελεχών (και μάλιστα των πλέον κατάλληλων) να συνεισφέρουν ανοιχτά τις γνώσεις και τις ανησυχίες τους στα διάφορα fora και τις ηλεκτρονικές κοινότητες, ώστε να προάγεται η δημιουργία και εξέλιξη της γνώσης, συντελώντας στην πραγματοποίηση των πρώτων ουσιαστικών βημάτων για τη μετάβαση από το e-learning στο knowledge sharing.

Νέα συνεργασία

Hellenic CFA Society

Η ανάπτυξη της ελληνικής κεφαλαιαγοράς δημιούργησε πολύ μεγάλη ζήτηση για εξειδικευμένα και ικανά στελέχη στον τομέα των επενδυτικών υπηρεσιών. Σε αυτό το πλαίσιο, τόσο οι επενδυτές όσο και οι επενδυτικές εταιρείες χρειάζονται ένα καταξιωμένο πρότυπο, βάσει του οποίου να μπορούν να αξιολογούν τις γνώσεις, την ακεραιότητα και τον επαγγελματισμό των ατόμων στα οποία εμπιστεύονται τη διαχείριση των κεφαλαίων τους.

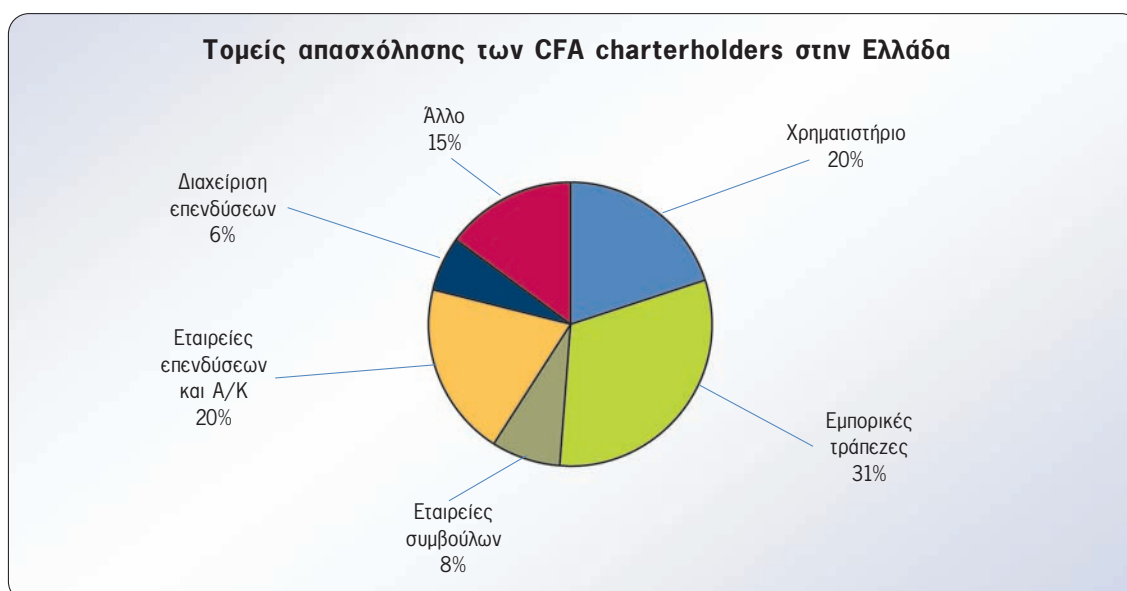
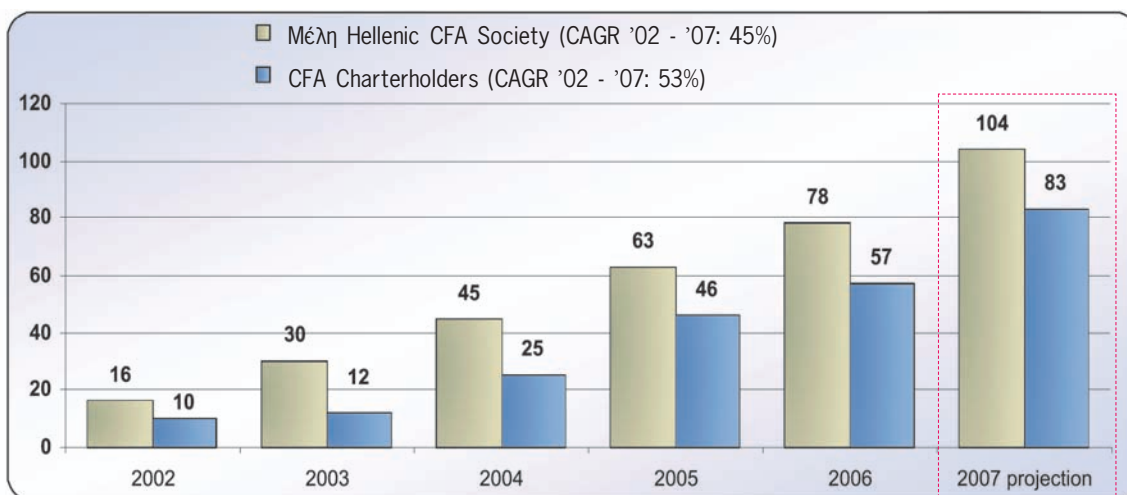
Ανταποκρινόμενη σε αυτήν την ανάγκη, η Hellenic CFA Society ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2001 και εντάχθηκε στο διεθνές δίκτυο του CFA Institute, ως το 107ο μέλος της, το Φεβρουάριο του 2002.

Το CFA Institute, το οποίο διαχειρίζεται το πρόγραμμα CFA παγκοσμίως, είναι ένας διεθνής μη κερδοσκοπικός οργανισμός με περισσότερα από 83.000 μέλη σε 55 χώρες του κόσμου.

Η αποστολή της Hellenic CFA Society είναι:

- Να συμβάλλει στην ανάπτυξη των γνώσεων και ικανοτήτων των επαγγελματιών της ελληνικής κεφαλαιαγοράς.
- Να προάγει ένα υψηλό επίπεδο επαγγελματικής ηθικής.
- Να ενθαρρύνει τη διακίνηση ιδεών μεταξύ των μελών της.
- Να εντείνει την αναγνώριση, εκτίμηση και αποτίμηση του τίτλου Chartered Financial Analyst (CFA®).

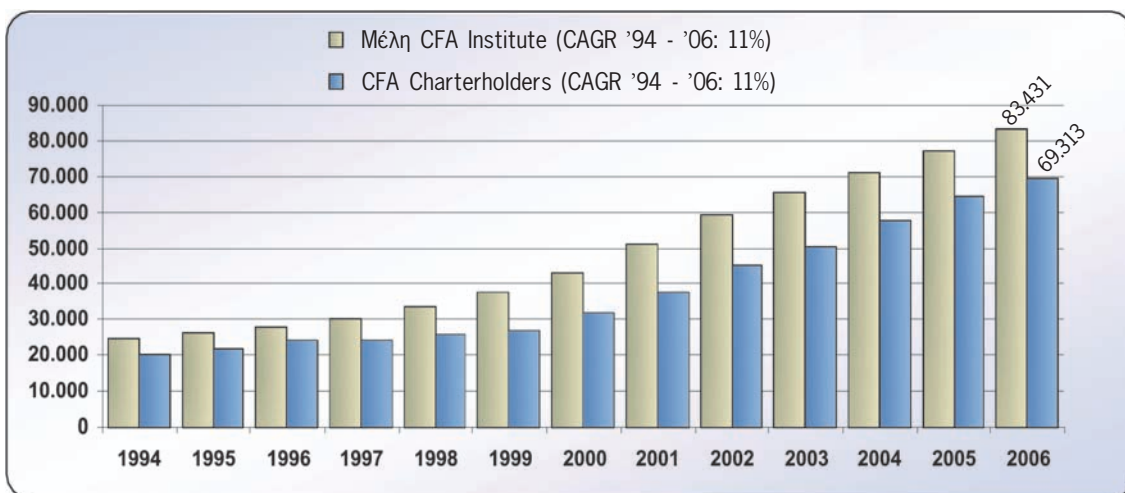
Τα μέλη της Hellenic CFA Society είναι ενεργοί επαγγελματίες που έχουν ήδη αποκτήσει τον τίτλο CFA ή βρίσκονται στη διαδικασία απόκτησής του και εργάζονται ως σύμβουλοι επενδύσεων, διαχειριστές χαρτοφυλακίου, χρηματοοικονομικοί αναλυτές, traders ή brokers, σε τράπεζες, ασφαλιστικές, χρηματιστηριακές και συμβουλευτικές εταιρείες.

CFA Institute

Η αποστολή του CFA Institute είναι να υπηρετεί το επενδυτικό κοινό, κατέχοντας έναν ηγετικό ρόλο στη θέσπιση και διατήρηση υψηλότατων επιπέδων επαγγελματισμού και ηθικής ακεραιότητας για διαχειριστές χαρτοφυλακίων, αναλυτές επενδύσεων και άλλους επαγγελματίες της διεθνούς κεφαλαιαγοράς.

Το CFA Institute διενεργεί εξετάσεις και απονέμει τον παγκοσμίως καταξιωμένο τίτλο CFA, μέσω των οποίων αξιολογούνται οι γνώσεις και ο επαγγελματισμός εκείνων που ασχολούνται με την επενδυτική πρακτική. Πέραν αυτού, προσφέρει εκπαιδευτικές υπηρεσίες, με διοργάνωση σεμιναρίων και συνεδρίων, έκδοση σειράς επιστημονικών μελετών, θέσπιση και διάδοση του κώδικα δεοντολογίας και επαγγελματικής συμπεριφοράς, διαμόρφωση προτύπων παρουσίασης επενδυτικών αποδόσεων (Global Investment Performance Standards), στρατηγική συνεργασία με παγκόσμιου κύρους πανεπιστήμια και ινστιτούτα επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Δεοντολογία

Η Hellenic CFA Society δεσμεύεται να προάγει τα υψηλότερα κριτήρια ηθικής και επαγγελματικής δεοντολογίας του CFA Institute στον ελληνικό χρηματοοικονομικό κλάδο και πιστεύει ακράδαντα ότι η επαγγελματική ακεραιότητα και η ηθική συμπεριφορά είναι εξίσου σημαντικά στοιχεία με την εξειδικευμένη και σύνθετη γνώση που είναι σήμερα απαραίτητες για μια επιτυχημένη σταδιοδρομία στο χώρο της κεφαλαιαγοράς.

Η κατοχή του τίτλου CFA και η διατήρηση της ιδιότητας του μέλους της Hellenic CFA Society προϋποθέτουν την αποδοχή και εφαρμογή του κώδικα δεοντολογίας του CFA Institute, μια δέσμευση έναντι αυστηρότατων κανονισμών. Σε χώρες όπου οι κώδικες συμπεριφοράς που επιβάλλονται από εθνικούς ή επαγγελματικούς κανονισμούς και νόμους είναι λιγότερο δεσμευτικοί ή απαιτητικοί, τα μέλη του Hellenic CFA Society παραμένουν υποχρεωμένα να εφαρμόζουν τον κώδικα του CFA Institute, ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά των υπολοίπων.

Πλεονεκτήματα

Τα τακτικά και συνδεδεμένα μέλη της Hellenic CFA Society έχουν τη δυνατότητα να διευρύνουν το δίκτυο των επαγγελματικών τους ικανοτήτων, να αποκτήσουν πρόσβαση σε ένα φάσμα εκπαιδευτικών ευκαιριών, οι οποίες παρέχονται από την Ένωση στην Ελλάδα και από το CFA Institute στο εξωτερικό και να έχουν υποστήριξη στην προσπάθειά τους για την απόκτηση του τίτλου CFA. Η συμμετοχή σε σεμινάρια και συνέδρια προσφέρει στα μέλη την ευκαιρία να διευρύνουν τις γνώσεις τους, ενώ η παρουσία τους σε άλλες εκδηλώσεις τούς προσφέρει τη δυνατότητα να έρθουν σε επαφή με σημαντικούς παράγοντες του ελληνικού και ευρωπαϊκού επενδυτικού χώρου.

Πέραν αυτών, η Ελληνική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, αναγνωρίζοντας το υψηλό επίπεδο του προγράμματος και τις αυστηρές δεσμεύσεις του κώδικα δεοντολογίας που επιβάλλονται μέσω του CFA, αποφάσισε να εξαιρέσει όσους έχουν αποκτήσει τον τίτλο CFA από τις εξετάσεις πιστοποίησης των *αναλυτών μετοχών και αγοράς*.

Η απόκτηση του τίτλου CFA

Ο τίτλος CFA αποτελεί τη μεγαλύτερου κύρους επαγγελματική πιστοποίηση στο χρηματοοικονομικό-επενδυτικό τομέα και απονέμεται σε έναν επιλεγμένο αριθμό επαγγελματιών που έχουν τις απαιτούμενες γνώσεις, τον επαγγελματισμό και την ακεραιότητα που τους κάνουν να ξεχωρίζουν.

Για να αποκτήσει κανείς τον τίτλο CFA απαιτείται να καλύψει ένα εκτενές γνωστικό αντικείμενο με προσωπική μελέτη. Το πρόγραμμα σπουδών περιλαμβάνει θέματα όπως η αποτίμηση επενδύσεων, η διαχείριση χαρτοφυλακίου και η στρατηγική κατανομής επενδύσεων. Σημαντικό μέρος του περιεχομένου του προγράμματος αποτελεί επιπλέον ο κώδικας επαγγελματισμού και δεοντολογίας. Οι υποψήφιοι καλούνται να αποδείξουν την ικανότητά τους στην πρακτική εφαρμογή των γνώσεων αυτών, επιτυγχάνοντας σε **τρία διαδοχικά επίπεδα εξετάσεων**. Προϋπόθεση για την απόκτηση του τίτλου CFA είναι η τετραετής επαγγελματική εμπειρία στο χρηματοοικονομικό κλάδο.

Οι εξετάσεις για όλα τα επίπεδα του προγράμματος πραγματοποιούνται παγκοσμίως την ίδια ημέρα (το πρώτο Σάββατο του Ιουνίου) υπό την αποκλειστική αιγίδα του CFA Institute, και η Αθήνα αποτελεί ένα από τα 184 εξεταστικά κέντρα παγκοσμίως.

Οι προθεσμίες υποβολής αίτησης για εγγραφή στο πρόγραμμα CFA και το δικαίωμα συμμετοχής στις εξετάσεις του 2007 είναι: 27 Σεπτεμβρίου 2006 (First deadline), 15 Φεβρουαρίου 2007 (Second deadline) και 15 Μαρτίου 2007 (Final deadline).

Κατά μέσο όρο, οι υποψήφιοι αφιερώνουν 240 ώρες προετοιμασίας για κάθε μία από τις τρεις βαθμίδες εξετάσεων. Η προετοιμασία μπορεί να γίνει είτε με προσωπική μελέτη είτε με τη βοήθεια προπαρασκευαστικών μαθημάτων, τα οποία υποστηρίζονται από ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό υλικό (βλ. παρακάτω). Η επιτυχής ολοκλήρωση του προγράμματος CFA είναι μία δύσκολη πρόκληση και η κατοχή του τίτλου φέρει ιδιαίτερη βαρύτητα στα κριτήρια αξιολόγησης των εργοδοτών, των επενδυτών αλλά και του συνόλου της επενδυτικής κοινότητας.

Προπαρασκευαστικό πρόγραμμα ETI-Hellenic CFA Society για τις εξετάσεις CFA 2007

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της EET και η Hellenic CFA Society είναι στην ευχάριστη θέση να ανακοινώσουν τη συνδιοργάνωση ενός υψηλού επιπέδου προγράμματος προετοιμασίας για τις επερχόμενες εξετάσεις του Ιουνίου 2007, για τα επίπεδα I και II του CFA. Το προπαρασκευαστικό αυτό πρόγραμμα θα εκταθεί από το Μάρτιο έως το Μάιο του 2007 και θα έχει συνολική διάρκεια 64 διδακτικών ωρών για το επίπεδο I και 60 διδακτικών ωρών για το επίπεδο II. Η ομάδα των εισηγητών αποτελείται από έμπειρους και εξειδικευμένους επαγγελματίες του χρηματοοικονομικού τομέα, κατόχους του τίτλου CFA, οι περισσότεροι εκ των οποίων διαθέτουν σημαντική εκπαιδευτική εμπειρία.

Επιπλέον, το πρόγραμμα θα περιλαμβάνει πρόσθετες ώρες διδασκαλίας, που θα αφορούν το πιο βασικό μέρος της ελληνικής νομοθεσίας σε θέματα κεφαλαιαγοράς, για το οποίο θα διενεργηθεί ξεχωριστή εξέταση υπό την αιγίδα της EET, μετά το πέρας των εξετάσεων του CFA. Στους συμμετέχοντες στο προπαρασκευαστικό πρόγραμμα που θα επιτύχουν τόσο στις εξετάσεις του επιπέδου I του προγράμματος CFA όσο και στις εξετάσεις επί θεμάτων ελληνικής νομοθεσίας, θα απονεμηθεί σχετικός τίτλος του ETI.

Το προπαρασκευαστικό πρόγραμμα δεν στοχεύει σε καμία περίπτωση να υποκαταστήσει την έντονη προσωπική μελέτη και προετοιμασία που απαιτείται από τους υποψηφίους για τις εξετάσεις οποιουδήποτε επιπέδου CFA, αλλά να λειτουργήσει επικουρικά και οργανωτικά στην προετοιμασία αυτή.

Πληροφορίες

Για το CFA Institute: **www.cfainstitute.org**

Για την Hellenic CFA Society: **www.cfa.gr**

Για το πρόγραμμα προετοιμασίας: **www.hba.gr** (ενότητα ETI)

Εκδήλωση ενδιαφέροντος για συνεργασία με το ΕΤΙ

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο, στην προσπάθεια συνεχούς ανάπτυξης και εμπλουτισμού του κύκλου των συνεργατών του, ζητά νέους εισηγητές οι οποίοι θα ενταχθούν στο υπάρχον δυναμικό του. Οι ενδιαφερόμενοι θα πρέπει να έχουν επαγγελματική εμπειρία και γνώσεις σε οποιοδήποτε τμήμα του χρηματοπιστωτικού τομέα (τραπεζικό, χρηματιστηριακό, ασφαλιστικό). Επιθυμητή είναι επίσης η προηγούμενη εμπειρία στην επαγγελματική εκπαίδευση. Η απασχόληση των συνεργατών μας, εκτός από το διδακτικό σκέλος, αφορά και άλλες πλευρές της εκπαιδευτικής διαδικασίας, όπως η συγγραφή εγχειριδίων, η ανάπτυξη νέων εκπαιδευτικών μεθόδων κ.λπ. Οι ευκαιρίες διεξαγωγής εκπαιδευτικών προγραμμάτων αφορούν τόσο την Ελλάδα όσο και το εξωτερικό, κυρίως τις βαλκανικές χώρες. Στη δεύτερη περίπτωση απαραίτητο προσέτιο προσόν αποτελεί η πολύ καλή γνώση και ικανότητα προφορικού χειρισμού της αγγλικής γλώσσας και ειδικότερα της σχετικής ορολογίας.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να στείλουν το βιογραφικό τους σημείωμα στο e-mail echryssovitsioti@hba.gr ή να επικοινωνήσουν για πρόσθετες πληροφορίες στο τηλ. 210-3386413.

Ιδρυτική διάσκεψη του δικτύου TTnet Ελλάδος: Μπροστά στις εξελίξεις

ΤΟΥ **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΕΥΣΤΑΘΙΟΥ**

Εκπροσώπου του εθνικού συντονιστή TTnet Ελλάδος, Τμήμα Σχεδιασμού και Προγραμματισμού, ΕΚΕΠΙΣ*

Η «συνεχής επαγγελματική ανάπτυξη και εξέλιξη» εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης υψηλών προσόντων τίθεται ως βασικός στόχος, όπως αναφέρεται στα συμπεράσματα της ανακοίνωσης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με τις άμεσες και μεσοπρόθεσμες προτεραιότητες για την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στα θέματα που άπτονται της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης¹.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (CEDEFOP), υλοποιώντας τη στρατηγική για την προαγωγή της αμοιβαίας συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και τη συνεχή έρευνα και ανάπτυξη –ειδικότερα σε ό,τι αφορά το πεδίο των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης– έχει συστήσει από το 1998 το δίκτυο Training of Trainers (TTnet).

Αποστολή του TTnet είναι να αποτελέσει ένα πανευρωπαϊκό forum για την ανταλλαγή γνώσης και εμπειρίας και την ανάπτυξη τεχνογνωσίας σε κομβικά ζητήματα που αφορούν στη συνεχή βελτίωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης. Στόχος του TTnet είναι να ενθαρρύνει το διάλογο με τους φορείς και τους διαμορφωτές πολιτικής που διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη στρατηγικών, στο ευρύτερο πλαίσιο της Διά Βίου Μάθησης, ενώ παράλληλα προωθεί την έρευνα και αναπτύσσει συνεργείες μεταξύ των κρατών-μελών.

* Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.

¹ *Conclusion of the Council and the Representatives of the Governments of the Member States meeting within the Council on the future priorities for enhanced European Cooperation on Vocational Education and Training (VET), (Review of the Council Conclusions of 15 November 2004), Official Journal of the European Union, 8.12.2006.*

Το Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) επιλέχθηκε από το CEDEFOP, μεταξύ άλλων φορέων, προκειμένου να αναλάβει το συντονισμό του Ελληνικού δικτύου TTnet. Η ανάληψη αυτού του στρατηγικού ρόλου από το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. συμπίπτει χρονικά με σημαντικές εξελίξεις σε εθνικό επίπεδο, που αφορούν:

- στην υλοποίηση του πρώτου πιστοποιημένου Προγράμματος Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών, σε εθνικό επίπεδο
- στη δρομολόγηση των διαδικασιών για την Πιστοποίηση των Εκπαιδευτών Ενηλίκων, βάσει της 113613/9.11.2006 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (Κ.Υ.Α.)
- στην ανάπτυξη του νέου προφίλ του εκπαιδευτή ενηλίκων και την πιστοποίηση αυτού μέσα από τη διαδικασία ανάπτυξης οριζόντιων δεξιοτήτων, στο πλαίσιο της 110998/8.5.2006 Κοινής Υπουργικής Απόφασης (Κ.Υ.Α.) «Σύστημα Πιστοποίησης Επαγγελματικών Περιγραμμάτων»

Ως εθνικός συντονιστής του TTnet Ελλάδος, το Ε.ΚΕ.ΠΙΣ. διοργάνωσε και πραγματοποιήσε στην Αθήνα, στις 14 Δεκεμβρίου 2006, την Ιδρυτική Διάσκεψη του Δικτύου. Η ίδρυση του TTnet Ελλάδος έγινε στο πλαίσιο Διεθνούς Συνεδρίου με θέμα: «Συστήματα Πιστοποίησης και Διά Βίου Μάθηση. Το Προφίλ του Εκπαιδευτή Ενηλίκων», κατά το οποίο υπήρξε εκπροσώπηση σε ανώτερο κυβερνητικό και θεσμικό επίπεδο, ενώ έγιναν σημαντικές εισηγήσεις από εκπροσώπους διεθνών και ευρωπαϊκών οργανισμών (ΟΟΣΑ, CEDEFOP).

Η ιδρυτική ομάδα του TTnet Ελλάδος αποτελείται από τα εξής μέλη:

1. Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.)
2. Ελληνική Ένωση Τραπεζών (ΕΕΤ)
3. Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ)
4. Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Ινστιτούτου Εργασίας (ΙΝΕ - ΓΣΕΕ)
5. Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνιών Εμπόρων Ελλάδος (ΓΣΕΒΕΕ)

Παράλληλα, το δίκτυο μπορεί να διευρύνεται με τη συμμετοχή και άλλων φορέων και οργανισμών με σημαντικό ρόλο και συνεισφορά στα ζητήματα εκπαίδευσης ενηλίκων, όπως το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ), την Ανωτάτη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε.), την Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων κ.ά. Επιπλέον, στο περιθώριο της Ιδρυτικής Διάσκεψης εκδηλώθηκε έντονο ενδιαφέρον συμμετοχής στο δίκτυο από εκπροσώπους ακαδημαϊκών οργανισμών, όπως το RMIT University και ιδιωτικών φορέων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης.

Οι στόχοι και οι προοπτικές του δικτύου TTnet Ελλάδος σε μεγάλο βαθμό ταυτίζονται με τις τρέχουσες και μελλοντικές εξελίξεις στο ευρύτερο περιβάλλον της Διά Βίου Μάθησης, εντός του οποίου αναπτύσσονται οι πολιτικές και οι στρατηγικές κατευθύνσεις για την επαγγελμα-

τική κατάρτιση, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Η Διακήρυξη της Κοπεγχάγης θέτει ως ιδιαίτερο στόχο τη διερεύνηση των αναγκών των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης, ενώ η Τεχνική Επιτροπή της Commission για την Ποιότητα στην Επαγγελματική Κατάρτιση (TWG) προτείνει ως «δείκτη» αξιολόγησης της προόδου των κρατών-μελών την «επένδυση στην εκπαίδευση των εκπαιδευτών»².

Οι προσδοκίες και οι προοπτικές από τη σύσταση του δικτύου θα μπορούσαν να συνοψιστούν και να κωδικοποιηθούν στα ακόλουθα σημεία:

- Περαιτέρω διεύρυνση του δικτύου
- Ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εμπειρίας μεταξύ των μελών
- Τακτή ενημέρωση των μελών του δικτύου για τρέχοντα ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος
- Αξιοποίηση της Τεχνολογίας Πληροφορίας και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) για την άμεση πρόσβαση σε πηγές γνώσης και πληροφόρησης (CEDEFOP, ΟΟΣΑ, UNESCO, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ILO, κ.ά.) και την άμεση διακίνηση της πληροφορίας μεταξύ των μελών του δικτύου
- Συμμετοχή του δικτύου, με συμβουλευτικό ενδεχομένως ρόλο, στην ανάπτυξη του νέου προφίλ του εκπαιδευτή ενηλίκων καθώς και με άλλες πρωτοβουλίες και παρεμβάσεις σε θεσμικά και άλλα ζητήματα που αφορούν στην ανάπτυξη των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης
- Δραστηριοποίηση του δικτύου στο πλαίσιο μελετών, ομάδων εργασίας, ερευνητικών προγραμμάτων κ.ά., που οργανώνονται ή υλοποιούνται υπό την αιγίδα του CEDEFOP
- Ενεργός συμμετοχή στο ετήσιο Συνέδριο του TTnet, με παρουσιάσεις και ανακοινώσεις
- Ανάπτυξη στρατηγικών διάχυσης των αποτελεσμάτων από τη δράση του δικτύου, αξιοποιώντας διαθέσιμα κανάλια επικοινωνίας και αναπτύσσοντας περαιτέρω μέσα και τρόπους (ιστοσελίδα, newsletter, άρθρα και παρεμβάσεις των μελών του δικτύου, ανακοινώσεις σε συνέδρια, ημερίδες κ.ά.)

Εκτός των παραπάνω, το TTnet Ελλάδος βρίσκεται σε συνεχή και ουσιαστική επικοινωνία με το CEDEFOP, καθώς και με ομοειδή εθνικά δίκτυα (TTnet France, TTnet Malta, TTnet Κύπρου) για το συντονισμό και τον περαιτέρω προγραμματισμό των δράσεών του ή ακόμα και για την ανάληψη τυχόν πρωτοβουλιών σε διμερές επίπεδο με άλλα δίκτυα.

² A limited set of coherent quality indicators proposed by the Technical Working Group on Quality, Erwin Seyfried, October 2003.

Το TTNet Ελλάδος βρίσκεται ενώπιον της πρόκλησης να διαδραματίσει ένα σημαντικό ρόλο, με ενέργειες και πρωτοβουλίες που θα μπορούν να συνδυάζουν το συμβουλευτικό χαρακτήρα με την ερευνητική-μελετητική διάσταση, διατηρώντας ταυτόχρονα την αυτονομία του και την πολυσυλλεκτική του ταυτότητα. Το προηγούμενο διάστημα, είχαμε το αντίστοιχο επιτυχημένο παράδειγμα του TTNet Φινλανδίας, το οποίο είχε πολύ σημαντική συνεισφορά στη διαμόρφωση της πολιτικής για τους εκπαιδευτές επαγγελματικής κατάρτισης, στο πλαίσιο της Φινλανδικής προεδρίας της ΕΕ.

Αποστολή του TTNet Ελλάδος είναι να παραμείνει μπροστά στις εξελίξεις και να αποτελέσει σημείο αναφοράς και επικοινωνίας, «ανοικτό» στις νέες προκλήσεις, «παράγοντας» ουσιαστικά αποτελέσματα και αποτελώντας τη συνισταμένη επιμέρους γόνιμων δημιουργικών δυνάμεων.

Το Ελληνικό Χρηματιστήριο κάτω από τις Ευρωπαϊκές Χρηματιστηριακές Εξελίξεις

Παναγιώτης Αλεξάκης
Εκδόσεις «ΕΛΛΗΝ»
Αθήνα 2006
Σελίδες 400

Το νέο βιβλίο του καθηγητή κ. Παναγιώτη Αλεξάκη είναι ένα πολύτιμο βοήθημα όχι μόνο για αυτούς που θα ήθελαν να ενημερωθούν για τις διεθνείς κεφαλαιαγορές και το ελληνικό χρηματιστήριο, αλλά και για αυτούς που απασχολούνται επαγγελματικά σε αυτό το χώρο, ακόμα και για τους ειδικούς. Ο λόγος είναι ότι οι εξελίξεις στον τομέα των κεφαλαιαγορών διεθνώς, αλλά και στην Ελλάδα, είναι τόσο ραγδαίες, ώστε ακόμα και ο πιο ενημερωμένος, είναι δυνατόν να μην προλάβει να παρακολουθήσει κάποιες από αυτές.

Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε τρία μέρη: Το πρώτο μέρος αναφέρεται στις εξελίξεις στην παγκόσμια χρηματιστηριακή αγορά, το δεύτερο στην ευρωπαϊκή και το τρίτο στην ελληνική. Με αυτήν τη μεθοδολογία, με τη μετάβαση δηλαδή από το γενικό στο ειδικό, ο συγγραφέας επιτυγχάνει τη σφαιρική αντιμετώπιση του θέματος, αλλά και τη βαθιά κατανόηση από την πλευρά του αναγνώστη των βαθύτερων αιτίων και των διαδικασιών που οδηγούν τις αλλαγές.

Το πρώτο μέρος, στο οποίο αναλύονται οι εξελίξεις στις παγκόσμιες κεφαλαιαγορές, ξεκινά με μία γενική εισαγωγή στις οργανωμένες αγορές γενικά και στις χρηματιστηριακές αγορές ειδικότερα. Επίσης στο μέρος αυτό παρατίθενται αρκετά στατιστικά στοιχεία, που δίνουν μια συνολική εικόνα της εξέλιξης της παγκόσμιας χρηματιστηριακής αγοράς κατά την τελευταία δεκαετία.

Το δεύτερο μέρος, το οποίο αναφέρεται στην ευρωπαϊκή χρηματιστηριακή αγορά, ξεκινά με την εξέταση των ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων στο ευρύτερο πλαίσιο της σημερινής παγκοσμιοποίησης των αγο-

ρών. Κεντρικό ζήτημα αυτού του μέρους αποτελεί η ανάπτυξη της διαδικασίας ενοποίησης των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών, με τελικό στόχο τη δημιουργία μιας ενιαίας πανευρωπαϊκής αγοράς κεφαλαίου. Το αίτημα της ενοποίησης της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, αναδεικνύει άλλα επιμέρους θέματα, όπως αυτό της ενιαιοποίησης των συστημάτων διενέργειας και εκκαθάρισης των συναλλαγών και γενικότερα της τεχνολογικής υποδομής των χρηματιστηρίων. Το πολύ σημαντικό συμπέρασμα αυτού του μέρους του βιβλίου είναι ότι ο χώρος των χρηματιστηριακών αγορών σταδιακά αλλάζει ριζικά, με την ιδιωτικοποίησή τους αρχικά και τη διαδικασία συγχωνεύσεων και εξαγορών σε δεύτερη φάση. Παράλληλα όμως σημειώνεται και μία πολύ σημαντικότερη εξέλιξη, με την εισδοχή νέων παικτών ως διαμεσολαβητών στις χρηματιστηριακές συναλλαγές, όπως είναι οι τράπεζες, οι εταιρείες λογισμικού και οι διαμεσολαβητικοί οίκοι. Τελικά, όπως σημειώνει ο συγγραφέας, «... με τη δυνατότητα που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες για on-line συναλλαγές σε όλα τα προϊόντα, στην ουσία, για τον κάθε διαπραγματευτή η οθόνη του τερματικού του αποτελεί την αγορά».

Το τρίτο μέρος είναι αφιερωμένο στην ανάλυση των εξελίξεων στο ελληνικό χρηματιστήριο. Το μέρος αυτό ξεκινά με την αναφορά σε όλα τα θεσμικά και οργανωτικά μέτρα τα οποία προωθήθηκαν κατά την τελευταία εικοσαετία και τα οποία από τη μία πλευρά θωράκισαν την αγορά, ενώ από την άλλη άλλαξαν το χαρακτήρα και τον τρόπο λειτουργίας της. Κεντρική θέση ανάμεσα σε αυτά τα μέτρα κατέχει η ιδιωτικοποίηση και ριζική αναδιοργάνωση του ελληνικού χρηματιστηρίου. Η εξέλιξη αυτή έθεσε εκ των πραγμάτων στην ημερήσια διάταξη το ζήτημα της θέσης του στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια αγορά και την αναζήτηση της καλύτερης δυνατής επιλογής ανάμεσα στην περαιτέρω αυτοδύναμη ανάπτυξη και τη συνεργασία του με άλλα ευρωπαϊκά ή διεθνή χρηματιστήρια ή ομίλους χρηματιστηρίων. Στο ερώτημα αυτό ο συγγραφέας κλίνει στην υποστήριξη της δεύτερης άποψης. Στο μέρος αυτό του βιβλίου αναφέρονται τα μέτρα τα οποία κυοφορούνται ή είναι υπό υιοθέτηση και αφορούν το ελληνικό χρηματιστήριο, όπως είναι για παράδειγμα η νέα Οδηγία περί παροχής επενδυτικών υπηρεσιών (γνωστή ως MIFID).

Συνοψίζοντας τη σύντομη αυτή παρουσίαση, πρέπει να υπογραμμίσουμε ότι το βιβλίο αυτό προσφέρει μια πολύ καλή ενημέρωση για τις εξελίξεις στις διεθνείς και την ελληνική κεφαλαιαγορά από τη μία πλευρά, ενώ από την άλλη δίνει πολύ σημαντική ώθηση στον προβληματισμό σχετικά με το μέλλον των διεθνών κεφαλαιαγορών και του ελληνικού χρηματιστηρίου.

*Κώστας Γαλιάτσος (Ph.D.)
Υπεύθυνος Εκπαιδευτικού Προγράμματος
του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου της EET*

Ο ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ

Σεμινάριο εξειδικευμένων γνώσεων

Σκοπός:

- Η συστηματική παρουσίαση των διεθνών προτύπων για την επαγγελματική εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου
- Η ανάλυση των βέλτιστων τεχνικών και πρακτικών για τη διενέργεια εσωτερικού ελέγχου

Συμμετέχοντες:

- Στελέχη και προσωπικό Μονάδων Εσωτερικού Ελέγχου και Κανονιστικής Συμμόρφωσης
- Εξωτερικοί Ελεγκτές
- Μέλη των «Επιτροπών Ελέγχου» του Διοικητικών Συμβουλίων
- Στελέχη που επιθυμούν να ασχοληθούν σε βάθος με τα Συστήματα Εσωτερικού Ελέγχου

Εισηγητής:

Κωνσταντίνος Τριανταφυλλίδης: CIA, CFSA, CCSA, πρόεδρος του Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών (ΕΙΕΕ) και στέλεχος της Εμπορική Bank.

Διάρκεια: 21 ώρες

ΟΣΠ 600 – ΟΙ ΝΕΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

Σεμινάριο επικαιροποίησης γνώσεων

17 Μαρτίου 2007

Σκοπός:

Να παρουσιαστούν οι αλλαγές που επήλθαν με τους νέους κανόνες, οι οποίοι τίθενται σε ισχύ από 1ης Ιουλίου 2007, σε σχέση με τους παλαιούς κανόνες (UCP 500), όπως:

- η σύντμηση των νέων κανόνων σε 39 άρθρα αντί 49,
- η εισαγωγή νέου άρθρου με τίτλο «Ορισμοί», που περιλαμβάνει καινοτόμους όρους (π.χ. «τιμώ», «σύμφωνη παρουσίαση») και επανακαθορίζει άλλους (π.χ. «διαπραγμάτευση»),
- η απαλοιφή της φράσης «εύλογος χρόνος (reasonable time)» σχετικά με την εξέταση των εγγράφων από τις τράπεζες και τη διαπίστωση της συμφωνίας τους, και η αντικατάστασή της με συγκεκριμένο αριθμό ημερών,
- η διευρυμένη περιγραφή του «πρωτότυπου εγγράφου»,
- η ενσωμάτωση στους κανόνες διατάξεων των ISBP, όπως αυτές που αναφέρονται στις διευθύνσεις του εντολέα και του δικαιούχου,
- οι μεταβολές στην πρακτική για την αποστολή «αναγγελίας απόρριψης», και
- η αναδιατύπωση του λεκτικού των άρθρων που αναφέρονται στα έγγραφα μεταφοράς.

Συμμετέχοντες:

Υπάλληλοι και στελέχη τραπεζών (καταστημάτων και κεντρικών υπηρεσιών), που ασχολούνται με εργασίες εισαγωγών, εξαγωγών, χρηματοδοτήσεων διεθνούς εμπορίου κ.ά.) και ειδικότερα με τις ενέγγυες πιστώσεις.

Εισηγητής:

Δημήτρης Παλαιολόγος: Διευθυντικό Στέλεχος της Εθνικής Τράπεζας. Πτυχιούχος Οικονομικών και Δημ. Δικαίου & Πολ. Επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Διάρκεια: 7 ώρες

MBA in Banking

Bank on this opportunity!

The MBA in Banking Program, under the auspices of the Hellenic Bank Association (HBA) is a part-time, two year program that combines the tight integration of an executive MBA with the comprehensive coverage of a full-time MBA. It offers the latest theoretical and applied developments in the banking industry worldwide and carries the seal of approval by the HBA, the official representative of credit institutions operating in Greece. The collaboration between ALBA and HBA assures that the MBA in Banking Program fulfills the professional requirements of the banking industry and directly meets the educational and professional needs of the participants.

Applications Deadline: January 19th, 2007

Business *unusual*

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αμερικής 21Α, 106 72 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.500, Fax: 210.3615.324
e-mail: hba@hba.gr, website: www.hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Μασσαλίας 1, 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.400, Fax: 210.3646.122
e-mail: eti@hba.gr, website: www.hba.gr

Δημοσίευση άρθρων

Το Δελτίο της ΕΕΤ δέχεται πρωτότυπα άρθρα που πραγματεύονται επίκαιρα ζητήματα του τραπεζικού τομέα και δεν έχουν δημοσιευτεί (ούτε τελούν υπό δημοσίευση) σε άλλα περιοδικά. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται με e-mail, σε μορφή Word. Η βιβλιογραφία, αν υπάρχει, παρατίθεται μόνο με τη μορφή υποσημειώσεων. Τα άρθρα δεν επιτρέπεται κατά κανόνα να υπερβαίνουν τις 2.000 λέξεις.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από την Επιστημονική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την κα Α. Μανιάτη, τηλ.: 210-3386412, fax: 210-3646122, e-mail: amaniati@hba.gr

